

Občanské právo

- Všeobecně
- Právní principy a zásady soukromého práva
- Skutečnost v právním smyslu
- Výklad soukromého práva
- Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana
- Právo dědické
- Závazky z kvazideliktů
- Právo právnických osob
- Příloha 1: Test poměrnosti cíle a prostředku
- Příloha 2: Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu
- Příloha 3: Struktura akademického eseje

OBČANSKÉ PRÁVO

VŠEOBECNĚ

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 2.2 (2008)

© Ivo Telec, 2005

3

*„Nezáleží tak na právu samém, ale na duchu,
kterým ho necháme proniknouti.“*

*Bobuř Tomsa, O filosofické výchově právníka.
čsp. Bratislava, 1, 1927, s. 399.*

4

OBČANSKÉ PRÁVO

Ivo Telec

5

TEMATICKÝ OBSAH

1. smysl, účel a pilíře soukromého práva
2. civilistika
3. přirozené základy soukromého práva
4. dějiny, přítomnost a budoucnost
5. globalizace a evropeizace
6. právní povaha soukromého práva
7. mravní a ústavní základy
8. prameny
9. ochrana subjektivního soukromého práva

6

1. ČÁST

SMYSL SOUKROMÉHO PRÁVA,
JEHO PILÍŘE
A
CIVILISTIKA

7

?

- ✓ CO JE SOUKROMÉ PRÁVO?
- ✓ CO JE OBČANSKÉ PRÁVO?

8

1. Subjektivní obecné soukromé právo, (oprávnění), jež vyplývá z právního řádu (**subjektivní** právně pojmový význam)
např. právo vlastnické
2. Soukromoprávní část právního řádu (**objektivní** právně pojmový význam)

9

- Část právního řádu, jež:
 1. **uznává vrozená** subjektivní lidská práva
např. osobnostní právo na život
 2. **přikazuje, zakazuje** nebo **dovoluje** lidské chování při:
 - a. **výkonu** vrozených přirozených práv
např. při udělování svolení k zásahu
 - b. **ochraně** vrozených přirozených práv
 - c. **přiznávání nabyvatelných** práv, jejich výkonu nebo ochraně

10

DRUHY SUBJEKTIVNÍCH SOUKROMÝCH PRÁV

1. **osobní** právo statusové; *srv. zletilost, svéprávnost, manželství aj. osobní stav*
 2. **jiná osobní** práva; *např. právo osobnostní*
 3. **majetková** práva; *např. právo dědické*
-
1. práva **absolutní**; *např. právo vlastnické*
 2. práva **relativní**; *právo závazkové*

11

PŘIROZENÝ SMYSL SOUKROMÉHO PRÁVA

- ✓ Udržování **přirozené rovnováhy** v soukromých poměrech a jejich **vyrovnávání**
srv. nájemné a hodnotu užívání bytu
- ✓ Východiskem **přirozené zákony rovnováhy** a **vyrovnání braní a dávání**, působící ve Vesmíru, přírodě a mezi lidmi

12

ÚČEL SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Všeobecně sdílené dobro** právního **bezpečí soukromých poměrů** lidí a právnických osob, a to stanovením:
 1. způsobu **výkonu a ochrany** přirozených lidských práv, *např. práva osobnostního*
 2. způsobu **nabývání, výkonu a ochrany** soukromých práv
 3. soukromoprávní **odpovědnosti** za ohrožení nebo porušení přirozených aj. práv

13

CO CHRÁNÍ SOUKROMOPRÁVNÍ ŘÁD?

1. **subjektivní soukromé právo** (oprávnění)
2. **soukromý zájem**, je-li právně kvalifikovaný (oprávněný, právní, právem chráněný): srv. § 1 o. s. ř.
 - a. podložený právem (**X** pouhá zvědavost):
 - i. právním jednáním (úkonem), *např. nájemní smlouvou*
 - ii. právním rozhodnutím, *např. soudu*
 - iii. zákonem, *např. o. z.*
 - b. naléhavý, *např. na určení práva, jež je ohroženo*
3. **pokojný stav**, *např. noční klid* § 5 o. z.

14

JAK CHRÁNÍ SOUKROMOPRÁVNÍ ŘÁD?

- **Vybavením práva nárokem**
= vymahatelností (žalovatelností) práva
- **Poskytnutím ochrany:**
 1. soudem
 2. rozhodčím soudem či rozhodcem, je-li tak vůlí stran majetkového sporu
 3. výjimečně správním úřadem, *např. ČTÚ*

15

SOUKROMÉ POMĚRY

1. osobní nebo majetkové všeobecné (občanské)
 2. tvůrčí ♪
 3. hospodářské vč. soutěžních
 4. obchodní
 5. pracovní ✂ aj., např. pojistné
-
1. **osobní stav** (status), *např. manželství*
 2. **jiné soukromé poměry**, *např. závazky*

16

ÚČEL A OBSAH SOUKROMOPRÁVNÍ NORMY

Např. § 39 o. z.

- Legislativně politický **účel** právní normy
- **Obsah** právní normy (příkaz, zákaz nebo dovolení)

Pravidlo zachování účelu práva

Je-li porušen obsah právní normy, přičemž účel z ní vyplývající je zachován, je **rozhodné zachování účelu za předpokladu**, že porušení obsahu **nezpůsobuje** újmu nebo **neohrožuje** veřejný pořádek.

17

STRUKTURA PRÁVNÍ NORMY

■ Dvojčlenná struktura

1. **skutková podstata** (hypotéza, antecedent)
podmiňující část, *např. poškození zdraví*
2. **právní důsledek** naplnění skutkové podstaty
(sankce, účinek, konsekvent)
podmíněná část, *např. závazek nahradit škodu na zdraví*

➡ implicitní zásada *neminem leadere*

18

PILÍŘE SOUKROMÉHO PRÁVA

■ Základní právní instituce

1. ochrana osobnosti a rodiny
vč. osobního stavu
2. vlastnictví
3. závazky
4. odpovědnost za delikty

19

■ Římskoprávní význam

1. *personae* (osoby)
2. *res* (věci)
3. *actiones* (žaloby)

Gaius: Institutiones
2. stol. po Kr.

20

IUS CIVILE

- **Základ římského práva**
právní instituce vlastnictví, držby, dědictví,
kupní smlouvy, daru, nájmu aj.
6. stol. *Corpus iuris civilis*
- **Převzetí římského práva**
12. - 16. stol. západní a střední Evropa
- **Právně dějepisný a pojmově propedeutický**
význam římského práva

21

PŘEVAŽUJÍCÍ EVROPSKÁ TRADICE

1. židovsko-křesťanské náboženství
2. klasická řecká filozofie
↳ staroegyptská filozofie
3. římské právo

22

PRÁVOVĚDNÉ ZÁKLADY SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Právní věda**
orientace účeloslovně-hodnotová
- ✓ **Teorie "The One Right Answer"**
- **Otevřené právní pojmy** ⇒
generální klausule **dotvářené** soudcovským aj.
používáním v konkrétních případech

23

CIVILISTIKA

■ Význam

1. obecná nauka právní
2. jedna ze zvláštních částí (odvětví) právní
vědy = věda občanského práva

24

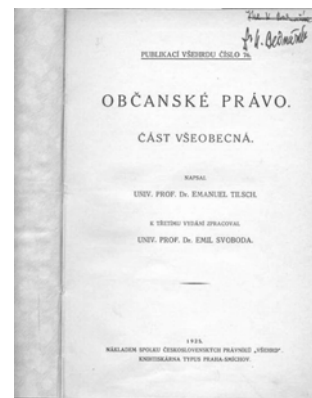
PRÁVNÍ VĚDA A CIVILISTIKA

- **Právní věda - obecná část**
 1. právní **metodologie**
 2. teorie **tvorby práva**
 3. právní **hermeneutika** (umění výkladu práva)
 4. teorie právní **argumentace**
- **Právní věda - zvláštní část**
 1. **privatistika**
 2. **publicistika**
 3. **konstitucionalistika**
 4. **internacionalistika**
 5. **civilistika = věda občanského práva**
 6. **komercionalistika**
 7. **právní romanistika**
 8. **kanonistika aj.**

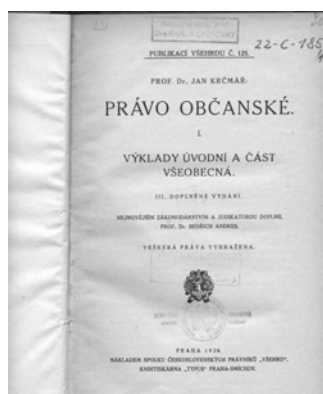
25

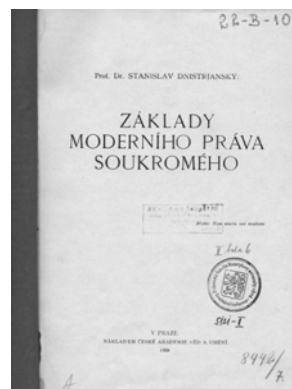
26

28

29

30

VĚDECKÁ SOUSTAVA SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Obecné soukromé právo** (právo občanské)
(droit civil, das Zivilrecht, das bürgerliches Recht); ius generale
- **Zvláštní soukromá práva** s předností úpravy
 1. právo obchodní
 2. právo cenných papírů
 3. právo pracovní ✖
 4. práva duševního vlastnictví ®
- **Právo soukromé mezinárodní**

31

*„(...) práva k duševnímu vlastnictví
jsou práva soukromá;“*

preamble

*Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu
vlastnictví (TRIPS, 1994), (č. 191/95 Sb.)*

32

SOUSTAVA PRÁVA OBČANSKÉHO

- **Přirozené zásady právní**
- Osobní **práva osobního stavu** (statusová práva)
 - a. lidí
 - b. právnických osob
- Právní **ochrana** přirozeného osobnostního práva
- Právo **rodinné**
- Majetková práva **absolutní** (věcná práva, právo dědické)
- Majetková práva **relativní** (závazková)
- Právo **deliktů**

33

PRÁVOVĚDNÉ METODY TVORBY SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Zákonodárné** (legislativně technické) **metody**
 1. metoda souladu s **přirozenými** právy
 2. metoda **ústavní konformity**
 3. metoda **rovnosti** v soukromých právech
 4. metoda **mezinárodní a komunitární konformity**
 5. metoda **vyšší abstrakce**; např. *generální klausele*
 6. metoda **kasuistická**; např. *zvláštní skutkové podstaty*
 7. metoda **konvenčních** pravidel; např. *Legislativní pravidla vlády právní formou usnesení vlády*

34

DIDAKTIKA OBČANSKÉHO PRÁVA

1. metoda řešení **modelových** situací, řešení fiktivního případu (*moot*)
2. metoda **případových studií**, řešení skutečného případu (*case study*)
3. právně **klinická** metoda
4. metoda procesní **simulace** (právnícké divadlo), (*moot court*)
5. metoda odborných **stáží**
6. metoda právně **tvůrčího psaní**
7. doktrinárně **paměťová** metoda

35

36

EXKURS O PŘIROZENÝCH ZÁKLADECH SOUKROMÉHO PRÁVA

38

ČLOVĚK V PROSTŘEDÍ ☯

- **Jedinec**
 1. **součást životního prostředí**
= pojetí přirozené, odpovědně svobodné
 2. **prvek struktury společenských vztahů**
vč. jejich právní formy čili právních vztahů
vč. občanskoprávních vztahů
= pojetí sociálně filozofické nebo sociologické
vč. *teorie socialistického občanského práva*
s apriorně nadřazeným „zájmem společnosti“
nad odpovědnou svobodou jedince ☹

39

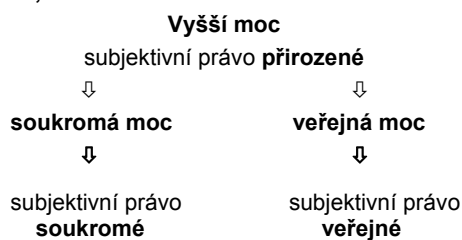
PARADIGMA PRÁVA

- **Filozoficko antropologické**
= přirozená důstojnost osobnosti spojená
s přirozenými lidskými právy, zákonitostmi
světa a se silovým působením Vyšší moci
sub specie aeternitatis
- **Sociálně filozofické nebo sociologické**
= vyrovnávání poměrů a zájmů
= relativizovaný právní poměr stran

40

MOC

- **Síla, vůle**

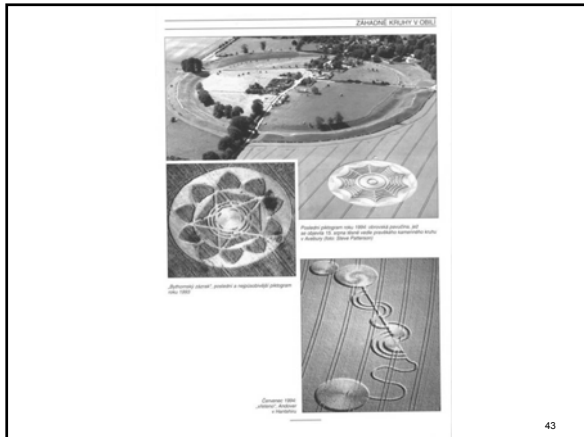
41

VYŠŠÍ MOC

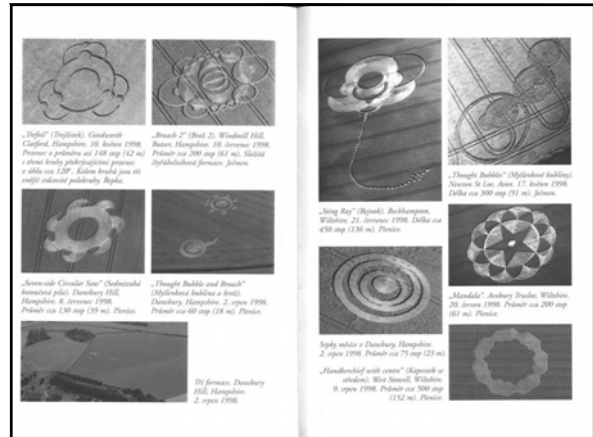
- **Zdroj silového působení ve světě,
nezávislý na politické či jiné lidské vůli**

„at' chceme, nebo nechceme“
Vyšší moc ✕ nižší moc (lidská moc)
- **Zvláštní pojmový význam v závazkovém právu**
= **nepředvídatelná a neodvratitelná** okolnost,
např. živelní pohroma ➡ **zánik závazku**
pro následnou nemožnost plnění (*vis maior*)

42

43

PŘÁVO

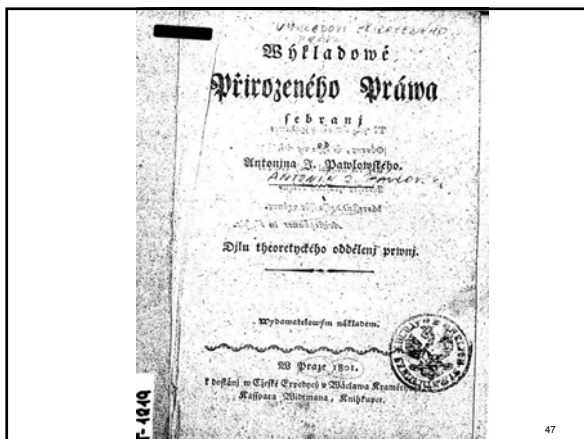
- **Objektivní přirozený řád veškerenstva**
(*physis*)
- **Lidskou vůlí společensky** (pozemsky)
stanovené nebo uznané pravidlo chování
(*thesis*)

45

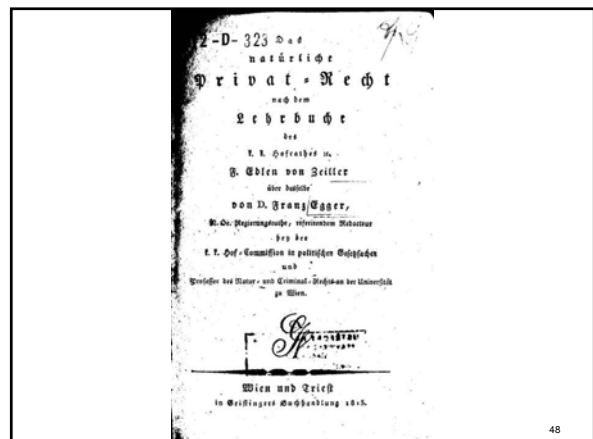
PŘIROZENÉ ZÁKLADY SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Platnost přirozených práv**
 - ✓ **uznání neporušitelnosti** přirozených práv
člověka; preamb. LZPS
 - ✓ **slib ústavního soudce chránit** neporušitelnost
přirozených práv; čl. 85/2 Ú
- **Důsledky pro právo podústavní**
 - ➔ důkaz logický a právně rétorický

46

47

48

PŘIROZENÝ A PRÁVNÍ ŘÁD

- **Přirozený řád** (na lidské vůli nezávislý)
axiomatická soustava = netřeba dokazovat
např. střídání ročních období
- **Právní řád** (lidskou vůlí stanovený)
např. zák. č. 54/1946 Sb., o letním čase

49

PŘIROZENÉ A PŘIROZENOPRÁVNÍ

- **Přirozené**
= **souladné** s přirozenými světovými zákonitostmi
a s důstojností lidského jedince i druhu
- **Přirozenoprávní**
= právní **doktrína**
právně filozofická **myšlenka** (idea)
součást **právní ideologie**
různé myšlenky lišící se zdrojem
přirozených práv nebo jejich poznatelností

52

PŘIROZENÉ PRÁVO

- **Objektivní pojmový význam**
= přirozené světové zákonitosti (**objektivní řád dějů**) se zdrojem ve **Vyšší moci**, *např. zákon rovnováhy (Gleichgewichtsgesetz)*
- **Subjektivní pojmový význam**
= subjektivní **vrozená** přirozená práva každého člověka obsahově **vyplývající** z přirozených světových zákonitostí (přirozeného práva v objektivním právním smyslu)
např. subjektivní přirozené právo osobnosti

53

PŘIROZENÉ ZÁKONY

- **Láska** (nikoli nenávisť), *Amor vincit omnia (Vergilius)*
kladné „nastavení“, absolutní hodnota
- **Zpětné působení**; příčina a následek
- **Přitažlivost stejnorodosti**, *Simile gaudet simili*
- **Tíha**
- **Rovnováha**; vyrovnání braní a dávání
- **Pohyb**
- **Vznik, růst a rozklad**; koloběh
aj.

54

■ Přirozené právo svobodného rozhodování člověka i lidstva

- zákonitost vznikaní a růstu
srv. rozhodnutí rodičů o početi dítěte
srv. privátní autonomii, např. rozhodnutí o zveřejnění díla

55

KTERÁ SUBJEKTIVNÍ PRÁVA JSOU PŘIROZENÁ?

- **Práva vrozená** (*angeborene Rechte*), § 16 ABGB
ipso facto z povahy osobnosti (ABGB)
- 1. **přirozené právo osobnostní**
např. *přirozené právo žít*; žijeme bez ohledu na stát, kmen, rod, církev aj. společenské autority
- 2. **jiná práva přirozené povahy**
X

- **Práva nabyvatelná** (*erwerbliche Rechte*), § 18 ABGB

56

PŘÍKLADY MEZINÁRODNÍ

- **Vrozené právo každé lidské bytosti na život**
uznané čl. 6 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* (1966), č. 120/76 Sb.
- **Přirozené právo dítěte † na život**
uznané čl. 6 (1) *Úmluvy o právech dítěte* (1989), č. 104/91 Sb.

57

- **Přirozené právo národů užívat plně a svobodně jejich přírodního bohatství a zdrojů** (*inherent right*)
uznané čl. 25 *Mezinárod. paktu o hospodář., sociál. a kultur. právech* (1966); č. 120/1976 Sb.
- **Přirozené právo člena SN na individuální nebo kolektivní sebeobranu**
uznané čl. 51 *Charty SN* (1945); č. 30/47 Sb.

58

PŘÍKLADY JUDIKATURNÍ

- **Přirozené právo porobeného národa na boj proti okupujícímu agresorovi, včetně odporu branného**
N ÚS č. 55/95 Sb.
- **Přirozené právo společenských organizací a spolků na vrácení majetkových práv**
N ÚS č. 24/97 Sb.

59

RYS OSTROVID

- **Přirozené právo rysa na existenci v naší přírodě**

MŽP: záchranný program silně ohroženého druhu živočicha rysa ostrovida v České republice (1998)
- **Zvíře** 🐾 = **živý tvor**
popř. jiná majetková hodnota, nežli věc nebo majetkové právo (o. z.)

60

JUDIKATURA: POVAHA PRÁVA AUTORSKÉHO

„1. Práva autorská se neodvozují od žádného zákonodárství, nýbrž čerpají svůj původ v právu přirozeném, které náleží každému jednotlivci k ochraně a užívání produktů své vlastní činnosti způsobem, který se mu líbí;

zákon netvoří na prospěch autora žádné právo, nýbrž slouží jen k ochraně a úpravě a modalit výkonu práva již existujícího, a to jednak v zájmu autorově, jednak v zájmu veřejnosti.

A to je právě důsledek takového zásadu ve smyslu omezujícím, že po určité době dílo připadne veřejnosti. ⇨

61

2. S výjimkou legislativního omezení má autor literárního nebo uměleckého díla právo zabránit každému neautorisovanému užívání:

plnost jeho práv, obvykle sbrnutá v právu edičním a výtvarném, existuje vždy nezávisle od zákonodárství a čím více věda přináší nové metody zužitkování, tím většího rozšíření musí být přiznáno ochraně.“

Rozh. smíšeného odvolacího dvora v Alexandrii z 13. 6. 1946, Droit d'auteur, 59, s. 130, čes. Soutěž a tvorba, 1947/3, s. 53 – 54.

62

USPOŘÁDÁNÍ SUBJEKTIVNÍCH PŘIROZENÝCH PRÁV

- **Nezadatelné nabytí** přirozených práv
- **Nezadatelná existence** přirozených práv
- **Státem upravený výkon** přirozených práv
- **Státem přiznaná ochrana** přirozených práv

63

POZNÁNÍ SUBJEKTIVNÍCH PŘIROZENÝCH PRÁV

- **Poznání citem**
 - ✓ právní cit (cit pro dobro a spravedlnost)
 - vcítění se pomocí **svědomí**,
metoda citové jurisprudence
- **Poznání zdravým rozumem**
 - ✓ povaha věci (*Natur der Sache*)
 - ✓ míra všech věcí a následky věci

64

PRÁVNÍ CIT

- **Součást lidské osobnosti** (ducha)
(*Rechtsempfinden*)
např. cit pro spravedlnost,
cit pro rovnováhu subjektivních práv
a obecných dober (*Gleichgewichtsempfindung*)
- = intuitivní zdroj právních pravd

65

ZDRAVÝ ROZUM

- *Common sense*
 - = rozumovému poznání nadřazený
praktický soud a hodnocení životní situace
dle **prožitě zkušenosti** (empirie)
bez vlivu právně teoretických znalostí
 - = intuitivní zdroj základních právních pravd
- **Rozumné očekávání** (*reasonable expectation*)
- **Rozumné uspořádání poměrů**

66

„Osvícenství je vykročení člověka z jeho samým zaviněné nesvěprávnosti. Nesvěprávnost je neschopnost používat svůj vlastní rozum bez cizího vedení. Tato nesvěprávnost je zaviněna námi samými, když její příčinou není nedostatek rozumu, ale nedostatek rozhodnosti a odvahy používat ho bez cizího vedení. Sapere aude! Měj odvalu používat svůj vlastní rozum!, je tedy heslem osvícenství.“

Immanuel Kant, Odpověď na otázku: Co je to osvícenství?, 1730.
Filos. čas., 41, 1993, č. 3, s. 381. Překl. Loužilův.

67

2. ČÁST

DĚJINY,
PŘÍTOMNOST,
BUDOUCNOST

69

SVĚTOVÉ ZÁKONODÁRSTVÍ

ratio scripta

- **Prusko:** ALR 1794
- **Francie:** Code civil 1804
- **Louisiana:** Code civil 1808
- **Rakousko:** ABGB 1811
- **Německo:** BGB 1896
- **Švýcarsko:** ZGB 1907, obligace 1881
- **Itálie:** C. c. 1942
- **Nizozemí:** BW 1970 – 1992 (10 knih)
- **Québec:** C. c. Q. 1991
- **Rusko:** ГК 1994 – 1995 (2 části)

70

JINÁ POJETÍ

- **Anglie:** obecné právo (*common law*)
právo ekvity (*law of equity*)
precedenční právo (*case law*)
- **Uhersko** vč. Horních Uher: zvykové
(obyčejové) právo
- **USA:** *restatement of law* (opětovné shrnutí
precedentního práva, kompendium), ALI

71

SOUKROMOPRÁVNÍ ZEMĚPIS

■ Soukromoprávní soustavy

1. evropská kontinentální
Francie poč. 19. stol.
2. anglo-americká (*common law*)
Anglie poč. 12. stol.
3. islámská

72

■ Soukromoprávní rodiny (okruhy)

1. románská
2. germánská
3. skandinávská
4. anglo-americká
5. islámská
6. asijská
7. africká, např. kmenové právo

73

DĚJINY

- **Rakousko vč. Čech, Moravy a Slezska**
Codex Theresianus 1766, bez platnosti
Josefinisches Gesetzbuch 1786, jen první díl
ABGB 1811 (cís. pat. č. 946 sb. z. s.)
⇒ 1797 *Westgalizisches Gesetzbuch*
- **Uhersko vč. Horních Uher**: obyčejové právo
- **Československo**
převážně soukromoprávní dualismus 1918 - 1950
Čechy, Morava a Slezsko: o. z. o. (ABGB)
Slovensko: uherské obyčejové právo
1937 vládní návrh čs. sjednocujícího o. z.

74

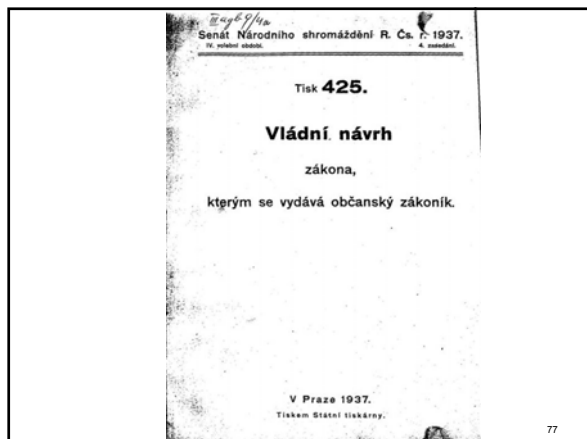
75

■ České překlady ABGB

- 1812 kniha všeobecných zákonů městských
pro všechny německé dědičné země
Mocnářství Rakouského
- 1862 Zákoník obecní, občanský císařství
Rakouského
- 1904 Obecný občanský zákoník rakouský

76

77

- **Československo 1950 – 1964**
o. z. č. 141/50 Sb., přiblížení právu sovětskému ☹
- 1948 Ústava**
- 1949 zákon o právu rodinném
- 1950 zákon směnečný a šekový
- 1953 zákon o právu autorském
- 1960 Ústava**
- 1963 zákon o rodině
- 1963 zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním
- 1963 zákoník mezinárodního obchodu

⇒

78

- **Československo 1964 – 1992**
o. z. č. 40/64 Sb., úpadek občanského práva ☹

1964 hospodářský zákoník, samostatně
1965 autorský zákon
1965 zákoník práce, samostatně
1969 zákon o odpovědnosti státu za škodu
1982 novela o. z.

79

⇐ **BĚŽNÉ POJMY** 1. **O. Z. 1964**

■ fyzická osoba	■ občan
■ právnická osoba	■ socialistická organizace, jiná organizace
■ soukromé, nebo veřejné právo	■ socialistické právo
■ dobrá víra	■ -
■ dobré mravy	■ zásady socialistického soužití

80

■ veřejný pořádek	■ zájem společnosti
■ svéprávnost	■ způsobilost k právním úkonům
■ věcná práva	■ -
■ vlastnictví	■ socialistické společenské vlastnictví, osobní vlastnictví, soukromé vlastnictví, osobní užívání, družstevní užívání pozemku
■ <i>superficies solo cedit</i>	■ -

81

■ zástavní právo	■ -, omezení převodu nemovitosti
■ nájem	■ osobní užívání
■ nájemné	■ úhrada za užívání bytu, nebytového prostoru aj.

82

■ závazkové právo	■ služby
■ smlouva o dílo	■ -
■ (smluvní) strana	■ účastník občanskoprávního vztahu

83

■ právní poměr	■ pracovní poměr, nakladatelský poměr
■ -	■ občanskoprávní, pracovní, rodinný vztah
■ bezdůvodné obohacení	■ neoprávněný majetkový prospěch
■ obchodní právo	■ právo mezinárodního obchodu
■ odkaz	■ -
■ vydědění	■ -
■ správce dědictví	■ -

84

- duševní vlastnictví
- pozemková kniha, katastr nemovitostí
- nadace
- obchodní společnost
- -
- obec
- notář
- -
- evidence nemovitostí
- -
- akciová společnost, sdružení
- národní podnik
- místní národní výbor
- státní notářství

85

⇐ VÝCHODISKA O. Z. 1964

- přirozená práva člověka, lidská práva
- právnost
- republika
- demokracie
- -
- socialistická zákonnost
- socialistická republika, lidově demokratická republika
- socialistická demokracie, lidová demokracie

86

⇐ SOUVISLOSTI O. Z. 1964

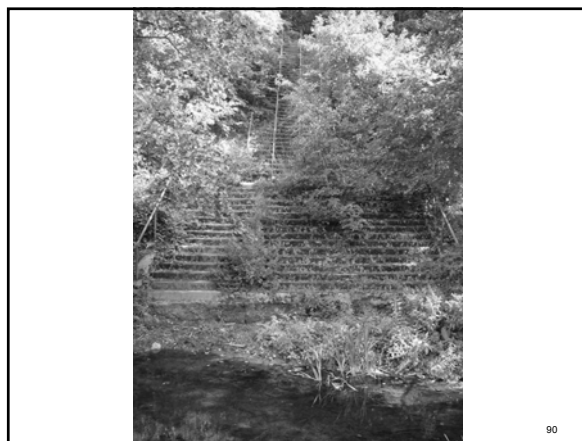
- státní svátek od 1919 28. říjen 1918
- -
- zákon o právu rodinném (1949)
- zákon o právu autorském (1953, 2000)
- státní svátek od 1919 28. říjen 1945 *Den znárodnění*
- zákoník práce (1965, 2006)
- zákon o rodině (1963)
- zákon o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (1965)

87

- teorie práva
- právní věda
- vědec
- -
- ústavy, semináře
- marxisticko-leninská obecná teorie státu a práva
- vědy o státu a právu
- socialistický vědec (1959 – 1998)
- politická výchova studentů vysokých škol
- katedry

88

90

← DALŠÍ DĚJINNÝ VÝVOJ

1990 ústavní zrovnoprávnění vlastnických práv ☺
1990 zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor
1990 velká novela hospodářského zákoníku
1990 zákon o vynálezech, průmysl. vzorech a zlepšov. návrzích

1991 Listina základních práv a svobod ☺
1991 zákon o ochraně hospodářské soutěže
1991 velká novela o. z.
1991 obchodní zákoník
1992 zákon o ochraně osobních údajů v informačních systémech
1992 zákon o zápisu věcných práv k nemovitostem
1992 zákon o cenných papírech
1992 federální koncept nového o. z.

1992 slovenská a česká Ústava ☺

91

PŘÍTOMNOST

■ Česko od 1993

1994 zákon o vlastnictví bytů
1997 zákon o nadacích a nadačních fondech
1998 zákon o odpovědnosti za škodu vadou výrobku
2000 zákon o veřejných dražbách
2000 autorský zákon
2001 zákon o spotřebitelském úvěru

2002 všeobecná aplikační přednost ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv ☺

2004 zákon o pojistné smlouvě

2004 platnost práva ES

92

KROKY K BUDOUCNOSTI

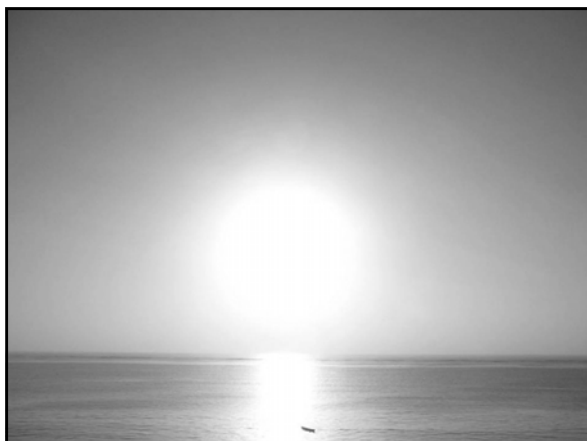
■ Česko ☐

1996 široká koncepce o. z.
2001 věcný záměr o. z.; úzké pojetí
2002 věcný záměr obchodního zákona
2005 pracovní návrh o. z.
2006 zákoník práce ☹
2007 dokončení prací na návrhu o. z.

93

94

3. ČÁST

GLOBALIZACE A EVROPEIZACE
SOUKROMÉHO PRÁVA
A
OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

96

SROVNÁVACÍ VĚDA SOUKROMÉHO PRÁVA

■ **Devíza**

Lex multiplex ius unum

■ **Cíl**

1. **sjednocení** (unifikace) soukromého práva
2. **sladění** (harmonizace) soukromého práva
srv. též rezoluce EP (1989 a násl.)
3. **přiblížení** (aproximace) soukromého práva

101

SJEDNOCOVÁNÍ SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Sjednocování právních norem**
- **Sjednocování judikatury**
- **Sjednocování soukromoprávních doktrín**

102

- **Společný základní světónázor a všelidské hodnoty**
- **Pojem práva a soukromého práva zvlášť**
- **Teorie pramenů práva**
- **Právní metodologie**
 - a. tvorby práva
 - b. výkladu práva
 - c. používání práva
- **Teorie argumentace**
- **Teorie legitimace práva (ospravedlnění)**

103

GLOBALIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Světové sjednocování (unifikace):**
 1. **práva občanského**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 2. **práva obchodního**
 - ✓ mezinárodní smlouvy
 - ✓ *lex mercatoria* aj. *soft law*; např. zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (1994, 2004)
- **Volba práva u závazků s cizím prvkem**

104

SVĚTOVÉ NEBO EVROPSKÉ MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE

- **Spojené národy (UN)** v New Yorku
 - Výbor pro práva dítěte
 - Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL)
- **Haagská konference mezinárodního práva soukromého** v Haagu
- **Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (UNIDROIT)** v Římě
- **Rada Evropy (CE)** ve Štrasburku

105

- **Mezinárodní organizace práce (ILO)** v Ženevě
- **Světová obchodní organizace (WTO)** v Ženevě
- **Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO/OMPI)** v Ženevě
- **Evropská patentová organizace (EPO)** v Mnichově
- **Eurasijská patentová organizace (EAPO)** v Moskvě aj.

108

SVĚTOVÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

■ Spojené národy

bard law:

1. Úmluva o právech dítěte (1989)
(č. 104/91 Sb.)
2. Úmluva OSN o smlouvách
o mezinárodní koupi zboží (1981)
(č. 160/91 Sb.)

109

„PRÁVO NENÍ TEXT“

■ Sjednocování soukromého práva jednotným výkladem:

1. mezinárodních **smluv**
2. právních **předpisů**
3. právních **jednání** (úkonů)
4. právních **rozhodnutí**; zejm. judikátů

■ Doktrinární význam světové právní vědy ➤ právní hermeneutika = umění výkladu práva

110

OTEVŘENÉ PRÁVNÍ POJMY

■ Sjednocování soukromého práva používáním otevřených právních pojmů

- ✓ *open concepts, open textures, např. dobrá víra*
- ✓ generální klausule např. § 11 o. z.
- ✓ překonávání odlišností soukromoprávních
soustav skrze **společné právní jádro**
např. v EU

■ Doktrinární význam světové srovnávací vědy soukromého práva (komparatistiky)

111

1. **zákonodárství nemá definovat** neurčité
právní pojmy, ale ponechat jejich
vymezení až na jejich **použití**
na konkrétní budoucí případ
2. **judikatura nemá definovat** tyto pojmy,
nýbrž je používat na konkrétní nastalý
případ
3. **právní doktrína má definovat** tyto
pojmy vymezením jejich účelu a obsahu

112

1. DOBRÁ VÍRA

■ *Bona fides*

stav vlastního upřímného a pevného
přesvědčení o subjektivním právu
nebo o jednání po právu,
pramenícího z objektivně ospravedlnitelných
důvodů,
kdy člověk nevěděl, neměl vědět nebo nemohl
vědět o opaku,
s nímž právní řád spojuje právní následky
*např. vydržení práva, mala fide závazek vydat i užitky
z bezdůvodného obohacení, zápisná překážka známky.*

113

DOVOLÁNÍ SE DOBRÉ VÍRY

■ Soukromoprávní předpoklady

1. zákonem **nezakázané** chování
2. dokázané tvrzení subjektivního stavu
dobré víry jeho objektivizací

114

HLEDISKA

1. **fikce rozumného člověka**
srv. fikci průměrného spotřebitele či fikci odborníka
2. **běžná opatrnost**
např. nahlédnutí do katastru nemovitostí
 - ☛ věděl nebo vědět měl a mohl, že není vlastníkem pozemku
srv. koupi zboží od nevlastníka (§ 446 obch. z.)

115

- **Dobrá víra**
good faith
- **Špatná víra**
bad faith
- **Zlá víra**
(zlý úmysl)

116

- **Německo:**
Guter Glauben = subjektivní dobrá víra (stav)
např. držitele věci v to, že mu patří

Treu und Glauben = **zásada dobré víry**:
 1. čestnost
 2. věrnost
 3. předvídatelnost druhou stranou
 4. zřetel na zájem druhé strany
 5. odůvodněný spoleh na druhou stranu
(*reasonable reliance*)

117

2. DOBRÉ MRAVY

- *Boni mores*
způsoby chování bez újmy jinému člověku, zvířeti nebo přírodě, s nimiž právní řád spojuje právní následky

např. negativně překážka platnosti smlouvy nebo výkonu práva, zápisná překážka známková

118

3. VEŘEJNÁ MORÁLKA

- *Public morality*
veřejné povědomí o chování, které není způsobilé veřejně pohoršit, s nímž právní řád spojuje právní následky

např. negativně zápisná překážka průmyslově vzorová

119

4. VEŘEJNÝ POŘÁDEK

- *Ordre public*
stav věcí, vylučující nebezpečí veřejné poruchy způsobilé ohrožit kohokoli, s nímž právní řád spojuje právní následky

např. negativně zápisná překážka známková; výhrada v soukromém právu mezinárodním

120

ODSTRAŇOVÁNÍ TVRDOSTI

■ Tvrdost (*hardship*) práva soukromého

×

1. kontextualismus podle okolností případu
2. používání otevřených právních pojmů (generální klausele)
3. ústavně konformní výklad
4. *rebus sic stantibus*
smlouva uzavřena za konkrétního stavu s následnou změnou okolností
 - ☛ zánik závazku § 50a/3 o. z., 292/5 obch. z.
 - ☛ změna závazku soudem § 99 z. r.

121

■ Tvrdost zákona práva veřejného

×

rozhodnutí na základě správního uvážení
v jednotlivé věci

*např. v individuální věci práva sociálního
zabezpečení*

z. č. 187/06 Sb., o nemocn. pojištění, aj.

122

NOTORIETY

■ Skutečnosti **obecně známé**, které netřeba dokazovat (§ 122 o. s. ř.)

- a. přírodní, *např. sled ročních období*
- b. společenské, *např. sled dnů v týdnu*

■ **Zásadní nepatřičnost** v právu trestním

☛ *in dubio pro reo*

123

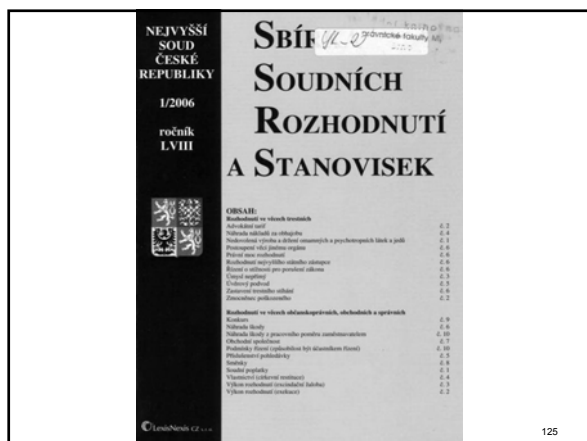
SJEDNOCOVÁNÍ JUDIKATURY

■ Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

■ Nejvyšší soud v Brně

- ✓ stanoviska ke sjednocování rozhodování
soudů v civilních věcech ☹
- ✓ Sb. soud. rozh. a stan.

124

125

■ Soudní rozhodnutí zásadního významu po právní stránce

1. právní otázka zásadního významu
(pro věc **určující**)
2. odpověď na ni má **obecný dopad**
na všechny případy **obdobné** povahy

126

EVROPEIZACE SOUKROMÉHO PRÁVA

■ Rada Evropy

- ✓ mezinárodní smlouvy, *např. Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství* (1975), (č. 47/01 Sb. m. s.)
- ✓ doporučení

■ Evropská společenství

- ✓ **prvotní zdroj**: mezinárodní smlouvy
- ✓ **druhotný** (odvozený) zdroj: nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení

127

PRÁVO EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

1. **bezprostřední použitelnost** práva ES
2. **aplikační přednost** práva ES před státním zákonem; srv. čl. 10 Ú
3. **soukromoprávní odpovědnost státu** za škodu jedinci porušením práva ES
4. **bezprostřední účinek** práva ES v **soukromých** i veřejných poměrech

128

■ Sjednecování soukromých práv v ES, *např.*

- ✓ **právo korporální**
 1. evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS), (nař. 1985)
 2. evropská společnost (SE) a holdingová evropská společnost (nař. 2001)
 3. evropská družstevní společnost (nař. 2003)
- ✓ **soukromé právo mezinárodní**
Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (1980), (č. 64/06, 21/07 Sb. m. s.)

129

■ Sladování soukromých práv v ES

- ✓ právní síla a forma cílové **směrnice**
- ✓ **jednotný trh** €
vč. **soukromoprávní ochrany spotřebitele**
 - ☛ vše, co je mimo jednotný trh, zůstává stranou ES

130

IUS COMMUNE EUROPAEM

■ Evropské soukromé právo

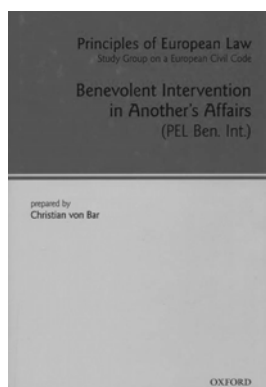
- ✓ společný referenční rámec
- ✓ evropský zákoník smluvního práva (ECC)
- ✓ principy evropského smluvního práva (PECL)
- ✓ principy evropského deliktčního práva (PETL)
- ✓ principy evropského práva nepřikázaného jednání (PEL Ben. Int.)
- ✓ principy evropského práva obchodního zastoupení, frančizy a distribučních smluv (PEL CAFDC)

131

- ✓ principy evropského práva smluv o službách (PEL SC)
- ✓ principy evropského práva koupě (PELS)
- ✓ principy evropského práva zajištění (PEL Pers. Sec.)
- ✓ společné jádro soukromého práva v Evropě
- ✓ evropský občanský zákoník
- ✓ evropské rodinné právo
- = **mimostátní** (odbornické) **právo**
(*soft law*)

132

133

Např.:

<http://www.copecl.org/>

<http://www.sgecc.net/>

134

4. ČÁST

POVAHA SOUKROMÉHO PRÁVA

137

SOUKROMÉ PRÁVO OBJEKTIVNÍ A SUBJEKTIVNÍ

- **Objektivní právo** (*lex, law*)
 - = soukromoprávní řád = část právního řádu
 - = soubor právních norem **a** právních principů soukromoprávní povahy
- **Subjektivní právo** (oprávnění), (*ius, right*)
 - = míra a způsob **právně možného** chování osob, vyplývajícího z právního řádu a chráněného státním prosazením

138

PRÁVO SPRAVEDLIVÉ A PRÁVO PŘÍSNÉ

- **Právo spravedlivé, *ius aequum***
 1. **formální spravedlnost, *aequum***
 - ✓ se stejným se nakládá stejně
 2. **materiální spravedlnost, *bonum***
 - ✓ každý případ má být upraven nebo rozhodnut způsobem mu **nejpřiměřenějším** ohled na **okolnosti** případu
- **Právo přísné, *ius strictum***
 - ✓ v soukromém právu **výjimkou**;
např. právo směnečné (směnečná přísnost);
přísnost **vyrovnávána** výhodou umoření směnky

139

SOUKROMOPRÁVNÍ NORMY A SOUKROMOPRÁVNÍ PRINCIPY

- **Právní normy:** platí **výlučně** příkaz, zákaz, nebo dovolení;
jedno ruší druhé
- **Právní principy:** platí **souběžně** dva nebo více; kříží se a vyvažují se vzájemně, a to:
 1. *secundum et intra legem* = právní normy
 2. *praeter legem* = právně politické podněty
 3. *extra (contra) legem* = ***ius non scripta***

140

- **Poměr právního principu a právní normy**

neplatí

zásada *lex specialis derogat legi generali*

141

SOUKROMÉ PRÁVO A PROCESNÍ PRÁVO

- **Právo soukromé** = hmotné
 1. právo občanské **aj.**
- **Procesní právo** = formální
 1. procesní právo civilní (občanské)
 2. procesní právo správní
 3. procesní právo soudně správní
 4. procesní právo trestní **aj.**

142

SOUKROMÉ PRÁVO A PROCESNÍ PRÁVO CIVILNÍ

- **Soukromé právo**
 - ✓ právo občanské, obchodní, pracovní aj.
 - **Veřejné právo**
 - ✓ **procesní** právo civilní (občanské); o. s. ř.
- Není jednotné „občanské právo hmotné a procesní“,
nýbrž je **zvlášť** občanské právo (= **soukromé**)
a **zvlášť** procesní právo občanské (= **veřejné**).
✗
Je jednotné „trestní právo hmotné a procesní“
(= **obojí veřejné**).

143

POJETÍ SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Dualistické** (české, slovenské aj.)
 1. státem **uznaná** (zaručená) vrozená **přirozená** práva osobnostní aj.
 2. státem **daná** (pozitivní) soukromá práva
- **Monistické**
 1. pozitivistické, *např. Gesetzpositivismus* ☹
 2. sociologické, *např. Freirechtsschule, marxisticko-leninská obecná teorie státu a práva* ☹

144

SOUKROMÉ, NEBO VEŘEJNÉ PRÁVO

- Právní doktríny
 - ✓ **teorie mocenská**
s výjimkou veřejnoprávních smluv (subjektů)
 - ✓ **teorie subjektů**, organická
 - ✓ **teorie zájmová**, Ulpianus: „*Publicum est, quod ad statum rei romane spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem.*“
- Konstantní judikatura zvláštního senátu
R 276/04 Sb. NSS a násl.,
procesní věci kompetenčních sporů ve správním soudnictví

145

SOUKROMÁ NEBO VEŘEJNÁ MOC

■ Soukromé právo
(<i>ius privatum</i>) ✓ soukromá nadřízenost
v soukromých poměrech
např. obecně příkazní
nebo zvlášť pracovní
příkazní nadřízenost ✓ výkon nesvrchované
soukromé moci
např. soukromé právo
výpovědi soukromé
smlouvy | <ul style="list-style-type: none"> ■ Veřejné právo
(<i>ius publicum</i>) ✓ veřejná nadřízenost
ve veřejných poměrech
např. rozkaz ✓ výkon svrchované
veřejné moci
např. soudním
rozhodováním o právu |
|--|--|

146

✓ nikdo nemá
svrchovanou
soukromou moc
nad jiným ✓ rovný vztah
např. pracovní poměr | <ul style="list-style-type: none"> ✓ stát má svrchovanou
veřejnou moc
nad lidmi
a právníky osobami ✓ vrchnostenský poměr
např. služební poměr,
procesní vztah soudu
a účastníka řízení |
|---|---|

147

PŘÍKLAD 1: KULTURNÍ PAMÁTKA

Soukromé právo vlastnické k domu.
(o. z.)

Veřejnoprávní prohlášení
stále soukromého domu za kulturní památku
s veřejnoprávním ochranným režimem
za účelem zachování kulturního dědictví.

z. č. 20/87 Sb., o st. památk. péči

148

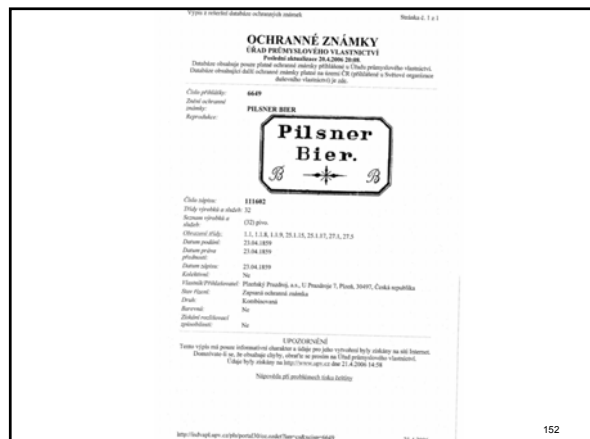

PŘÍKLAD 2: LOGO®

Soukromé právo průmyslově vlastnické
k nezapsanému grafickému označení (logu).

Veřejnoprávní kvalifikace
stále soukromého grafického označení (loga)
na základě **veřejnoprávního úkonu** zápisného
úřadu (zápisu označení do **veřejného** rejstříku
ochranných známek)®
se **soukromoprávními** účinky
za účelem **zvláštní** soukromoprávní ochrany.
z. č. 441/03 Sb., o ochr. známkách

151

152

ROVNOST V PŘIROZENÝCH A SOUKROMÝCH PRÁVECH

Každý
je roven v **uznání**
svého **přirozeného** osobnostního práva,
v jeho **výkonu a ochraně**,
jakož i v **nabývání**
svých **soukromých** práv
a v jejich **výkonu a ochraně**.

153

ROVNOST V SOUKROMÉM PRÁVU

- Nikdo nemá svrchovanou soukromou moc nad jiným
 - ✓ právní princip **svobodné vůle** v soukromé autonomii
 - ✓ **nikomu nelze** vnutit závazek
 - ✓ **nikdo nemůže** soukromě vynutit ochranu svého soukromého práva (vyjma svépomocí);
právní princip *nemo iudex in causa sua*
 - ✓ slabší člověk je soukromým právem chráněn
- **Zákonodárná metoda** (právní technika)
soukromoprávně rovného zacházení

154

ROVNOVÁHA A VZÁJEMNOST SOUKROMÝCH PRÁV

- **Přirozený zákon rovnováhy**
(*Gleichgewichtsgesetz, Law of Equilibrium*)
- **Vzájemnost** (reciprocita) **smluvních plnění**
 1. *do ut des,* dávám, abys mi za to něco dal
 2. *do ut facias,* dávám, aby za to pro mne něco učinil
 3. *facio ut des,* činím něco, abys mi za to něco dal
 4. *facio ut facias,* činím něco, abys za to něco učinil pro mne

155

SOUKROMOPRÁVNÍ OCHRANA SLABŠÍ STRANY

- **Slabší člověk je soukromým právem chráněn**
 1. nezletilec, srv. *práva dítěte* ♀
 2. nesvéprávný
 3. zaměstnanec
 4. pacient nebo klient
 5. spotřebitel
 6. nájemce bytu
 7. původce výtvarů, např. *autor* ♀ či *vynálezce*
 8. menšinový akcionář aj.

156

ZÁKAZ ZNEUŽITÍ MONOPOLU

- **Monopol**
 1. **přirozený**
 2. **právní** (výhradní koncese)
- **Smlouva připojovací** (adhézní)
obchodník s elektřinou je **povinen uzavřít** smlouvu o dodávce elektřiny s **každým**, kdo splňuje předpoklady (**legální smluvní přimus**) a zákazník podepisuje **smluvní formulář** předložený monopolistou, jehož obsah **nemůže** měnit
srv. např. energet. z. č. 458/00 Sb.

157

SVOBODA SOUKROMÝCH POMĚRŮ

Vše dovoleno, co není zakázáno
čl. 2/3 LZPS, čl. 2/4 Ú, § 51, 491/1 o. z.

- **Svoboda vývoje lidské osobnosti**
vč. svobody tvorby
- **Vlastnická svoboda**
 - ✓ vlastnictví zavazuje = zákaz zneužití práva vlastnického na úkor jiného
- **Smluvní svoboda**
 - ✓ volba účelu, obsahu a formy závazku, volba smluvní strany, smluvního typu nebo atypu

158

SVOBODA VŮLE

Nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá
čl. 2/3 LZPS, čl. 2/4 Ú

- **Soukromá (privátní) autonomie**
např. **svobodná práce** **X** **nucená práce (trest)**
- **Ius dispositivum**
každý si svobodně upravuje svá soukromá práva a stát se tomu poddává, není-li **výjimečně** vázán:
- **Ius cogens**

159

JUDIKATURA

*(...) Čl. 2 odst. 3 Listiny ... ve své první dimenzi představuje strukturální princip, podle něhož lze státní moc vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře (včetně autonomních projevů volních) uplatňovat pouze v případech, kdy jednání jednotlivce porušuje výslovně formulovaný zákaz upravený zákonem.
(...) takový zákaz musí však musí reflektovat toliko požadavek, spočívající v zabránění jednotlivci v zásazích do práv třetích osob a v prosazení veřejného zájmu, je-li legitimní a proporcionální takovému omezení autonomního jednání jednotlivce.* ⇨

160

(...) Ve své druhé dimenzi pak působí čl. 2 odst. 3 Listiny jako subjektivní právo jednotlivce na to, aby veřejná moc respektovala autonomní projevy jeho osobnosti, včetně projevů volních, které mají odraz v jeho konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno. Čl. 2 odst. 3 (...) je pak třeba aplikovat bezprostředně a přímo.

Nál. ÚS z 4. 5. 04 sp. zn. I. ÚS 113/04, nál. č. 63 Sb. n. a usn., sv. 33.

161

DISPOZITIVNOST SOUKROMOPRÁVNÍCH NOREM

- **Obecné pravidlo dispozitivnosti**
(§ 2/3 o. z.); zákon se **poddává** volnímu odchýlení se s **výjimkami**:
- 1. **výslovný zákaz** odchýlení se od zákona
- 2. **z povahy zákona vyplývající zákaz** odchýlení se, a to:
 - a. u **práv osobního stavu** (statusových)
 - b. hrozí-li tím **újma** jinému nebo veřejnému pořádku

162

SOUKROMÉ PRÁVO PODDAJNÉ NEBO DONUCUJÍ

1. **soukromé právo poddajné čemu?**
stát se poddává svobodné vůli lidí nebo právnických osob
2. **soukromé právo výjimečně donucující jak?**
stát donucuje zákonem i proti svobodné vůli, je-li k tomu sdostatek rozumný důvod

163

SMLUVNÍ PŘÍMUS

- Smluvní přímus *ex lege* nebo *ex contractu*

Příklad:

Zákonná **kontraktační povinnost** uzavřít i **proti své vůli** např. *pojistnou smlouvu* o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou:

- ✓ při výkonu povolání, *např. advokáta*
 - ✓ provozem silničního motorového vozidla 🚗
- = přímus právně **jednat** i proti své vůli v zájmu ochrany **slabšího** (klienta) nebo ochrany **obecného dobra** s **volbou s kým jednat** (volba pojistitele)

164

5. ČÁST

MRAVNÍ

A

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY

166

MRAVNÍ ZÁKLADY SOUKROMÉHO PRÁVA

- Souběh a prolínání mravnosti a právnosti
- Zlatá pravidla (*aureae regulae*) **soukromého práva**:
 1. **neplatnost** soukromoprávních jednání příčících se dobrým mravům; § 39 o. z.
 - ➔ **závazek vydat bezdůvodné obohacení** z neplatného soukromoprávního jednání; § 451 an. o. z.
 2. **zákaz výkonu** soukromých práv v rozporu s dobrými mravy; § 3 odst. 1 o. z.
 3. **závazek nahradit** škodu úmyslným jednáním proti dobrým mravům; § 424 o. z.

167

JUDIKATRURA: PROVIZE

„Uplatnění nároku na zprostředkovatelskou odměnu za zprostředkování uměleckého zaměstnání v cizině ze stavu, kdy právní předchůdce nárokovatele pouze těžil ze svého někdejšího monopolu zprostředkování umělecké činnosti ve vztahu k cizině, aniž se o získání uměleckého zaměstnání přičinil, je výkonem práva, který je v rozporu s dobrými mravy.“

Rozs. MS v Brně ze 22. 5. 1998, čj.: 37 C 251/93-41.

168

MRAVNÍ SMYSL A SMYSL PRO KRÁSU

- **Mravní smysl**
 - = schopnost rozeznávat **dobro a zlo**
např. šikanu nájemce bytu pronajímatelem
- **Smysl pro krásu**
 - = schopnost rozeznávat **krásu**
(soulad a souzvuk) a **ošklivost**
např. umělecké dílo, vzhled výrobku nebo obalu
výrobku (*design*) = průmyslový (vkusový) vzor

169

170

SOUKROMÉ PRÁVO V OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

- **Ústavněprávní pojem občanské společnosti**
 - ✓ Česko založeno na (preamb. Ú):
- 1. **úctě k subjektivním lidským právům**
- 2. **zásadách občanské společnosti:**
 - ✓ **zásada primátu práva soukromého** nad (převážně donucujícím) právem veřejným, zejm. trestním nebo organizačně technickým (*Privatrechtsgesellschaft*)
 - ✓ **zásada právního státu** (*materieller Rechtsstaat*)
 - ✓ **zásada rovnosti** v soukromých aj. **právech** aj.

171

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Subjektivní veřejná ústavní práva občana**
 - = státem **zformalizovaná** přirozená práva člověka
- **Přímá působnost v poměrech:**
 1. soukromých; *srv. právo na stávkou*
 2. veřejných; *srv. právo na soudní ochranu*

172

173

6. ČÁST

PRAMENY ČESKÉHO OBČANSKÉHO PRÁVA

175

ZDROJE

■ Ústavněprávní principy

1. právního státu
2. svrchovanosti zákona

■ Formální prameny právních norem

1. mezinárodní (mezistátní)
2. nadstátní
3. vnitrostátní

176

■ Formální prameny vnitrostátní

1. ústavní
2. podústavní, *např.* o. z.
1. zákonné
2. podzákoné, *např.* vl. nř., vyhl.
3. psané (*ius scripta*)
4. nepsané (*ius nonscripta*), *např.* **zásady spravedlnosti** použitelné jako hmotné právo dle shodné vůle účastníků rozhodčího řízení, dále *srv. náhl. ÚS Pl. ÚS 33/97, č. 30/98 Sb.*

177

PŮSOBNOST SOUKROMOPRÁVNÍCH NOREM

1. věcná
 - a. přímá
 - b. analogická (*per analogiam legis*; § 853 o. z.,
per analogiam iuris, podle zásad práva)
zákon **případ neupravuje**, přičemž **má být právně upraven**,
pročež se použije zákonem upravený **případ obdobný**
2. časová; *srv. např. intertemporální právní normy*
3. územní vč. podpovrchu a nadpovrchu
3. osobní vč. cizinců dle **zásady národního zacházení**;
o. z. **není** zvláštním zákonem soukromého práva mezinárodního

178

SOUSTAVA SOUKROMOPRÁVNÍCH ZÁKONŮ

■ Obecnost

- vlajková loď = o. z.
doprovodné loď = obch. z., a. z., zák. pr. aj.

■ Podpůrnost

nestanoví-li zvláštní zákon jinak, použije se **podpůrně** o. z.

■ Přednost

stanoví-li zvláštní zákon jinak, použije se **přednostně** zvláštní zákon před o. z.

✕ zák. práce ☹

179

7. ČÁST

OCHRANA SUBJEKTIVNÍHO SOUKROMÉHO PRÁVA

181

DRUHY OCHRANY SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Soudní**
- **Rozhodčí** dle dohody v majetkových sporech
 1. stálý rozhodčí soud
 - i. obecný
 - ii. zvláštní (burzovní)
 2. rozhodce *ad hoc*
 3. finanční arbitr

182

- **Výjimečně správní**

1. Český telekomunikační úřad
2. Energetický regulační úřad
3. Úřad pro ochranu osobních údajů
4. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
5. Úřad průmyslového vlastnictví

- **Svépomocná**

183

PRÁVNÍ OCHRANA POKOJNÉHO STAVU

- **Mimosoudní pravomoc** § 5 o. z.
 - OÚ obce s rozšířenou působností ve věci právní ochrany **pokojného stavu**
 - ✗ ochrana subjektivního práva, *např. práva nájemního, práva sousedského*
- srv. přestupek proti občanskému soužití*

184

185

PÍSEMNICTVÍ

Rouček, Fr. – Sedláček, Jar. et al.:

Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

1. vyd. Praha: V. Linhart 1935 - 1937, sv. 1 - 6.
2. vyd. Praha: Codex Bohemia 1997 - 1998, sv. 1 - 6.

186

Gaius, Učebnice práva ve čtyřech knihách. Brno 1999.³
Justiniánske inštitúcie. Bratislava 2000.
Kincl, Dicta et regulae iuris aneb právnické mudrosloví latinské. Praha 1990.
Rebro, Latinské právnické výrazy a výroky. Praha 1999.

187

Kadeřávek, Zákon přirozený základem zákonodárství lidského. Praha 1896.
Pawlowský, Výkladové přirozeného práva. Praha 1801.

188

Eliáš/Zuklínová, Principy a východiska nového kodexu soukromého práva. Praha 2001.
Dnistrjanský, Základy moderního práva soukromého. Praha 1928.
Hurdík, Dobrá víra. Právník 2007/5. Institucionální pilíře soukromého práva v dynamice vývoje společnosti. Praha 2007.
Jurčová, Európsky občiansky zákonník (ECC). Práv. obz. 2005/6. „The Common Frame of Reference (CFR)“ – perspektivný zdroj na ceste k rekonifikácii občianskeho práva. Práv. obz. 2006/3.
Krčmář, Právo občanské. Výklady úvodní a část všeobecná. Praha 1936.³

189

Luby, Slovenské všeobecné súkromné právo. Bratislava 1941/1. Výber z diela a myšlienok. Bratislava 1998.
Základy všeobecného súkromného práva. Šamorín 2002.³
Sedláček, Občanské právo československé. Všeobecné nauky. Brno 1931.
Svoboda, Ethické a sociální základy práva občanského. Praha. B. r. (1922). Ideové základy občanského práva. Praha 1936.
Švidroň, Hodnotové zakotvenie slovenského občianskeho práva. Práv. obzor 2007/1. Mravné dimenzie občianskeho práva. In: *Hurdík/Fiala/Selucká*, Tradice a inovace v občanském právu. Brno 2007.
Telec, Přirozené základy soukromého práva. Brno (vyjde).
Tilsch, Občanské právo. Část všeobecná. Praha 1925.³

190

191

Použité snímky:

Atelier Nouvelles Images, Sièges de designers.
Lombreuil 2000.
Hesemann/Tóthová, Záhadné kruhy v obilí. Praha. B. r.²
Pringleová, Kruhy v obilí. Největší záhada moderní doby. Praha 2001.

192

Foto:

Shanzu Beach, Mombasa, Keňa 2007
Sloní ostrov, Siamský záliv, Thajsko 2549 (2006)
Fryšava pod Žakovou horou, Morava, Česko 2006
Libavá, Morava, Česko 2006
Mariánské údolí v Lišni, Brno, Morava, Česko 2007
Shanzu Beach, severně od Mombasy, Keňa 2007
Palác lidských práv, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008
Villa Aldobrandini, Unidroit, Kvirinál, Řím, Itálie 2002
Evropský parlament, Brusel, Belgie 2004
Evropský parlament, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008
Kačina, Čechy, Česko 2006
Hraniční zámek Hlohovec, Morava, Česko 2007
Korfu (Kerkyra), Řecko 2007
Sovinec, Morava, Česko 2005

193

OBČANSKÉ PRÁVO

PRÁVNÍ PRINCIPY

A

ZÁSADY SOUKROMÉHO PRÁVA

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.5 (2008)

© Ivo Telec, 2005

195

Ius est ars boni et aequi

Publius Iuventius Celsus, D. 1, 1, 1 pr.
kol. 70 – kol. 140 po Kr.

196

TEMATICKÝ PŘEHLED

1. účel a soustava
2. životní princip a postoj
3. obecné právní principy
4. zásady soukromého práva
5. zvláštní zásady soukromého práva
6. zásady soukromoprávních institucí

197

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ,
PRÁVNÍ PRINCIPY
A
PRÁVNÍ NORMY

198

ÚČEL PRÁVNÍCH PRINCIPŮ

1. **bezprostředně normativní** s cílem přímo právně upravit lidské chování
2. **zákonodárně** politický a technický
3. **výkladový**
4. **aplikační** vč. právní argumentace

200

SOUSTAVA

1. obecné právní principy
přirozené (obecné) **zásady právní**
2. obecné zásady práva **soukromého**
3. obecné zásady práva **veřejného**
4. zvláštní (**odvětvové**) zásady práva soukromého
5. zvláštní (**odvětvové**) zásady práva veřejného
6. zásady právních **institucí**

201

ŽIVOTNÍ PRINCIP

- **Princip vzájemného podporování**
(*Prinzip der Stützender Hilfe*)
- **Přirozenost lásky** = kladné nastavení světa
 - ✗ rušení zneužitím svobodné vůle

202

ŽIVOTNÍ POSTOJ

- **Přirozený postoj ke spravedlnosti**
 - ✓ každodenní zkušenost, zejm. prožitím
 - ✓ samozřejmé, bezděčné, vnímání významu věcí a přesvědčení o něm; „dětsky nevinný“ postoj
- **Právně teoretický postoj**
 - ✓ cílem **porozumět**, čím věci jsou (zatřítit je)
 - ✓ **zproblematizování** přirozeně známého světa
 - ✓ **vyvolání právního problému**
 - ✓ **rozumové zpochybnění** přirozeného postoje

203

SPOLEČENSKÉ ŘÁDY

- **Náboženský**; např. náboženské symboly
- **Morální**; srv. morální závazky, morálku právnických povolání
- **Právní**; srv. právní normy a právní principy
- **Hospodářský**; viz pravidla hospodářské soutěže
- **Vědecký**; srv. vědecké zvyklosti
- **Politický**; např. politické symboly nebo politická odpovědnost za politický delikt

204

PŘÍKAZY PRÁVA

Praecepta iuris sunt haec:

*Honeste vivere,
alterum non laedere,
suum cuique tribuere.*

Domitius Ulpianus, D 1, 1, 10, 1
(170 – 228 po Kr.)

205

PŘEDPOROZUMĚNÍ

*... každý dobře ví, že smlouvy se mají plnit,
dluhy platit, nikoho neuvádět v omyl,
nepomlouvat ani neokrádat ...*

- Právní řád jen formalizuje všeobecně známé rady, jak žít bez újmy vlastní nebo bližnímu
- ✗ státně pozitivistická závislost na předpisu na všechno (nadužívání rozumu) ☹
nebo na pouhém textu předpisu (nepoužívání rozumu) ☹

206

OBEČNÉ PRÁVNÍ PRINCIPY

- Osvědčené principy právního státu
= právní principy
preamb. Ú
- Argumentační důsledky logické nebo právně rétorické pro celý právní řád

207

HLEDÁNÍ VÝCHODISKA

strictum ius ✗ *aequitas*

↓

summum ius, summa iniuria

208

VÝCHODISKA

1. **Povaha věci a míra všech věcí**
(*Natur der Sache*)
2. **Přirozený smysl práva,**
podstata a smysl lidských práv
(*naturalis ratio*)
3. **Spravedlnost**
(*aequitas*)
4. **Logika věci**

209

ZDROJE

- Mezinárodní uznání
čl. 38/1c Statutu Mezinárodního soudního
dvora v Haagu (č. 30/47 Sb.)
čl. protokolu k úmluvě
- Vnitrostátní
- Např. § z. č. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích
nálezů

210

POVAHA A CÍL PRÁVNÍCH PRINCIPŮ

■ Axiomatická povaha

apriorní dobra, všeobecně osvědčené a uznávané, které **netřeba dokazovat (axiomy)**, jimiž se právní řád právního státu nechává ovládat (**vláda práva**); úhelné kameny práva

■ Cíl

trvalé udržování **obecného právního dobra** (míru) mezi lidmi a vůči přírodě

■ Vnitřní jednota, soudržnost a účelnost práva

211

PŘEHLED PRÁVNÍCH PRINCIPŮ

■ Právní ctnosti (právní hodnoty)

1. spravedlnost
2. úcta a uznání zdroje přirozených práv (Vyšší moci)
3. nezadatelnost přirozených práv
4. svoboda vůle
5. osobní odpovědnost
6. nedotknutelnost lidské bytosti
7. rozumnost a rozumné očekávání
8. poměrnost
9. přiměřenost
10. bezpečí a důkazní jistota

212

11. úcta k právům a svobodám jedince
12. rovnost v právech (právní rovnost)
13. obecné právní dobro
14. dobrá vůle
15. dobrá víra (*bona fides*)
16. dobré mravy (*bonos mores*)
17. dobrá pověst
18. dobrá správa

213

19. zákon nepůsobí zpětně (*lex retro non agit*)
20. z bezpráví právo nevznikne (*ius ex iniuria non oritur*)
21. bezpráví neospravedlňuje bezpráví (*iniuria non excusat iniuriam*)
22. není trestu bez zákona, není trestného činu bez zákona, aj.

- *In favorem vitae*
- *In favorem libertatis*

214

JUDIKATURA

Mezi obecně uznávané právní principy patří v oblasti práva ústavního pravidla počítání času, jak jsou v evropském právním myšlení srozumitelně a smyslně vymezena od dob římských.

Nál. ÚS, Pl. ÚS 33/97 z 17. 12. 97 ve věci zrušení ustanovení zák. na ochranu zvířat proti týrání.

215

PRÁVNÍ PRINCIPY A PRÁVNÍ NORMY

■ 2 pojmové prvky práva (právního řádu):

1. princip (hodnotový význam *prima facie*)
2. norma

■ Shodnost účelu ➡ dobro a spravedlnost

■ Jednotný instrumentální význam právního řádu a obou jeho prvků

- normy i principy mají být prodchnuty stejným „kmitočtem“, laděny na stejnou strunu

216

■ Právní normy

- platí **výlučně 1** příkaz, zákaz, nebo dovolení
- jedno ruší druhé

■ Právní principy

- platí **souběžně 2** nebo i více
- liší se mírou intenzity platnosti (významností)
- kříží se a vyvažují se vzájemně ⇨

217

■ Právní principy

1. *secundum et intra legem*
= právní normy
2. *praeter legem*
= právně politické podněty
3. *extra (contra) legem*
= *ius non scripta*

218

■ Pravidlo řešení střetu 2 prvků práva:

Stanoví-li právní princip jinak nežli právní norma nebo naopak, **použije** se ten prvek práva (právního řádu), který je **přirozenější** a v konkrétní nastalé věci **spravedlivější**

- ☛ míra přirozenosti
- ☛ míra spravedlivého uspořádání věci

219

■ Poměr právního principu a právní normy

neplatí

zásada lex specialis derogat legi generali

220

■ Původ právního principu

- ☛ všeobecné povědomí o přiměřenosti a závaznosti; trvá udržováním povědomí

■ Původ zákonné právní normy

- ☛ politické rozhodnutí, politická dohoda aj. politické dorozumění; vliv nahodilosti; trvá do zrušení

221

PRÁVNÍ PRINCIP A PRÁVNÍ POLITIKA

■ Právní princip

„nikdo nesmí mít prospěch ze svého protiprávního jednání“

■ Právní politika

„přímé daně se mají snížit, nepřímé zvýšit“

222

POLITIKA A PRÁVO

- **Vláda lidu**
- **Svrchovanost lidu**
- relativní skupinové,**
např. stranické,
zájmy, předsudky
soutěž o veřejnou moc
- **Vláda práva**
- **Právní stát**
 - a. demokratický
 - b. jiný
- objektivní zájem**
spravedlnosti
služba spravedlnosti

223

STRUKTURA PRÁVNÍ NORMY

- **Dvojčlenná struktura**
 1. **skutková podstata** (hypotéza, antecedent)
podmiňující část, *např. poškození zdraví*
 2. **právní důsledek** naplnění skutkové podstaty
(sankce, účinek, konsekvent)
podmíněná část, *např. závazek nahradit škodu na zdraví*
- **implicitní zásada** *neminem leadere*

224

- podřazení nastavšího **konkrétního** skutku (děje),
např. poškození zdraví,
abstraktní skutkové podstatě,
viz delikt škody,
s přivozením **konkrétního** právního následku,
tj. deliktního závazku reparačního

225

2. ČÁST

PRÁVNÍ ZÁSADY

227

PRÁVNÍ ZÁSADY

- **Právní zásady**, na nichž je vybudován zákon; souladné s právními principy; vyjádřeny:
 - ✓ zákonem (*secundum et intra legem*)
 - ✓ mimozákonně (*praeter legem, extra legem*)
- 1. **obecné**
- 2. **zvláštní (odvětvové)**, *např. práva obchodního*
- 3. **jednotlivých právních institucí**
např. právní ochrany osobnosti nebo rodiny

228

PŘIROZENÝ SMYSL ZÁKONA

- § 7 ABGB, *natürliches Sinn eines Gesetzes causa finalis*

= **objektivní uspořádání poměrů** mezi lidmi nebo vůči přírodě, které vychází z přirozených **zákonitostí** světa, z přirozených lidských **práv** z nich vyplývajících, jakož i z **cíle** lidského života

229

PŘIROZENÉ ZÁSADY PRÁVNÍ

- § 7 ABGB a návrh o. z. *natürliche Rechtsgrundsätzen*

= **nezadatelné životní zásady právního významu**, státy uznávané a používané, nikoli však státy stanovené

= zásady spravedlnosti (ekvita) ⇒

230

ZÁSADY SPRAVEDLNOSTI

- **Přirozená spravedlnost** (*natural justice*)
= **nepsané hmotné právo** (*ius non scripta*); používáno mj. v **rozhodčím řízení z vůle** účastníků majetkového sporu (ekvita, *ex aequo et bono*)
např. *zásada neminem laedere*

- **Co je spravedlivé?**
To, co je přirozeně (objektivně) prospěšné.

231

KTERÉ TO JSOU?

1. ochrana života a zdraví, cti, důstojnosti a soukromí (**osobnosti**)
2. ochrana **rodiny**
3. ochrana **vlastnictví**
4. ochrana **slabšího** před bezdůvodnou újmou pro **nedostatek věku** (ochrana nezletilce) nebo pro **závislost** svého postavení (ochrana slabší strany)
5. nikdo nesmí bezdůvodně **těžít z vlastní neschopnosti** k újmě jiného

⇒

232

6. slib **zavazuje**; smlouvy mají být plněny (*pacta sunt servanda*)
7. nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží
8. předpoklad **dobré víry** právního jednání nebo jiného chování (**vyvratitelná domněnka**)
9. zákaz zneužití práva k újmě jiného
10. nikdo nemůže zasáhnout do integrity jiného
11. nikdo nemůže na jiného převést více práv nežli má sám

⇒

233

12. nikdo nesmí být nucen setrvávat ve společenství
13. nikdo nesmí být nucen vzdát se budoucích práv
14. nikdo nemůže mít prospěch z vlastního protiprávního jednání nebo z toho, že jednal ve zlé víře či proti dobrým mravům
15. nikomu neškodit

⇒

234

16. nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží
17. nikdo se nemůže bezdůvodně obohatit na úkor jiného
18. spravedlivý důvod
19. práva bdělým (*vigilantibus iura*) aj.

235

236

3. ČÁST

ZÁSADY SOUKROMÉHO PRÁVA

238

VÝZNAM

1. hierarchicky hodnotový účel práva
 2. ústavní přizpůsobení (konformita) podústavního práva
 3. jednota, soudržnost a účel práva
 4. všeobecná znalost práva
 5. smysluplnost (ospravedlnění) práva
 6. zákonodárné vodítko pro budoucí právo
 7. argumentační a interpretační vodítko platného práva
- Různá teoretická třídění zásad v písemnictví

239

1. PRIVÁTNÍ AUTONOMIE

- Vše dovoleno, co není zakázáno
čl. 2/3 LZPS, čl. 2/4 Ú, § 2/3 o. z., § 263 obch. z.
1. svoboda volby právně jednat, nebo nejednat
výjimkou smluvní přímus
 2. svoboda volby smluvníka
např. i veřejnou nabídkou komukoli

240

- 3. **svoboda volby účelu, obsahu, způsobu a formy právního jednání**
smlouvy typové nebo atypové, smíšené;
- způsob volního projevu:
výslovný ✗ **nevýslovný**, *per facta concludentia*
- forma: **pisemná prostá**
pisemná kvalifikovaná
např. volní projevy stran na téže listině
nebo veřejnou listinou (notářským
či exekutorským zápisem)

241

MÍRA SVOBODY SPOLEČNOSTI

- **Míra svobody lidské společnosti**
je přímo úměrná
míře možného **uplatnění svobodné vůle**
jedince v soukromých poměrech

✗ *např. o. z. v původním znění z 1964* ☹

242

OMEZENÍ PRIVÁTNÍ AUTONOMIE

- **Zásada minimálního omezení lidské svobody v soukromých poměrech;**
jen co je **nutné** k:
- 1. **výkonu svobody jiných**
- 2. **ochraně všeobecně sdílených dober**
jakožto **nerozložitelných** hodnot patřících všem;
např. dobrých mravů, veřejné morálky,
veřejného pořádku, veřejného zdraví, veřejného
bezpečí apod.

243

- 1992 čs. soukromoprávní obnovení možnosti církevního sňatku vedle občanského
 - ✦ **rozšíření svobody vůle v soukromoprávní věci osobního stavu;** svoboda **volby formy** sňatku;
bezpečí nabytí osobního stavu mj. osvědčením MaÚ
o způsobilosti k uzavření manželství
- ✗ návrh o. z. a tvrzená systémovost statusového práva ✗ stát rozvádí, ale **neoddává** (delegace)
- **právní podstatou je soukromoprávní souhlasné prohlášení** (souhlasný projev vůle) snoubenců,
právně **druhotné** je **před kým** projevováno;
zápis do knihy manželství, vedené MaÚ, jen evidenční

244

SMLUVNÍ PŘÍMUS

- **Smluvní přímus** *ex lege* nebo *ex contractu*

Příklad:

Zákonná **kontraktační povinnost** uzavřít i **proti své vůli** *např. pojistnou smlouvu* o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou:

- ✓ při výkonu povolání, *např. advokáta*
 - ✓ provozem silničního motorového vozidla 🚗
- = přímus právně **jednat** i proti své vůli v zájmu ochrany **slabšího** (klienta) nebo ochrany **všeobecného dobra** **s volbou s kým jednat** (volba pojistitele).

245

2. NEFORMÁLNOST

- **Svoboda vůle zvolit si formu právního jednání**
 1. neformální
 2. formální

- **Výjimečně** státem **přikázaná právní forma**
 1. výslovná
 2. přede svědky
 3. písemná soukromou nebo veřejnou listinou,

je-li k tomu sdostatek **rozumný důvod ospravedlňující**
státní zásah do svobodné vůle

246

3. OCHRANA SOUKROMÉHO PRÁVA

- **Ochrana práva**
(§ 4 o. z., § 3/věta druhá o. s. ř.) před:
 1. **ohrožením** reálnou hrozbou
✗ jen hypotetická hrozba
 2. **porušením**
- **Delikt** (právně bezdůvodný) **zásah**:
 1. ohrožovací, *např. příprava nebo pokus skutku*
 2. dokonaný
- **Zákaz odepření výkonu spravedlnosti**
(*denegationis iustitiae*), **procesní** zásada civilní

247

4. OCHRANA POKOJNÉHO STAVU

- *Quieta non movere* § 5 o. z.
účelem **obnova** narušeného pokojného stavu
odstraněním zřejmého zásahu (obnovením
statu quo ante) pomocí obecního úřadu obce
s rozšířenou působností
- **Trestní právo správní**
přestupek proti veřejnému pořádku
nebo občanskému soužití § 47 nebo 49 přest. z.

248

5. NIKOMU NEŠKODIT

- *Neminem laedere*
§ 415 a 420 an. o. z.
nikomu neškodí, kdo vykonává své právo;

*např. kdo čerpá vodu z cizí studny z titulu
svého práva z věcného břemene
zatěžujícího cizí pozemek se studnou*

249

6. OCHRANA SLABŠÍ STRANY

- **Slabší člověk je soukromým právem chráněn**
 1. nezletilec, *srv. práva dítěte* ¶
 2. nesvéprávný
 3. zaměstnanec
 4. pacient nebo klient
 5. spotřebitel
 6. nájemce bytu
 7. původce výtvorů, *např. autor* ¶ *či vynálezce* ✗
 8. menšinový akcionář aj.

250

⇐ PŘÍKLAD: SMLUVNÍ LICENCE ♪

- **Autorský zákon**
*Nevyplývá-li z licenční smlouvy např. mezi
autorem a televizním vysílatelem jinak,
má se za to, že jde o nevýhradní licenci
k televiznímu vysílání autorova díla.
Nikoli o licenci výhradní.
Tzn. in favorem auctoris.*

§ 47/1 in fine a. z.

251

⇐ ZÁKAZ ZNEUŽITÍ MONOPOLU

- **Monopol**
 1. přirozený
 2. právní (výhradní koncese)
- **Smlouva připojovací** (adhézní)
obchodník s elektřinou je **povinen uzavřít** smlouvu
o dodávce elektřiny s **každým**,
kdo splňuje předpoklady (**legální smluvní přímus**)
a zákazník podepisuje **smluvní formulář** předložený
monopolistou, jehož obsah **nemůže** měnit;

srv. např. energet. z. č. 458/00 Sb.

252

7. DOBRÁ VÍRA

- **Vyvratitelná domněnka** (předpoklad) dobré víry **každého**
 - ✓ soukromé právo založeno na předpokladu **poctivosti**
- **Výkladové pravidlo** (§ 35/2 o. z.)
právní jednání má být **vykládáno** tak, aby **nebyl poškozen**, kdo **jednal** *bona fide*, nebo kdo **dobrověrně důvěřoval**, že **jiný takto jedná** ⇨

253

■ **Obsahové prvky zásady dobré víry:**

1. čestnost
2. věrnost
3. předvídatelnost druhou stranou
4. zřetel na zájem druhé strany
5. odůvodněná důvěra v druhou stranu (*reasonable reliance*)

254

8. DOBRÉ MRAVY

- **Souběh a prolínání mravnosti a právnosti**
- **Zlatá pravidla** (*aureae regulae*) **soukromého práva:**
 1. **neplatnost** soukromoprávních jednání přičítících se dobrým mravům § 39 o. z.
 2. **zákaz výkonu** soukromých práv v rozporu s dobrými mravy § 3 odst. 1 o. z.
 3. **soukromoprávní odpovědnost** za škodu úmyslným jednáním proti dobrým mravům § 424 o. z.

255

- C. c.: *bonne foi* (ve významu dobrých mravů, jako mravní kategorie)
- ABGB: *gutte Sitten*
- BGB: *Treu und Glauben*
- O. Z.: **zásady socialistického soužití** (původní znění z 1964)

256

9. ZÁKAZ ZNEUŽITÍ PRÁVA

- **Zákaz výkonu práva na úkor bližního nebo všeobecného dobra** (statku, blaha)
*např. zákaz výkonu práva vlastnického na úkor vlastníka sousedícího pozemku
nebo na úkor pokojného stavu soužití v obci*
- **Vlastnictví zavazuje** (čl. 11/3 LZPS)
K čemu? Ke zdržení se jeho výkonu na úkor

257

10. PRÁVA NÁLEŽEJÍ BDĚLÝM

- *Vigilantibus iura scripta sunt*
rozhodnost a odvaha brát se o své právo
právo v rukou schopných;
- ✓ **spí-li se na právech**
 - ☛ **zánik** (prekluze) práva *ex lege* uplynutím doby a nečinností
 - ☛ **oslabení** práva dlužníkovou námitkou
promlčení po uplynutí doby
naturální právo bez nároku

258

11. PRÁVNÍ BEZPEČÍ

■ Bezpečí:

1. **stejného** rozhodnutí o **stejném** právu
2. rozhodnutí toho, kdo je **příslušen**
3. stejného rozhodnutí **každého**, kdo bude rozhodovat o právu

■ Důkazní jistota nabytí práva

např. pomocí svědků, veřejnou nebo soukromou listinou aj.

259

12. ODBORNOST

■ Zásada profesionality

např. podnikatele

Kdo se hlásí jako příslušník určitého **stavu** nebo **povolání** k **odbornému výkonu** nebo jinak vystupuje jako **odborník**, je zavázán nahradit škodu způsobenou za určitých okolností

např. odbornost advokáta vůči klientovi, lékaře v soukromé praxi vůči pacientovi apod.

260

13. LEX RETRO NON AGIT

■ Výslovný ústavní zákaz zpětné účinnosti norem trestního práva

ve smluvním právu platí **dohodnutá** účinnost smlouvy:

- a. uzavřením, kdy je shodná s platností
- b. pozdější účinnost
- c. dřívější účinnost, *např. již od 1. 1. tohoto roku*

■ *Iura quesita*

práva **nabytá** před účinností právní normy, zůstávají **nedotčena**

261

14. PRÁVA TŘETÍCH

■ Zákaz výkonu smluvní svobody

ke **zhoršení** postavení třetího (na jeho úkor)

např. zákaz dohody dědiců na úkor věřitele zůstavitele

262

15. SMLUVNÍ SPRAVEDLNOST

■ Parita smluvních plnění

= zásadní **vyrovnanost vzájemných plnění** s ohledem na **účel** smlouvy
např. zásadně vyrovnaný poměr užitné hodnoty pronajaté obchodní místnosti a nájemného

■ Přirozený zákon rovnováhy (vyrovnání braní a dávání), *Gleichgewichtsgesetz, Law of Equilibrium*

263

16. ROZUMNÉ OČEKÁVÁNÍ

■ Rozumnost vlastností právního řádu

ratio scripta

rozumné uspořádání poměrů

■ *Reasonable expectation*

rozumně lze očekávat určité chování

■ Zvláštní zásada obezřetnosti při podnikání na kapitálovém trhu

z. č. 256/04 Sb.

264

17. ZDRAVÝ ROZUM

- *Common sense*
 - = rozumovému poznání nadřazený praktický soud a hodnocení životní situace dle **prožité zkušenosti** (empirie) bez vlivu právně teoretických znalostí
 - = **intuitivní zdroj základních právních pravd**
- **Rozumné očekávání**, *reasonable expectation*
- **Rozumné uspořádání poměrů**

265

18. IN DUBIO MITIUS

- **V pochybnostech mírněji**
 - ➔ **poddajnost** (dispozitivnost) norem soukromého práva
- **Výkladové pravidlo pro výklad smluv**
 - ✓ smlouvy jsou spíše platné, nežli neplatné; srv. projevenou vůli stran
- *In dubio pro reo*
 - zásada práva trestního

266

19. PŘEDCHÁZENÍ

- **Předcházení ohrožení nebo porušení** soukromého práva nebo všeobecného dobra srv. též právní princip **obezřetnosti**; a to **prevence**:
 1. **sporů**
 2. **soukromých deliktů a škod z nich**
 - a. újem majetkových
 - b. újem nemajetkových
 - c. jiných deliktů

⇒

267

- **Generální příkaz prevence vůbec**
Legální **generální příkazy** § 3/2 o. z.
 1. **vyvarovat** se ohrožení nebo porušení práva
 2. **upřednostnit dohodu** o odstranění rozporu stran vč. možného přispění **prostředníka** („zprostředkovatele,“ mediátora) nebo **smírce**
srv. *např. mediaci v kolektivním právu pracovním nebo autorském a souvisejících právech*; srv. *např. smírčí řízení soudní*

⇒

268

- **Generální smluvní prevence** § 43 o. z.

Legální **příkaz smluvníkům odstranit** vše, co může vést ke sporům

např. nepoužívat vícevýznamové pojmy bez vysvětlení jejich určitého významu

269

- **Generální škodní prevence** § 415 o. z.

Legální příkaz svým **chováním neškodit** (*neminem laedere*) na zdraví, majetku, přírodě nebo životním prostředí, tzn. neškodit na právech nebo všeobecných dobrech

= též **generální klausule skutkové podstaty zakázaného škodního chování**; k tomu dále viz **zvláštní skutkové podstaty deliktního práva škodního** § 421 – 437 o. z.

270

20. NEZNALOST ZÁKONA NEOMLOUVÁ

- **Předpokladem je objektivní poznatelnost zákona** bez dokazování jeho skutečné znalosti konkrétním člověkem
 - = neomlouvá zejm. neznalost právních principů a obecných zásad práva soukromého nebo veřejného
 - = nezjišťuje se subjektivní stav vědomí lidí o právu
- ✗ **právní význam zjištění osobních poměrů člověka**

271

4. ČÁST

ZÁSADY ZVLÁŠTNÍ VČETNĚ ZÁSAD PRÁVNÍCH INSTITUCÍ

273

ZÁSADY ZVLÁŠTNÍ

- **Právo obchodní**
 - ✓ zásada poctivého obchodního styku aj.
- **Právo autorské a právo výkonných umělců**
 - ✓ zásada **pravdivosti** autorství nebo původcovství uměleckého výkonu
- **Právo pracovní**
 - ✓ zásada závislé práceaj.

274

ZÁSADY PRÁVNÍCH INSTITUCÍ

Např.:

- **Zásada rodinné solidarity**
- **Zásady vypořádání zaniklého společného jmění manželů** § 149/2 - 4 o. z.
- **Zásada *superficies solo cedit*** (✗ o. z.)
- **Zásada účelovosti sponzorství** aj.

275

LITERATURA

Čečotová, Dobré mravy v slovenskom súkromnom práve. Bratislava 2005.
Dworkin, Když se práva berou vážně. Praha 2001.
Havel, Dobré mravy a poctivý obchodní styk. Právník, 2000/1.
Holländer, Filosofie práva. Plzeň 2006.
Hurdík, Dobrá víra. Právník, 2007/5. Zásady soukromého práva. Brno 1998.
Kühn, Aplikace práva ve složitých případech. K úloze právních principů v judikatuře. Praha 2002.
Lazar/Blaho (eds.), Základné zásady súkromného práva v zjednotenej Európe. Bratislava 2007.

277

Pulkrábek, Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem. Praha 2007.
Salač, Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu. Praha 2004.²
Wintr, Říše principů. Praha 2006.
Telec, Přirozené základy soukromého práva. Brno, v tisku.
Večeřa, Spravedlnost v právu. Brno 1997.
Verdross, Všeobecné právní zásady a mezinárodní právo. Bratislava, 1934/1/2.
Zapletal, Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu. Práv. rozhl. 2006/2.

278

279

Foto:

Justiční palác, Brno, Morava, Česko 2006
Schiermonnikoog, Frísko, Nizozemí 2006
S. Ivo alla Sapienza, (Francesco Borromini), Řím, Itálie 2002
Nedvězí, Čechy, Česko 2006
Vranov u Brna, Morava, Česko 2007

280

OBČANSKÉ PRÁVO

SKUTEČNOST
V PRÁVNÍM SMYSLU

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.4 (2007)

© Ivo Telec, 2006

282

TEMATICKÝ OBSAH

1. Skutková podstata a následek
2. Třídění právních skutečností
3. Nauka o právních úkonech
4. Čas v právním smyslu

283

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ

284

STRUKTURA PRÁVNÍ NORMY

- **Dvojčlenná struktura**
- 1. **skutková podstata** (podmiňující část, antecedent)
např. poškození zdraví nebo věci
- 2. **právní důsledek** naplnění skutkové podstaty (podmíněná část, ➡ konsekvant)
např. závazek nahradit škodu
- ➡ implicitně zásada *neminem laedere*

285

SKUTEČNOST

- **Význam skutečnosti** (faktu)
 1. **věcný**, *např. morální, náboženský, politický, hospodářský, vědecký aj.*
 2. **právní**
- **Právní** (pravotvorná) **skutečnost**
= **jakákoli** smysly vnímatelná skutečnost (děj, stav apod.), s níž **zákon** spojuje ➡ **právní následek**
- **Pravotvornost**

286

NÁSLEDEK SVOBODNÉ VŮLE

- **Právní princip svobodné vůle**
 - ✓ soukromoprávní zásada privátní autonomie
- **Každé volní rozhodnutí ➡ následek**
- **Přirozený následek**
 1. bez soukromoprávního významu
 2. se **soukromoprávním významem**

287

SKUTKOVÁ PODSTATA A PRÁVNÍ NÁSLEDEK

- **Skutková podstata**
= souhrn skutečností (dějů), s nimiž **právní norma** spojuje ➡ **právní následek**
např. prodej věci nebo poškození věci má podle o. z. ➡ právní následek
- **Právní následek**
 - ➡ vznik, změna nebo zánik subjektivního soukromého **práva** (oprávnění) nebo **povinnosti**
např. vznik vlastnického práva kupujícího k věci nebo vznik závazku škůdce nahradit škodu na věci

288

KAUSA A PRÁVNÍ DŮVOD

- **Věcný důvod**, např. *osobní, hospodářský* ⇨
= (motiv, kausa) právního jednání
např. přenechat jinému nepotřebný nábytek
X
- **Právní důvod** (právní titul) ⇨
způsobuje vznik, změnu nebo zánik práva
nebo závazku
např. kupní smlouva o prodeji nepotřebné věci

289

KAUSA

- Např. **vydědění**
zůstavitelovo vydědění potomka
z taxativního důvodu (pohnutky) **osobní**
povahy, *např. neposkytnutí pomoci*
v nemoci nebo ve stáří v rozporu
s dobrými mravy

290

PRÁVNÍ DŮVOD

1. **objektivní skutečnost** nezávislá na lidské vůli
a na lidském chování, *např. průtrž mračen*
2. **lidské chování**, *např. najmutí si bytu*
3. výjimečně **zákon**, *např. změna práva osobního*
užívání pozemku na právo vlastnické § 872 o. z.
4. konstitutivní **rozhodnutí** soudu, rozhodce,
popř. správního úřadu, *např. o zrušení*
a vypořádání spoluvlastnictví bytu
nebo o vyvlastnění pozemku

291

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH SKUTEČNOSTÍ

- **Hledisko svobodné vůle**
- 1. **Objektivní události**
- a. **přírodní**, *např. početí, narození, smrt*:
 - ☛ nabytí právního statusu (osobního stavu),
např. živelní pohroma:
 - ☛ zánik závazku pro nemožnost splnění
- b. **společenské**, *např. stávka, výluka, válka*
 - ☛ zánik závazku pro nemožnost splnění

292

- c. **čas** (běh času) ⌚

293

2. **Subjektivní chování**
- a. **prosté**, *např. vyrobení stolu nebo opravení*
židle, vytvoření uměleckého díla 🎨
nebo vytvoření pěveckého výkonu 🎵
 - ☛ vznik práva vlastnického
 - ☛ zánik závazku splněním
 - ☛ vznik práva autorského
 - ☛ vznik práva výkonných umělců

294

- b. **právní**
- i. **jednání** (právní úkon), *např. uzavření nebo vypovězení nájemní či pracovní smlouvy*
 - vznik nebo zánik práva
- ✓ **konání** (*committere*, komisivní)
- ✓ **nekonání** (*non-facere*, omisivní), **ač měl konat**
 - strpění konání** (*pati*), *např. strpění výkonu cizího věcného práva bydlení vlastníkem domu*

295

- ii. **úřední rozhodnutí, např. soudu**
o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví

- ☛ zánik práva spoluvlastnického
- ☛ vznik práva vlastnického

296

- c. **protiprávní** (zakázané), *např. poškození fasády cizího domu* 😞
 - ☛ soukromoprávní delikt škody
 - ☛ vznik reparačního závazku nahradit škodu

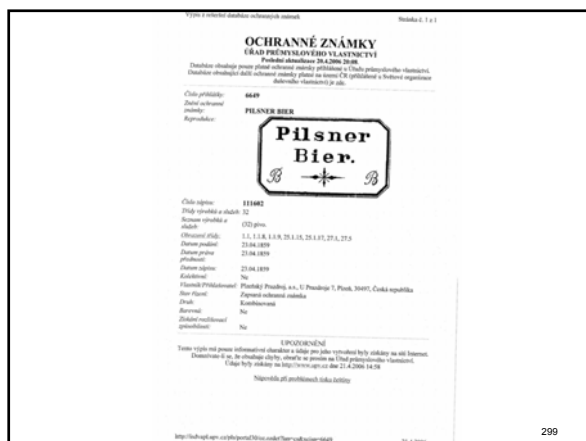
297

DALŠÍ TŘÍDĚNÍ

1. **jednorázové**
2. **trvajicí** (stavy)
 - a. **právní:**
 - i. **osob**, např. *osobní stav manželství*,
osobní stav likvidace zrušené právnické osoby
 - práva a závazky manželské
 - omezení právního jednání v likvidaci
 - ii. **věcí**, např. *všeobecná známost ochranné známky*, *zapsanost ochranná známky*
 - silnější či rozšířená právní ochrana

298

- b. **protiprávní** (zakázané)
*např. neoprávněná stavba chaty
na cizím pozemku, neoprávněná držba
cizího kola, bezdůvodné obohacení z obsazení
bytu na úkor jiného, nekalá soutěž*
- závazek odstraňovací
 - závazek vydávací
 - závazek zdržovací

300

- 3. **dokázané** (nastavší skutky)
- 4. **známé** (notoriety)
- a. **všeobecně**
 - i. přírodní, *např. střídání ročních období*
 - ii. společenské, *např. sled dnů v týdnu*
- b. **úředně**, *např. známé soudu z jeho úřední činnosti, právní předpisy*

301

- 5. **předpokládané**, obvykle bývají dány
 - ☛ předpoklad bez pochybností
- a. **vyvratitelné**, *např. předpoklad zavinění škůdce, předpoklad diskriminace, vyvratitelné důkazem opaku*
- b. **nevyvratitelné**

302

- 6. **samostatné** X nesamostatné
 - a. současně působící (simultánní)
 - b. postupně působící (sukcesivní)
např. návrh smlouvy a jeho přijetí
- 7. **účinné** (určení časového momentu)
 - a. současně, *např. s uzavřením smlouvy*
 - b. následně až po nastání budoucí skutečnosti
např. účinnost nájemní smlouvy až po získání koncese k činnosti v najatých místnostech
 - c. zpětně, *např. k 1. lednu letošního roku*

303

DOMNĚNKY A FIKCE

- **Domněnky**
 - 1. **vyvratitelné**, „*má se za to, že ..., není-li prokázán opak*“, *např. vyvratitelné domněnky otcovství*
 - 2. **výjimečně nevyvratitelné**, „*platí, že ..., „hledí se jako by ...*“, viz vypořádání společného jmění manželů
- **Fikce** (smyšlenka)
výjimečně fingovaná skutečnost
např. poskytnutí určitých informací o veřejných prostředcích se nepovažuje za porušení obchodního tajemství

z. č. 106/99 Sb., o svob. příst. k infor.

304

PŘÍKLAD PRÁVNÍ FIKCE: Lázeňský řád

Vstup do lázní pouze ženám.
Pro účely tohoto lázeňského řádu se masér
považuje za ženu.

305

2. ČÁST

NAUKA O PRÁVNÍCH ÚKONECH

307

PRÁVNÍ ÚKON

- **Právní úkon** = právem **uznané**
(aprobované) **volní** jednání
- **Protiprávní úkon** = právem **neuznané**
(reprobované) volní jednání
- **Znaky** § 34 o. z.
 1. vnější projev vůle (jednota vůle a projevu)
 2. se zákonně uznaným **následkem**:
 - a. vzniku
 - b. změny
 - c. zániku práva nebo závazku
 - d. jiným

308

1. projev vůle
2. zaměřenost (cílenost) volního projevu
3. aprobovanost právním řádem
4. nastoupení následků

309

CO NENÍ PRÁVNÍM ÚKONEM?

- **Společenské služby** (liberality)
např. pozvání na oběd, na výlet, do kina, vyzvání k tanci apod.
 - ☛ **morální závazek** podle morálního řádu
 - ✗ **právní závazek** nahradit škodu úmyslným jednáním proti dobrým mravům

310

VŮLE

- **Mluvení ze spaní** bez volního významu
 - ✗ volní význam
- ↓
- **Vůle** = duševní poměr člověka ke **chtěnému výsledku**, právně posuzovaný z **objektivních** okolností, za nichž byl seznatelně projev, zejména s ohledem na **dobrou víru adresáta**, a bez přihlížení k pohnutce (motivu) jednajícího

311

- ✗ právní význam **pohnutky** v právu trestním nebo soukromém u okolností případu a tehdy, je-li součástí projevu vůle, *např. objednávka taxislužby, abych byl včas na letišti*
- **Význam dobré víry adresáta** projevu vůle
 - ✓ vzhledem ke všem okolnostem mohl volní projev právem považovat za projev skutečné vůle jednajícího

312

DOBŘÁ VÍRA

■ *Bona fides*

vědomý stav ducha,
spočívající v přesvědčení o subjektivním
právu nebo o jednání po právu,
s nímž právní řád spojuje právní následky

*např. vydržení práva, mala fide závazek vydat i užitky
z bezdůvodného obohacení, zápisná překážka známky.*

313

TŘÍDĚNÍ PRÁVNÍCH ÚKONŮ

1. **jednostranné** (unilaterální), *např. závěť*
 2. **dvoustranné** (bilaterální), *např. kupní smlouva na dům mezi dvěma stranami*
 3. **mnohostranné** (multilaterální), *např. smlouva o sdružení tří řemeslníků*
-
1. **adresné** určité osobě
 2. **neadresné**, určené komukoli s následky již projevem, aniž by projev někomu došel
např. veřejný příslib odměny za nález psa

314

1. **formální**, *např. smlouva o převodu nemovitosti*
 2. **neformální** většinově, *např. smlouva o dílo*
-
1. **úplatné** s úplatou v penězích nebo jiných hodnotách, *např. v hospodářské výhodě*
 2. **bezúplatné**, *např. darovací smlouva*
 3. **smíšené**, viz prodej věci pod cenou

315

1. **mezi živými**, *inter vivos*
 2. **pro případ smrti**, *mortis causa*
např. závěť nebo odkaz (X o. z.)
-
1. **synallagmatické**, viz *vzájemně podmíněná plnění*, *např. kupní smlouva*
 2. **asynallagmatické**, *např. darovací smlouva*

316

1. **kauzální**, viz *uznání dluhu co do důvodu a výše*
 - existence kauzy
 - vyjádření kauzy
 - dokazování kauzy
2. **abstraktní** bez vyplývající kauzy
viz závazky z cenných papírů (skripturní závazky), např. šekové či směnečné

317

1. **konsensuální**; pouze volní
 2. **reálné**; navíc faktické (reálné) chování
např. odevzdání plnění dlužníkem nebo jeho přijetí věřitelem, smlouva o vkladu: složení vkladu vkladatelem a přijetí vkladu bankou
-
1. **pojmenované** (nominální, typové)
např. kupní nebo nájemní smlouva
 2. **nepojmenované** (inominální, netyповé), řídící se **podobnostmi**, *např. předmanželská smlouva*

318

VŮLE A JEJÍ PROJEV

1. **vůle** = duševní jev lidského nitra
2. **projev vůle** navenek smysly seznatelně
 - ✗ **vnitřní výhrada** (mentální reserve)
 - ✗ **pohnutka** (motiv) = duševní jev právní význam jako **neurčující** prvek volního projevu; srv. okolnosti projevu, *např. ziskuchtivost*; srv. cíl

319

VOLNÍ PROJEV

1. **výslovně**, tj. mluvou, písmem, obrazem znakovou řečí, posunky
např. piktogramy
2. **mlčky** (konkludentně), *např. úmyslným roztrháním listiny o závěti nebo listiny o návrhu smlouvy, zachováním se podle návrhu smlouvy*

srv. z. č. 155/98 Sb., o znakové řeči

320

321

MLČENÍ V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Neplatí** zásada, kdo mlčí souhlasí
 - kdo mlčí, neodpovídá na návrh na uzavření kupní aj. smlouvy, jelikož k tomu není povinen
qui tacet, consentire non videtur
 - jednostranná domněnka **bez** právního významu, *např. „neodpovíte-li do 14 dnů, předpokládáme, že se stáváte odběratelem zaslaného časopisu“*

323

- **Výjimečně zákonem uznané mlčení** u změny cestovní smlouvy:

neodstoupí-li zákazník od cestovní smlouvy v určené lhůtě, nejméně 5 dnů, tedy mlčí-li, má se za to, že s navrženou změnou souhlasí

§ 852e/2 o. z.

324

NÁLEŽITOSTI PRÁVNÍCH ÚKONŮ

325

1. NÁLEŽITOST OSOBY

■ Náležitost právně jednající osoby

- ✓ právní subjektivita
 - ✓ svéprávnost
 - ✓ jen přechodná duševní **neschopnost** jako nemoc, opilost, omámenost
- **Smluvní nebo zákonný zástupce** projevuje vůli zastoupeného, nikoli vůli svou

326

2. NÁLEŽITOSTI VŮLE

1. **danost** vůle

- ✗ donucení = místo vlastní vůle je projevena **vůle donucujícího**

2. **vážnost**

- ✗ žert, hra, výuka (simulace) bez vůle k právnímu následku, *např. k prodeji*
 - ☛ **ochrana dobré víry** druhé strany ve **vážný** projev a v jeho následek
 - ☛ **bez následků nevážného projevu**, avšak s deliktním následkem škody

327

■ **Předstírání vůle** (simulace, na oko)

např. předstíranou (simulovanou) kupní smlouvou je zastřeno darování, které je disimulované

328

JUDIKATURA: Uzavřená a zastřená smlouva

Směřovala-li vůle účastníků smlouvy k jejímu uzavření za jiných podmínek (za jinou cenu), než je ve smlouvě uvedeno, je uzavřená smlouva simulovaným úkonem a zastřeným úkonem je smlouva uzavíraná za cenu, kterou účastníci mezi sebou skutečně dohodli.

Usn. NS z 22. 3. 06, sp. Zn. 29 Odo 3/2005
č. 124Sond. jud., 2006/9

329

2. **prostost** omylu

- ✗ omyl ve **vůli** (volní, vnitřní, omyl)
- ✗ omyl v **projevu** (vnější omyl), náležitost poměru vůle a projevu
- ✗ omyl v **pohnutce bez významu**

330

⇐ OMYL V PRÁVNÍM SMYSLU

■ Omyl v:

1. osobě, *např. v jiné osobě stejného jména*
2. předmětu, *např. v jiné než prodávané věci*
3. množství, *např. 0,5 kg místo 1 kg*
4. jakosti, *např. v horší než nabídnuté jakosti*
5. jiné okolnosti rozhodné pro volní projev

☛ relativní neplatnost: „pardon, to je omyl!“

- ✗ původce omylu, *např. zaměnitel zboží,*
nebo, kdo o omylu věděl nebo musel vědět

331

LEST

■ Úmyslné vyvolání i nerozhodného omylu

2. stranou nebo vědomost 2. strany
o vyvolání omylu 3. stranou
- ✓ předstírání, co není
 - ✓ zastírání, co jest
 - ✗ újma nebo výhoda **není** nutná
 - ☛ **relativní neplatnost** právního úkonu
 - ☛ **závazek** nahradit škodu obelstěnému

332

3. svoboda

- ✗ **násilí**, fyzické donucení
např. k podepsání smlouvy či závěti
vis absoluta
nahrazení vlastní vůle **vůli násilníka**
příčinná souvislost mezi násilím
a vnějším projevem
- ☛ **absolutní neplatnost**

333

✗ **bezprávná výhrůžka**, *vis compulsiva*

vzbuzení důvodného strachu z újmy,
jíž se hrozí

- ☛ vůle utvářená **pod vlivem strachu**
z újmy (nesvobodná vůle)
- ☛ **absolutní neplatnost**
 - ✗ hrozba věřitele žalobou po právu

334

TÍSEŇ

- **Objektivní existující a působící stav**
hospodářský nebo jiný, doléhající tak,
že se tísněná osoba pohne k právnímu
jednání **za nápadně nevýhodných**
podmínek
např. k prodeji domu hluboko pod cenou
- **Objektivní stav subjektivně vnímaný**

335

■ Navození stavu tísně

1. **objektivně**, *např. živelní pohromou, kupř. povodní,*
 2. **subjektivně**, *např. vlastním špatným*
hospodařením, nedbalostí o své zdraví ap.
- ✓ **objektivně nápadně nevýhodné podmínky**
 - ✗ rovnováha (ekvivalence) plnění
 - ☛ zákonné právo **odstoupení** od smlouvy
 - ✗ obch. z.: riziko podnikání

336

3. NÁLEŽITOSTI PROJEVU VŮLE

1. **srozumitelnost** výrazu
lidské nitro ➡ poznatelná vnější sféra
i jen relativně, *např. znalostí šifry*
2. **určitost** obsahu, vyplývá-li z výkladu
➡ **zásada přednosti výkladu** projevu vůle
před nesrozumitelností nebo neurčitostí
3. **[forma, je-li]** ✕ **zásada neformálnosti**

337

POMĚR VŮLE A JEJÍHO PROJEVU

- **Neshoda mezi vůlí a jejím projevem**
 - a. vědomá ➡ předstírání (simulace)
 - b. nevědomá ➡ omyl
 - i. jednostranná
 - ii. oboustranná

338

FORMA PROJEVU

- a. **smluvená**
- b. **zákonná** výjimkou
 - i. ústní, *např. prohlášení o uzavření manželství*
 - ii. písemná:
 - a. prostá (jednoduchá), *např. smlouva o převodu nemovitosti, závěť*
 - b. úřední (kvalifikovaná), *notářský zápis, kupř. o smlouvě o zúžení nebo rozšíření společného jmění manželů, o závěti nezletilého*

339

- **Význam formy**
 - ➡ **platnost** právního úkonu
 - ➡ **dokazatelnost** právního úkonu,
lze i nepřímo
- **Cenné papíry** spjaté s listinou (skripturou)

340

- **Smluvená forma**
 1. předpoklad **vzniku** právního úkonu
 2. prostředek **důkazní** o vzniku právního úkonu, který lze dokázat i **jinak**
 - ➡ nedostatek formy, smluvené jen pro důkazní účel ➡ platný právní úkon
- **Nedostatek písemné formy**
nedoje k bezdůvodnému obohacení

341

- **Písemná forma**
 1. projevy vůle na **více** listinách
např. výměnou dopisů
 2. projevy vůle na **téže** listině
viz smlouvy o převodu nemovitostí

342

EXKURS O PODPISU A LISTINĚ

343

PODPIS

- **Předpoklad platnosti** projevu v písemné formě
- **Nepochybná totožnost jednajícího**
např. i jen jméno František, i jen literární pseudonym
 1. vlastnoruční
 2. nahrazený
 - a. mechanicky, *např. podpisové razítko*
 - b. elektronicky, viz elektronický „podpis“
 - c. notářským zápisem při nemožnosti čtení a psaní

344

LEGALIZACE PODPISU

- **Ověření**
 1. vlastnoručního podepsání listiny před ověřovatelem
 2. uznání podpisu na listině za vlastní podpis
 - ✗ správnost nebo pravdivost údajů, soulad údajů s právními předpisy
- 2 svědci legalizace, **nemůže-li číst nebo psát**
- KÚ, OÚ, notář, konz. úř., velitel loďe

z. č. 21/06 Sb., o ověřov., not. ř., Vídeň. úmluva o konz. stycích (č. 32/69 Sb.)
z. č. 61/00 Sb., o nám. plavbě

345

ADVOKÁTSKÉ PROHLÁŠENÍ O PRAVOSTI PODPISU

- Event. **nahrazení** úředního ověření podpisu advokátským (soukromým) prohlášením
 - a. advokát sepsal podepsanou listinu
 - b. jednající před advokátem vlastnoručně podepsal

z. č. 85/96 Sb., o adv.

346

ELEKTRONICKÝ PODPIS

- **Metoda ověření totožnosti** jednajícího v písemné formě v síti elektronických komunikací
 1. elektronický „podpis“ (**údaj** v elektronické podobě)
např. o. z.
 2. zaručený elektronický „podpis“
 3. elektronický „podpis“ s kvalifikovaným certifikátem
např. zák. pr.
 4. elektronická značka, *např. elektronický výpis z veřejné knihy s automatickou značkou*
 5. kvalifikované časové razítko

z. č. 227/00 Sb.

347

- **Vyvratitelná domněnka seznámení se** podepisujícího s obsahem datové zprávy před jejím podepsáním v síti elektronických komunikací

348

- **Nevyvratitelná domněnka**
automatizovaného označení datové
zprávy elektronickou značkou
bez přímého ověření jejího obsahu
a vyjádření tím **vůle** označujícího

349

ZACHOVÁNÍ PÍSEMNÉ FORMY

- **Učinění právního úkonu:**
 1. **elektronickými prostředky**
v síti elektronických komunikací
 - a. elektronickou poštou
 - b. textovou zprávou, *např. typu SMS, MMS*
 2. **dálnopisem**
 3. **telegraficky**, jež vše umožňuje:
 - i. zachycení obsahu, i dočasné
 - ii. určení jednajícího, *např. i Tvůj strýc Vojta*

350

LISTINA V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Věc**, na níž je hmotně zachycen volní projev
 1. **soukromá**, *např. o kupní smlouvě na stavební pozemek*
 2. **veřejná**, *např. notářský nebo exekutorský zápis o uznání dluhu*
- 1. **důkazní**, *např. o dlužním úpisu*
- 2. **dispozitivní**, *např. o smlouvě nebo o závěti*

354

↩

- umořitelná** (nahraditelná); k uplatnění práva, *např. jmenovací listina*
 - umořená listina
 - ☛ usnesení soudu o umoření
 - náhradní listina výstavce za ztracenou nebo zničenou
- neumořitelná**, *např. vstupenka, jízdenka, dispozitivní listiny* ↩

VEŘEJNÁ LISTINA

- **Veřejná listina dle zákona**
 - ✓ nadání veřejnou vírou v pravost a pravdivost
 - ✓ důkazní moc **silnější** nežli soukromá listina
 - ☛ vyvratitelná domněnka pravdivosti osvědčené skutečnosti nebo potvrzení
 - ☛ trestní ochrana před paděláním nebo pozměňováním
- **Cizozemská veřejná listina**
 - ✓ ověření (apostila)
 - ☛ důkazní moc veřejné listiny i v CZ

VIDIMACE LISTINY

- **Ověření listiny**
 - listina **předložená** v prvopisu, stejnopisu, opisu nebo v kopii
 - listina **vidimovaná** (opis či kopie předložené)
 - ✗ správnost nebo pravdivost údajů
- **Opis nebo kopie**
 - prostá
 - ověřená
 - z. č. 21/06 Sb., o ověřování, not. ř., z. č. 61/00 Sb., o námoř. plavbě

VYŠŠÍ OVĚŘENÍ

- **Supervidimace nebo superlegalizace** pro účely použití v cizině
- **Běžné ověření** notářem aj.
- **Vyšší ověření** MS nebo MZV
 - ☛ lze doložit *Apostille*
 - ↑

Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (1961) (č. 45/99 Sb.)
§ 62 z. č. 97/63 Sb., o mez. pr. soukr. a proc.

PŘEKLAD LISTINY

- **Ověření překladu**
- ZÚ, (soudní) tlumočník
- **Veřejnoprávní seznam znalců a tlumočnicků**
 - ☛ úřední výpis

- ústřední, vede MS
- v působnosti KS, vede KS
 - z. č. 36/67 Sb., o znal. a tlumoč.

361

4. NÁLEŽITOST PŘEDMĚTU

- **Objektivní počáteční možnost plnění**
 - a. věcná (fyzická)
 - b. právní (**nezakázanost**)
 - ☛ absolutní neplatnost
- **Objektivní následná nemožnost plnění**
 - ☛ zánik závazku, *např. v důsledku vis maior, okolnosti:*
 - **nepředvídatelné**
 - **neodvratitelné**

362

5. OBSAHOVÉ ČÁSTI

1. **podstatné** (*essentialia negotii*)
např. kupní cena u kupní smlouvy
2. **pravidelné** (*naturalia negotii*)
např. místo, čas a způsob platby kupní ceny
3. **nahodilé** (*accidentalia negotii*)
např. podmínky nebo příkaz, vedlejší ujednání u kupní smlouvy

363

PODMÍNKY

- **Skutečnost, o níž se neví, zda nebo kdy se splní či se již splnila**
 1. **odkládací** (suspensivní)
účinnost nastane až se splní podmínka
např. účinnost nájemní smlouvy až získáním živnostenského oprávnění nájemce
 2. **rozvazovací** (rezolutivní)
již nastalá účinnost zanikne, splní-li se podmínka,
např. zánik nakladatelské licence nabízením knihy za předraženou cenu

364

- **Záměrné zmaření podmínky**
 - ☛ právní úkon **nepodmíněný**
- **Zakázanost podmínky**
 - ☛ zpravidla částečná neplatnost

365

- **Další třídění podmínek**
 1. **splnitelné** (potestativní)
např. péče o někoho v nemoci
 2. **náhodné** (kauzální)
např. bude-li zítra pěkné počasí

366

DOLOŽKA DOBY

- ⇨ podmínka,
avšak s jistotnou vazbou na budoucí čas
*např. „smlouva nabývá účinnosti dne
1. ledna příštího roku“*

367

OPCE

- **Majetkové právo jednostranné volby**
nabytí účinnosti platné smlouvy
*např. nájemcovo právo opce dalšího práva nájmu,
nakladatelská opce dalšího vydání díla*
- Uzavření jedné a další nebo dalších smluv na další,
opakované, plnění s účinností ke dni skončení
předchozí smlouvy s převoditelným právem jedné
strany (nabyvatele opce) zvolit si nabytí účinnosti
další smlouvy, *např. podle hospodářského výsledku,*
s oznamovacím závazkem (vyhlášením opce) vůči
druhé straně

368

PŘÍKAZ

- *Modus*
- ✓ v právu soukromém **netypický**
- 1. obecný příkaz, viz *příkazní smlouva*
- 2. zůstavitelův **příkaz k započtení**
na dědický podíl, co dědic od zůstavitele
bezplatně dostal za jeho života
viz právo dědické

369

3. ČÁST

NÁSLEDKY VADNÝCH PRÁVNÍCH ÚKONŮ

371

DRUHY NÁSLEDKŮ

1. **nicotnost**, viz *zák. o rod., spr. ř.*
2. **neplatnost**
 - a. absolutní
 - b. relativní
3. **reparační závazek** nahradit škodu
4. **právo odporovat** = relativní neúčinnost
5. **právo odstoupit**

372

ABSOLUTNÍ NEPLATNOST

- **Působnost** *ex lege, erga omnes, ex tunc*
 - **Důvody v:**
 - a. **osobě jednajícího**
 - i. nesvéprávnost
 - ii. neschopnost právního úkonu pro duševní poruchu
- např. testovací neschopnost duševně nemocného*

373

- b. **obsahu**
 - i. rozpor se zákonem, *contra legem*
 - ii. rozpor s dobrými mravy, *contra bonos mores*
 - iii. obcházení zákona, *in fraudem legis*, co do
 - ✓ účelu zákona
 - ✓ obsahu zákona
- c. **formě**
 - i. nedostatek smluvené či zákonné formy

374

RELATIVNÍ NEPLATNOST

- **Právo dovolat se neplatnosti tím, kdo ji nezpůsobil a jehož sféra byla dotčena**
- **Důvod**
 - ✓ dovolání se neplatnosti

= soukromoprávní jednání
- **Taxativní výčet důvodů dovolatelné neplatnosti**

§ 40a o. z.

375

ČÁSTEČNÁ NEPLATNOST

- **Důvod neplatnosti:**
 - celý právní úkon
 - ☛ neplatnost celého právního úkonu
 - část právního úkonu
 - ☛ neplatnost jen části, je-li z:
 - a. povahy
 - b. obsahu
 - c. okolností
- oddělitelná** od ostatního, platného, obsahu
např. část smlouvy o vedlejším ujednání

376

DELIKT ŠKODY

- **Zvláštní skutková podstata** soukromoprávního deliktu škody
- **škoda neplatností právního úkonu**
 - ☛ reparační závazek nahradit škodu

§ 42 o. z.

377

RELATIVNÍ NEÚČINNOST

- **Odporovatelnost** platnému jednání u soudu při úmyslném zkrácení věřitele
- **Relativní působnost** pouze vůči odporujícímu věřiteli
- **Právní důvod:**
odporování = právní jednání

378

■ Pojmové znaky

1. úmysl zkrátit věřitele, **známý** 2. straně, *např. známý manželce nebo rodiči dlužníka, na něhož byl dlužníkem převeden dům*
 - ✗ tehdejší nepoznání dlužníkovy nekalého úmyslu 2. stranou i při náležité pečlivosti
2. právní úkon mezi dlužníkem a osobou blízkou *např. synem nebo s. r. o. s dlužníkem jako jediným společníkem a jednatelem*
2. doba posledních 3 let

379

- ☛ **neúčinnost** právního úkonu
např. darovací smlouvy mezi dlužníkem a jeho otcem, vůči věřiteli
- ☛ **právo věřitele** na uspokojení z toho, co ušlo z dlužníkovy majetku;
podpůrně právo na náhradu vůči 2., který měl prospěch z dlužníkovy jednání

380

4. ČÁST

ČAS
V PRÁVNÍM SMYSLU

382

PŘIROZENÁ POVAHA ČASU

= **vlastnost hmoty**

*kde je hmota, je čas,
kde není hmota, není čas*

- bez hmoty, sám o sobě, čas není
srv. též prostor (pozemský časoprostor)
 - ✗ věčnost

383

BĚH ČASU

- **Objektivní** právní skutečnost
- **Omezení** pozemského života časem
 1. určitý okamžik, *např. den, konec dne*
 2. lhůta splnění, *např. opravit věc do týdne*
 3. vydržecí lhůta
 4. promlčecí lhůta
 5. propadná lhůta
 6. dovršení času, *např. dovršení zletilosti, dospělost pohledávky*

384

- **Spojení času** s konáním či nekonáním
např. upřesnění času soudem:
„Zaplatím až budu moci.“;
určí soud podle okolností případu
podle dobrých mravů

§ 564 o. z.

385

DOBA V PRÁVNÍM SMYSLU

- **Vymezení:**
 1. lhůtou, *např. vrátit knihu do týdne*
 2. termínem, *např. zazpívat na Nový rok*

386

LHŮTY

1. **Hmotněprávní**
 - ☛ zánik závazku aj., *např. dojitím do sféry věřitele, kupř. do jeho poštovní schránky*
2. **procesněprávní**, *např. žalovaný je povinen zaplatit do 3 dnů od právní moci rozhodnutí*
 - ✗ hmotněprávní lhůta již uplynula, proto je právo žalováno
3. **pořádkové bez zániku práva**
4. smluvní nebo zákonné

387

PRÁVNÍ POČÍTÁNÍ ČASU

- **Poslední den lhůty** sobotou, nedělí, svátkem
 - ☛ posledním den lhůty **nejblíže následující pracovní den**

388

- **Posunutí konce** lhůty ze soboty, neděle či svátku **až na 1. pracovní den**
- **Splnění dluhu prostřednictvím** banky nebo pošty dispozitivně **až** připsáním na účet nebo vyplacením hotově

389

zásada *vigilantibus iura*

390

UYDRŽENÍ PRÁVA

- **Původní vznik majetkového práva**
např. vlastnického, držbou po vydržecí lhůtu
- 1. **nepřetržité nakládání** se způsobilým předmětem jako se svým
- 2. **oprávněnost nakládání** *bona fide*, že věc **patří** držiteli
- 3. zákonná **dobu** nakládání 3 roky, 10 let u nemovitosti, vč. právního předchůdce
- ☛ **zánik** práva předchozího držitele
- ☛ **nabytí** původního práva vydržitele

391

zásada *vigilantibus iura*

392

PROMLČENÍ PRÁVA

- **Oslabení trvalího majetkového práva**
 - ☛ trvání nároku **podmíněno** neprojevením dlužníkovy námitky promlčení
 - ☛ právo nejisté ✗ hrozba námitky promlčení
- **Pouze majetková práva ✗ osobní práva**
 - ✗ právo vlastnické

393

- **Dlužníkovu námitku promlčení věřitelova práva na plnění dluhu** (právní úkon)
 - = dobrovolný výkon subjektivního, zákonem přiznaného, soukromého práva (oprávnění) dlužníka namítat promlčení svého dluhu
- **Generální legální příkaz výkonu soukromých práv v souladu s dobrými mravy** § 3/1 o. z.

394

- **I. fáze**
uplynutí promlčecí doby
a **neuplatnění** práva
 - ☛ dlužníkovu právo namítat promlčení
- **II. fáze**
věřitel uplatní právo
 - a. dlužník **nevykoná** namítací právo
 - ☛ nárok trvá
 - b. dlužník vykoná namítací právo
 - ☛ nárok zaniká, event. žaloba zamítnuta

395

JUDIKATURA: Nemravná námitka promlčení

Ustanovení § 3 občanského zákoníku, dle kterého výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení.

nál. ÚS z 15. 1. 97, č. 6 Sb. nál. a usn., sv. 7, sp. zn. II. ÚS 309/95.

396

JUDIKATURA: Zneužití práva namítat promlčení

Vznesení námitky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje; mohou však nastat situace, kdy uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil.

nál. ÚS z 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, Práv. rozhl., 2006/1, s. 34 an.

397

■ Počátek promlčecí lhůty

= den, kdy právo objektivně mohlo být vykonáno poprvé (uplatněno vůči dlužníkovi), *actio nata*

398

■ Délka promlčecí lhůty §

1. obecná 3 letá
2. zvláštní:
 - a. smluvená
 - b. zákonná:
 - i. kratší, např. 2 letá u práva na vydání bezdůvodného obohacení
 - ii. delší, viz 10 letá u práva uznaného dle uznání dluhu co do důvodu a výše

399

■ Druhy promlčecích lhůt:

1. subjektivní, např. za 2 roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o škůdci
2. objektivní, dle subjektivní lhůty, avšak např. nejdéle za 10 let ode dne, kdy došlo ke korupčnímu jednání

400

PŘEKÁŽKY PROMLČENÍ

1. **nezačetí** promlčení, např. majetková práva mezi manžely za trvání manželství
2. **dočasné zastavení** běhu, viz uplatnění práva u soudu po dobu řízení
3. **přerušení** běhu, viz přiznání práva soudem nebo uznání dluhu dlužníkem co do důvodu a výše
 - ☛ dosavadní uběhlá doba promlčení právně **bezvýznamná** promlčení počíná znova

401

- **Změna v osobě** věřitele nebo dlužníka
např. při postoupení pohledávky jinému věřiteli nebo při převzetí dluhu jiným dlužníkem

bez vlivu na běh promlčení
není překážkou běhu

402

NÁSLEDKY UPLYNUTÍ PROMLČECÍ LHŮTY

1. věřitelovo právo i nárok trvá
2. vzniká dlužníkovu **právo námitky promlčení**
 - ☛ věřitelovo právo se právně **oslabuje** tím, že **nárok** (vymahatelnost, žalovatelnost) se stává podmíněným, že dlužník nevykoná své namítací právo
3. výkon dlužníkovu práva námitky promlčení
 - ☛ **zánik nároku** ☹
 - při trvání věřitelova práva

403

VĚŘITELOVO NATURÁLNÍ PRÁVO

- **Po dlužníkově uplatnění námitky promlčení**
- **Právo bez nároku**
 1. soudně nepřiznatelné ☹
 2. nezapočitatelné proti vůli dlužníka
 3. dobrovolně uznatelné dlužníkem
 4. dobrovolně splnitelné dlužníkem, aniž by se věřitel bezdůvodně obohatil na úkor dlužníka

404

ZÁNİK PRÁVA PROPADNUTÍM LHŮTY

- **Propadnutí (prekluze) práva v čase**
- **Právo časově omezené**
např. právo na reklamaci vady zakoupených bot ve lhůtě 2 let
- **Uplynutí vymezené doby bez výkonu práva**
 - ☛ **zánik práva**

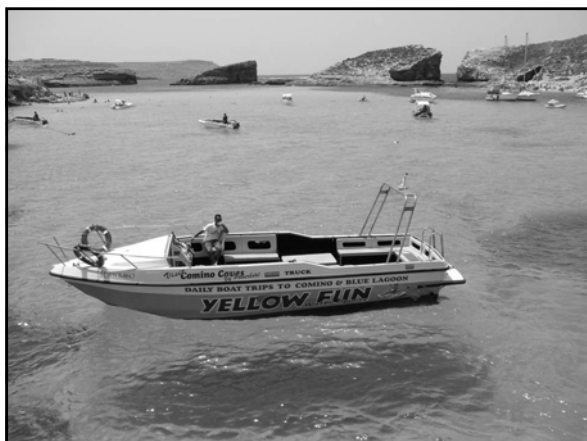
405

- **Výjimečné propadné zákonné lhůty**
v obecném zájmu na **včasnosti** chování

- ☛ zánik práva jeho nevykonáním
- ☛ přihlédnutí *ex offio*
- ☛ nelze prodloužit, leda změnou zákona
- ☛ lhůta se nestaví ani nepřerušuje

406

LITERATURA

Čihák, Didaktická pomůcka ke studiu struktury a systému občanského práva. Karlovy Vary – Sokolov 2004².

408

JUDIKATURA

Vaške (ed.), Přehled judikatury ve věcech promlčení a prekluze. Praha 2006.

409

410

Převzaté snímky:
<http://radioklub.solvayovylomy.cz> (fota dálkopisů)

Foto:
Sliema, Malta 2006
Mae Sai, Myanmar 2549 (2006)
Comino, Modrá laguna, Malta 2006

411

OBČANSKÉ PRÁVO

VÝKLAD
SOUKROMÉHO PRÁVA

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.6 (2008)

© Ivo Telec, 2005

413

*„Zaměřuj svou pozornost k tomu,
co je podstatou každé slovem označené
činnosti nebo zásady nebo věci.“*

Marcus Aurelius, Hovory k sobě.

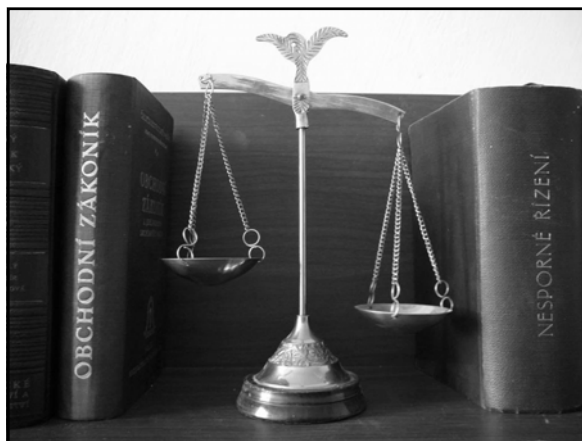
Praha 1969, s. 106. Překl. Kuthanův.

414

TEMATICKÝ OBSAH

1. účel výkladu
2. právní hermeneutika a právně hermeneutické myšlení
3. výkladové (interpretační) právo
4. výklad právních úkonů a jeho pravidla
5. výklad právního řádu a jeho metody
6. výklad právních rozhodnutí

415

DEN ZVÍŘAT

V zoo vyhlásili na *Den zvířat* volný vstup návštěvníkům se zvířecím příjmením.
Přišla paní *Slavíková* s vnoučaty, pan *Králíček* s paní, přišli *Sovovi* aj.
Volného vstupu se domáhal pan *Vohánka*.
Nechtěli ho však zdarma vpustit.

417

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ

419

DEVÍZA

„Právo není text!“

420

Text právního předpisu,
text právního úkonu
nebo text právního rozhodnutí
je **pouze východiskem** pro **zjištění**
účelu a obsahu právní normy
nebo závazku.

421

422

JUDIKATURA 1

(...) naprosto neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jeho jazykového výkladu.

Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako je logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). ⇨

423

Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku nevzdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.

Nál. ÚS z 17. 12. 97 sp. zn. Pl. ÚS 33/97,
č. nál. 163 Sb. n. a usn., sv. 9, vyhl. pod č. 30/98 Sb.

424

JUDIKATURA 2

Právní úkon je neurčitý (§ 37 odst. 2 ObčZ) tehdy, jestliže srozumitelně vyjádřený obsah má takové věcné nedostatky,

že je nelze překlenout ani výkladem podle § 35 odst. 2 ObčZ.

Rozs. NS sp. zn. 2 Cdon 257/97
Práv. rozhl. 1998/7

425

JUDIKATURA 3

Základním principem výkladu smluv je priorita výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady.

Je tak vyjádřen a podporován princip autonomie smluvních stran, povaha soukromého práva a s tím spojená společenská a hospodářská funkce smlouvy.

Není ústavně konformní a je v rozporu s principy právního státu taková praxe, kdy obecné soudy upřednostňují výklad vedoucí k neplatnosti smlouvy, před výkladem neplatnosti smlouvy nezakládajícím.

Nál. ÚS z 14. 4. 05 sp. zn. I. ÚS 625/03

426

PRÁVNÍ VĚDA

- Metodická a systematická k právnímu dobru (spravedlnosti) **zacílená**

1. **tvorba** (kreatce) práva
2. **výklad** (interpretace) práva
3. **používání** (aplikace) práva v situacích vč. dokazování (argumentace)

427

- **Paradigma** (model, vzorec) **právovédného myšlení**

- ✓ vědecká **metoda**, právní **principy** a právní **normy**
např. vědecké metody právně výkladové

×

- ✓ teoretický **systém** práva a právní **vztahy**
např. právní vztahy jako forma společenských, zejm. výrobních, vztahů
viz marxisticko-leninská obecná teorie státu a práva

428

DUCH A LITERA ZÁKONA

- **Duch zákona**

= vystižení **podstaty** a **přírozeného smyslu** nehmotné právní normy;
vyjeví se **výkladem**

- **Litera zákona**

= písemné **vyjádření** účelu a obsahu nehmotné právní normy;
hmotně zachycené formou zákona

429

ÚČEL VÝKLADU

- *Quid iuris?*

odstranění **pochybností** o právu
zjištění, co platí ➡ **vědecký poznatek**
= právní názor

- **Potvrzení**, nebo **vyvrácení** víceznačných výkladových **domněnek**; *buď dluží, nebo ne*

- **Vyjevení práva z nosiče**, jímž je vyjádřeno
např. z **právního předpisu**

430

PRÁVNÍ HERMENEUTIKA

- *Interpretandi scientia*

Hermes = posel (tlumočník) bohů

- = **umění výkladu práva**
 - ➡ sjednocování práva **jednotným** výkladem
- = součást obecné hermeneutiky

- **Předmětem** zejm. **právní text**

- **Hermeneutická orientace** právní vědy

- ✓ pojmy **porozumění**, **význam**, **intencionalita**

431

- **Výkladová pravidla**

1. **právně** normativní, *např. zákonná*
 - ➡ **právní řád**

2. **vědecky** normativní, *viz výkladové právní doktríny*
 - ➡ **vědecký řád**

432

ZNAMY PRÁVNĚ HERMENEUTICKÉHO MYŠLENÍ

1. vědomé uznávání **přirozenosti** subjektivních lidských práv bez ohledu na politickou dohodu, a to s vyvozením jejich přirozeného **zdroje**
2. instrumentální používání ústavně chráněných lidských práv a svobod
3. logické a rétorické operace s **právními principy**

433

4. **poměrování** střetnuvších se subjektivních práv, svobod nebo všeobecně sdílených dober
srv. Test poměrnosti cíle a prostředku
5. soudcovské aj. **dotváření** psaného práva obsahem otevřených právních pojmů, *srv. dobré mravy, veřejná morálka, veřejný pořádek*
6. zvažování **okolností** konkrétního případu (právní kontextualismus), a to:
 - a. skutkových nebo právních
 - b. polehčujících nebo přitěžujících

434

SOUDCOVSKÝ SLIB A KÁRNÉ PROVINĚNÍ

- **Soudcovský slib výkladu** právního řádu podle nejlepšího vědomí a svědomí § 62/1 z. č. 6/02 Sb.
- **Soudcovská povinnost výkladu** zákona podle nejlepšího vědomí a svědomí § 79/1
= i „nejlepší“ **vědomí výkladových metod**
- **Soudcovské kárné provinění** vadného výkladu (skutková podstata překrucování práva) § 87
= porušení veřejnoprávní povinnosti

435

ZDROJE VÝKLADU

- **Judikatura**
 1. rozhodnutí **běžné**
 2. rozhodnutí **výkladové** o **autentickém** výkladu dřívějšího rozhodnutí, *např. ESLP, SD ES*
- **Právní věda**
např. komentáře k předpisům; neplatí rčení, „kde začíná právní problém, končí komentář“
dogmatická exegese = rozborový soud

436

DRUHY VÝKLADU

1. **vlastní** (autentický); *např. výklad vlastních rozhodnutí ESLP a SD ES*; závazný právní formou rozhodnutí
2. **soudní** při používání práva soudem; závazný jak je závazné rozhodnutí, jinak působí argumentační přesvědčivostí
3. **doktrinární**; *např. vědecké komentáře*, působí argumentační přesvědčivostí
4. **služební**; *viz státní službu*; služebně závazný pokyn

437

CO JE VYKLÁDÁNO?

1. **projev vůle** v soukromém právu (soukromoprávní úkon), *např. nájemní smlouva nebo její výpověď*
2. **soukromoprávní norma**
 - i. výklad mezinárodní smlouvy
 - ii. výklad právního předpisu, *např. o. z. aj.*
 - iii. výklad jiných zdrojů práva soukromého
např. obyčejů, obchodních zvyklostí
3. **právní rozhodnutí** (veřejnoprávní úkon) ve věci soukromoprávní, *např. o škodním právu*

438

JUDIKATURA

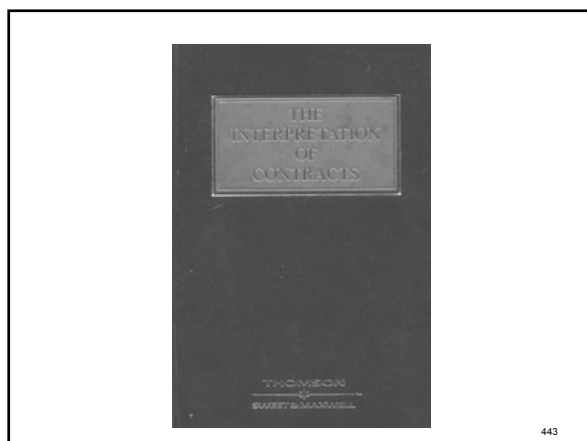
Obsah plné moci je předmětem interpretace podle ustanovení o výkladu právních úkonů.

*Rozs. NS sp. zn. 22 Cdo 870/00
Práv. rozhl. 2002/3*

2. ČÁST

OBECNĚ O VÝKLADU SOUKROMOPRÁVNÍCH ÚKONŮ

VĚDECKÉ METODY VÝKLADU PRÁVNÍCH ÚKONŮ

- **Vědecky uznávané metody**
 1. **metoda dobré víry**
srv. předpoklad dobrověrného právního jednání a ochranu dobré víry adresáta
 2. **metoda známého úmyslu**; srv. svobodnou vůli
 3. **metoda mluvnicko-jazyková**
 4. **metoda významoslovná** (sémantická)
 5. **metoda okolnostní** vč. **metody historické**, viz dokazování skutku, např. následné chování stran

PŘÍKLAD VÝKLAD SMLOUVY O DÍLO

Z textu smlouvy o dílo nebylo patrné, zda objednatel grafického logotypu je *Josef Novák*, anebo obchodní společnost *Josef Novák, s. r. o.*, již je *Josef Novák* jediným jednatelem a jediným společníkem.

Nicméně z následného shodného chování stran, a to z prohlášení zhotovitele a z uplatnění práva k užití logotypu *Josefem Novákem* vůči třetí osobě bylo patrné, že objednatel je *Josef Novák*.

445

JAK VYKLÁDAT PRÁVNÍ ÚKON?

- **Legální výkladové příkazy**
 - = interpretační **donucující právní normy**
 - = interpretační právo soukromé i veřejné

■ Druhy českých výkladových příkazů

1. **všeobecný občanský** § 35/2, 3 o. z. (§ 18 zák. práce) jen příkladmo
 ➤ *a simile* obchodní výklad
- zvláštní **spotřebitelský** § 55/3 o. z.
2. zvláštní **obchodní** § 266/1-4 obch. z.

446

VÝKLADOVÉ PŘÍKAZY PRÁVA OBČANSKÉHO

■ Všeobecné příkazy

1. **právní úkon slovní**
 - ✓ **přednostně** dle projevené **vůle** jednajícího
srv. společný úmysl smluvních stran
 - ✓ jiným způsobem, *a simile* obchodní příkazy
 - ✓ až **podpůrně** dle **jazykového** vyjádření
2. **právní úkon konkludentní**
 - ✓ obvyklý význam způsobu vyjádření, *např. rukou dání*
 - ✓ dle vůle jednajícího
 - ✓ ochrana dobré víry adresáta

447

■ Zvláštní příkaz soukromého práva spotřebitelského

- ✓ v pochybnostech o významu spotřebitelské smlouvy platí výklad **příznivější pro spotřebitele**
(consumer-friendly-manner)
 - **zásada ochrany slabší strany**

448

■ **Podpůrné** (subsidiární) **přiměřené** použití výkladových příkazů o. z. na:

- ✓ **výklad veřejnoprávních smluv**

§ 170 spr. ř.

449

VÝKLADOVÉ PŘÍKAZY PRÁVA OBCHODNÍHO

■ Zvláštní příkazy přednostní

1. **známý úmysl** jednajícího
adresátovi byl úmysl znám nebo musel být znám
2. **podpůrně** dle **významu** projevu vůle
pravidelný význam u adresáta,
výraz v obchodním styku dle pravidelného významu v tomto styku
3. **vždy všechny okolnosti** související s projevem vůle, a to ➔

450

- i. jednání o uzavření smlouvy
- ii. praxe zavedená mezi stranami
- iii. následné chování stran
- iv. jiné okolnosti, *např. nepřijaté návrhy*

Pravidlo:

Projev vůle s **významem** připouštějícím **různý výklad** je v pochybnostech vykládán k **tíži toho**, kdo jej jako **první** v jednání použil.

451

PŘÍKLADY

Výrazy např.:

„diskotéka“

„freeware“

452

MIMOSTÁTNÍ VÝKLADOVÁ PRAVIDLA

- **Zásady UNIDROIT** pro mezinárodní obchodní smlouvy (2004, 1994)
kap. 4, *lex mercatoria*
 - **Zásady evropského smluvního práva**
čl. 1:106, *uniform interpretation*
- ☞ *soft law*

453

454

3. ČÁST

PRAVIDLA VÝKLADU PRÁVNÍCH ÚKONŮ

455

DOKTRINÁRNÍ VÝKLADOVÁ PRAVIDLA

- **Výkladové zásady** (soukromoprávní zásady interpretačního práva), zformované do **obecně uznávaných** pravidel
- 1. **pravidlo dobré víry** (*bona fide, good faith*), která chrání adresáta právního úkonu
- 2. **pravidlo přednosti vůle** před jazykovým nebo jiným **vyjádřením**

456

3. **pravidlo oprávněného (rozumného) očekávání**, *reasonable expectation*; pravděpodobnost chování za **běžného chodu věcí, poddruh dobré víry**; srv. *zdravý rozum* (*common sense*)
4. **pravidlo poctivého jednání** (*fair dealing*)
5. **pravidlo projevu vůle** *secundum et intra legem*; viz **legální výkladové příkazy**

457

6. **pravidlo rozumnosti a spravedlnosti výkladu**; předpoklad rozumnosti právního řádu, jímž se řídí výklad; smyslem právního řádu je spravedlnost
7. **pravidlo známého úmyslu** (*intention of the parties*); § 266/1 obch. z.
8. **pravidlo pacta sunt servanda**; smlouvy jsou uzavírány proto, aby platily a strany jimi byly vázány k dosažení zamýšleného cíle

458

9. **pravidlo zákazu zneužití práv** (*abuse of rights doctrine*)
10. **pravidlo nepřipustnosti odporujících nebo pochybných volních projevů na úkor jiného**
11. **pravidlo zákazu výkladu bránícího uplatnění žalobních nároků**
12. **pravidlo in dubio mitius**; shovívavě tak, aby volní projev spíše platil nežli nikoli

459

13. **pravidlo zákazu měnění nebo doplnění projevené vůle**; opakem je zásah vykladače do cizí vůle ⇒
14. **pravidlo výkladu ve prospěch efektivnosti**; v pochybnostech o významu volního projevu ve prospěch dosažení vůlí sledovaného účelu
15. **pravidlo souladného výkladu závislých smluv**

460

16. **pravidlo contra proferentem**; projev vůle připouštějící různý výklad je třeba vykládat k tíži strany, která jako první tohoto výrazu použila § 266/4 obch. z.
17. **pravidlo upřednostnění právního účinku všech výrazů projevené vůle před vyloučením některého z nich**; zábrana svévolnému výběru některých výrazů s pominutím jiných

461

18. **pravidlo zákazu nadměrné redukce** neboli **zákaz zredukování částí** nebo doložek jako nadbytečných
19. **pravidlo přihlédnutí k volnímu celku** (*context-oriented interpretation*)
20. **pravidlo v pochybnostech vyloučit nesmysly**; vyloučit nesmyslný závěr
21. **pravidlo nerozpornosti závazků** viz *rozumnost*

462

22. pravidlo jazykové

- i. **konsistentní používání** slov a jiných volných vyjádření
 - ii. různost významu různých slov a jiných volných vyjádření
 - iii. projevení jednoho, znamená vyloučení druhého; úmysl daru vylučuje prodej
23. **pravidlo používání slov v jednotném čísle a v mužském rodu**

463

24. **pravidlo de minimis**; právně volní projev nerozhoduje o nevýznamných věcech
25. **pravidlo zákazu extrateritoriality**; podrobení volního projevu určitému právnímu řádu
26. **pravidlo okolnostní vč. následného chování stran**

464

JUDIKATURA

K posouzení skutečné vůle pisatele závěti, jsou-li o ní pochybnosti, je třeba zjišťovat vedle znění textu listiny (slovního výkladu) všechny okolnosti, za nichž byl projev vůle o ustanovení závětních dědiců učiněn a z nichž lze dovodit skutečnou vůli zůstavitele.

465

Okolnosti případu jsou skutečnostmi existujícími vně vlastního projevu vůle, a to i tehdy, když je předepsána písemná forma. Není napravováním neurčitosti projevu vůle, jestliže projev je vykládán se zřetelem k okolnostem případu.

Rozs. NS ČSR sp. zn. 4 Cž 61/86
Bull. NS 1987/2

466

4. ČÁST

VÝKLAD
PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ
A
MEZINÁRODNÍCH SMLUV

468

JAK VYKLÁDAT PRÁVNÍ ŘÁD?

1. výklad mezinárodních smluv

čl. 31 – 33 *Vídeňské úmluvy o smluvním právu*, (č. 15/88 Sb.)

čl. 7/1 *Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží*, (č. 32/91 Sb.)

469

2. výklad právních předpisů

- ✓ čl. 9/3 Ú: **zákaz výkladu** opravňujícího odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu
- ✓ čl. 22 LZPS: **příkaz výkladu** politických práv a svobod ve prospěch svobodné politické soutěže
- ✓ § 1/1 ú. z. č. 23/91 Sb.: **příkaz výkladu** podústavních předpisů konformně s LZPS

470

METODY VÝKLADU PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

1. účeloslovná metoda
vč. ústavní konformity
2. jazykovědná metoda významová
a mluvnická (jazyková metoda)
3. logická metoda
4. systematická metoda
5. pomocná metoda historická
6. pomocná metoda srovnávací

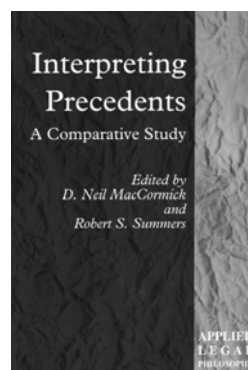
471

5. ČÁST

VÝKLAD PRÁVNÍCH ROZHODNUTÍ

473

474

JAK VYKLÁDAT PRÁVNÍ ROZHODNUTÍ?

■ Výklad právních rozhodnutí

1. soudních rozhodnutí, *např. ve věcech civilních*
2. rozhodčích nálezů, *viz majetkové spory*
3. správních rozhodnutí, *např. KÚ ve věci vkladu věcného práva do katastru nemovitostí*

475

PŘÍKLAD

Výrok (enunciát) rozhodnutí:

Zrušuje se rozhodnutí (...),
jakož i všechna související rozhodnutí
předcházející.

476

■ Výkladové řízení před ESLP ve Štrasburku

čl. 79 j. ř. ESLP

- ✓ bod rozsudku, jehož výklad je žádán

■ Výkladové řízení před SD ES v Lucemburku

čl. 102 j. ř. SD ES (Úř. věst. L 176, 1991)

477

METODY VÝKLADU JUDIKATURY

- **Metody výkladu vlastních soudních rozhodnutí**
 - ✓ utvořeny výkladovými rozhodnutími samými
 - **Metody výkladu precedentů**
 - ✓ struktura odůvodnění precedentů
- a. *stare decisis*
b. *obiter dictum*

482

LITERATURA

Letsas, A Theory of Interpretation of the European Convention on Human Rights. Oxford 2007.
Lewison, The Interpretation of Contracts. London 2004.
MacCormick/Summers (eds.), Interpreting Precedents. A Comparative Study. Aldershot 1997.
MacCormick/Summers (eds.), Interpreting Statutes. A Comparative Study. Aldershot 1991.

484

Telec, Sjednocování práva jednotným výkladem projevů vůle. Práv. rozhl. 2005/2.
In: *Blaho/Švidroň* (eds.), Kodifikácia, europeizácia a harmonizácia súkromného práva. Bratislava 2005.
Metodika výkladu právních předpisů. Brno 2001.²
Přirozené základy soukromého práva. Brno, vyjde.

485

Tichý, Právní úkon a jeho výklad.
In: *Švestka/Dvořák/Tichý* (eds.), Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva. Praha 2007.

486

487

Foto:
Lucca, Toskánsko, Itálie 2005
Sloní ostrov (Ko Chang), Siamský záliv, Thajsko 2549
(2006)
Palác lidských práv, Štrasburk, Alsasko, Francie 2008
Hřensko, Labe, Čechy, Česko 2006

488

OBČANSKÉ PRÁVO

PŘIROZENÉ PRÁVO
OSOBNOSTNÍ
A JEHO STÁTNÍ OCHRANA

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.9 (2008)

© Ivo Telec, 2005

490

PŘEHLED TÉMATU

1. přirozené právo osobnostní
2. státoprávní stanovení způsobu výkonu a ochrany
3. druhy osobnostních práv, práva lidí a právnických osob
3. chráněné statky osobnostní
4. souhlas nebo zákonná licence
5. nároky z osobnostního práva
6. ochrana osobních údajů a soukromé právo mediální

491

PŘÍKLAD 1: Tvář na obálce

Dívka si nechala v ateliéru pořídit svůj fotografický portrét.

Fotograf jej bez jejího vědomí následně použil ve svém návrhu knižní obálky dívčího románu o nešikovném děvčeti. Nakladatel knihu s touto obálkou vydal.

492

PŘÍKLAD 2: Sterilizace

Žena z pocitu marnosti záhy po opakovaném porodu mrtvého dítěte podepsala souhlas se svou sterilizací a podrobila se lékařskému zákroku.

Poučení o důsledcích zákroku, které podepsala, bylo předtištěno na tiskopisu malým písmem a v rozrušeném stavu je pořádně nevnímala. O alternativním řešení nebyla informována.

499

500

PŘÍKLAD 3: Ministr v koupelně

Ministr vnitra se přestěhoval do nového bytu. Novinář s teleobjektivem přes okenní žaluzii fotograficky zachytil jeho postavu v situaci, jak se chystá ke koupeli ve vaně.

Při zvětšení a výřezu snímku byl ministr rozpoznatelný. Právo k vydání snímku novinář nabídl redakci bulvárního deníku Třesk za značnou sumu peněz. Deník snímek vzápětí vydal na titulní straně.

501

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ
A
O ÚSTAVNÍCH A MEZINÁRODNÍCH
ZÁKLADECH

504

SMYSL

- ✓ **Výchova** k úctě k **přirozené důstojnosti** lidské bytosti
- ✓ **Ochrana důstojnosti a identity** lidské bytosti a identity právnické osoby

505

KTERÁ PRÁVA JSOU PŘIROZENÁ?

- **Práva vrozená** (*angeborene Rechte*), § 16 ABGB
ipso facto z povahy osobnosti (ABGB)
 1. **přirozená práva osobnostní**
např. *přirozené právo žít*; žijeme bez ohledu na stát, kmen, rod, církev aj. společenské autority
 2. **jiná práva přirozené povahy**
- X
- **Práva nabyvatelná** (*erwerbliche Rechte*), § 18 ABGB

506

USPOŘÁDÁNÍ SUBJEKTIVNÍCH PŘIROZENÝCH PRÁV

- **Nezadatelné nabytí** přirozených práv
- **Nezadatelná existence** přirozených práv
- **Státem upravený výkon** přirozených práv
- **Státem přiznaná ochrana** přirozených práv

507

LEGISLATIVNĚ POLITICKÝ ÚČEL

- **Stát zákonem stanoví:**
 1. způsob **výkonu** přirozeného práva osobnostního, *např. svolením k zásahu*
 2. právní **ochranu** přirozeného práva osobnostního, *viz soudně vymahatelné nároky*

508

ZÁSADY

1. **v pochybnostech ve prospěch života** (zásada *pro vitae, for life*)
2. **přednost lidské bytosti** před zájmy společnosti nebo vědy
3. **nedotknutelnost** osobnosti
4. **odvolatelnost** svolení
5. **zákaz těžení finančního** prospěchu z lidského těla
6. **pietní ochrana**

509

Z DĚJIN ZÁKONODÁŘSTVÍ

1811	rakouský ABGB
1926	čs. autorský zákon:
právo k podobizně, ochrana korespondence, deníků aj. písemností osobní povahy
1950	čs. obč. zák.
1964	čs. obč. zák.
1991	čs. LZPS
1997	Úmluva o lidských právech a biomedicině

510

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY

- **Právo na život**
- **Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí**
- **Zákaz** mučení, krutého, ponižujícího, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu
- Zaručení **osobní svobody**
- **Zákaz nucených prací** nebo služeb

511

- Právo na zachování **lidské důstojnosti**, osobní cti, dobré pověsti a ochranu jména
- Zákaz neoprávněného zasahování do **soukromého a rodinného života**
- Ochrana před neoprávněným **zneužíváním údajů** o své osobě

čl. 6 – 10 LZPS

512

MEZINÁRODNÍ ZÁKLADY

- **Spojené národy v New Yorku**
- 1. **Všeobecná deklarace lidských práv** (1948)
- 2. **Úmluva o otroctví** (1926), č. 165/30 Sb. z. a n.
- 3. **Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace** (1966), č. 95/74 Sb.

513

- 4. **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** (1966), č. 120/76 Sb.
- 5. **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech** (1966), č. 120/76 Sb.

514

- 6. **Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen** (1979), č. 62/87 Sb.
- 7. **Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání** (1984), č. 143/88 Sb.
- 8. **Úmluva o právech dítěte** (1989), č. 104/91 Sb.

515

- **Mezinárodní organizace práce v Ženevě**
- 1. **Úmluva o nucené nebo povinné práci** (1930), č. 29, č. 506/90 Sb.
- 2. **Úmluva týkající se odstranění nucené práce** (1957), č. 105, č. 231/98 Sb.
- 3. **Úmluva o diskriminaci (zaměstnání a povolání)**, (1958), č. 111, č. 465/90 Sb.

516

■ Rada Evropy ve Štrasburku

1. Úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod (1950), č. 209/92 Sb.
2. Protokoly k úmluvě
3. Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování dat (1981)
č. 115/01 Sb. m. s.

517

4. Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (1987), č. 9/96 Sb.
5. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (1995), č. 96/98 Sb.

518

6. Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině (1997)
č. 96/01 Sb. m. s.
7. Dodatkový protokol k Úmluvě na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny o zákazu klonování lidských bytostí (1998)
č. 97/01 Sb. m. s.

519

PRAMENY

■ Český právní řád

1. ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy
2. § 11 an., § 19b obč. zák.
3. jiné zákony, např. § 11 a. z., zák. o ochraně osobních údajů, tisk. zák., zák. o provozování rozhlasového a televizního vysílání
4. nepsané prameny (*ius non scripta*)

520

2. ČÁST

OSOBNOST ČLOVĚKA

522

OSOBNOST

■ Přirozená osobnost člověka

= ke štěstí zacílený trvalý **živoucí** duchovní, duševní a tělesný celek obsahující jedinečné (individuální) **já** (duchovní jádro), integrující duchovní, duševní a tělesná **prožití**, stavy a činnosti, a to vědomé i nevědomé, včetně nadání, sklonů, dědičných zátěží a zkušeností či jiných vrozených nebo nabytých vloh za účelem vlastního vývinu

523

■ Obezřetná trojsložkovost

1. duch (*Geist*)
2. duše (*Seele*)
3. tělo (*Körper*)

×

■ Méně obezřetná dvousložkovost
(jen duše a tělo) **nebo ještě méně obezřetná jednosložkovost** (jen tělo)

524

JUDIKATURA

Každá lidská osobnost (nejen osobnost tvůrce, autora), duchovně pramení mimo sféru právního řádu, který ji pouze uznává (aprobuje) jako právně významnou (nemajetkovou) hodnotu (statek) a chrání ji svými vlastními zákonnými prostředky.

Rozs. NS z 30. 4. 07 sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

525

■ Význam osobnosti

- ✓ odpovědně svobodné zrání jedince v lidském společenství s ohledem na bližního

×

marxisticko-leninská filozofie

= člověk jako průsečík společenských vztahů (a právních vztahů jako jejich formy) ☹

- ☛ marxisticko-leninská teorie socialistického občanského práva ☹

526

■ Právnícká osoba

- = právní smyšlenka (fikce) osoby
- = právně smyšlená právní osobnost

527

3. ČÁST

POVAHA PRÁVA OSOBNOSTNÍHO

529

SOUSTAVA

- **Osobnostní práva lidí**
 1. stránky osobnosti
 2. projevy osobní povahy
- **Osobní práva právnických osob**
 1. název
 2. dobrá pověst
 3. [jiné statky]
*např. vnitřní věci
či právní život
(existence)*

§ 11 an. o. z., a. z. aj.

§ 19b o. z.

530

POVAHA PRÁVA

- **Absolutní osobní právo osobnostní**

- ✓ působí *ex lege* a *erga omnes*
- ✓ zaniká smrtí
- ✓ **nepřevoditelné:**
nejde o disponibilní majetek
 - ☛ **nepřechází** ani na dědice nebo jiného právního nástupce

531

- **Právo soudcovské**

- ☛ soudcovské skutkové podstaty

§ 11 o. z.

= pozitivní generální klausule

srv. právo proti nekalé soutěži aj.

532

VÝZNAM

- **Osobnostní právo člověka**
- **Osobní právo právnické osoby**

1. před narozením2. po narození3. po smrti	1. za právního života (existence)

533

OSOBNOSTNÍ PRÁVO LIDÍ

- **Obecné ochranné právo každého**

- **Zvláštní ochranná práva (tvůrčí)**
(osobní práva **každého tvůrce**)

1. osobnostní právo **autorské**
2. osobnostní právo **výkonných umělců**
3. osobnostní právo **vynálezců** aj. původců **technických výtvorů**

534

OSOBNOSTNÍ PRÁVO AUTORSKÉ 🎵

1. **právo rozhodnout o zveřejnění svého díla**
2. **právo osobovat si autorství**
vč. práva rozhodnout, zda a jak má být autorství uvedeno při zveřejnění díla
3. **právo na nedotknutelnost díla**
 - i. právo svolit ke změně nebo jinému **zásahu**
 - ii. právo proti **snížení hodnoty** díla při jeho užití
 - iii. právo autorského **dohledu** nad užitím díla způsobem nesnižujícím hodnotu díla
 - iv. jiné právo na nedotknutelnost díla

535

OSOBNOSTNÍ PRÁVO VÝKONNÝCH UMĚLCŮ

1. právo rozhodnout o **zveřejnění** svého uměleckého výkonu
2. zásadně právo rozhodnout, zda a jak má být **uvedeno jméno** při zveřejnění a dalším užití výkonu
3. právo **proti změně** uměleckého výkonu na újmu jeho pověsti

536

OSOBNOSTNÍ PRÁVO PŮVODCŮ TECHNICKÝCH VÝTVORŮ

1. právo **osobovat** si vynálezectví nebo jiné původcovství
2. právo na **označení** vynálezectví nebo jiného původcovství, viz např. *zápis vynálezce (původce) do patentového rejstříku*

537

Výpis z elektronické databáze průmyslových vzorů Stránka 2 z 1 z 1

REŠERŠNÍ DATABÁZE PRŮMYSLVÝCH VZORŮ

ÚŘAD PRŮMYSLVÉHO VLASTNICTVÍ
Podatelství zveřejněno: 20.10.2004 22:08
Databáze obsahuje všechny průmyslové vzory registrované do veřejného rejstříku a vyhledávací soubor z
roku 1990.

(1) Číslo přihlášky: 1996-22143
(11) Číslo zápisu: 27809
(12) Datum podání: 05.06.1996
(13) Datum přijetí: 26.08.1997
(14) Název: **Průhledná optická soustava**
(15) Předmět: **SOUSTAVA OPTICKÝCH A S. MĚŘIDELNOSTI, CZ**
(16) Předmět: **SOUSTAVA OPTICKÝCH A S. MĚŘIDELNOSTI, CZ**
(17) Datum: 12.10.
(18) Datum: 26.08.1997
(19) Podatelství: 1
(20) Podatelství: 1
(21) Podatelství: 1

1-1

UPOZNĚNÍ
Tento výpis má pouze informativní charakter a slouží pro zjištění, zda existuje nějaký vzor, který by mohl být použit jako základ pro vývoj nového vynálezu. Databáze je v současné době v procesu aktualizace a její obsah nemusí být zcela aktuální. Údaje byly vloženy do databáze dne 21.10.2004 22:08.

Následující přílohy jsou součástí této stránky

<http://repatrapi.apn.cz/patent/22143> 21.10.2004

538

Výpis z elektronické databáze průmyslových vzorů Stránka 2 z 1 z 1

REŠERŠNÍ DATABÁZE PRŮMYSLVÝCH VZORŮ

ÚŘAD PRŮMYSLVÉHO VLASTNICTVÍ
Podatelství zveřejněno: 20.10.2004 22:08
Databáze obsahuje všechny průmyslové vzory registrované do veřejného rejstříku a vyhledávací soubor z
roku 1990.

(1) Číslo přihlášky: 1999-22143
(11) Číslo zápisu: 21956
(12) Datum podání: 16.05.1999
(13) Datum přijetí: 17.06.1999
(14) Název: **Optický dýchací systém**
(15) Předmět: **SOUSTAVA OPTICKÝCH A S. MĚŘIDELNOSTI, CZ**
(16) Předmět: **SOUSTAVA OPTICKÝCH A S. MĚŘIDELNOSTI, CZ**
(17) Datum: 12.10.
(18) Datum: 17.06.1999
(19) Podatelství: 1
(20) Podatelství: 1
(21) Podatelství: 1

1-1

UPOZNĚNÍ
Tento výpis má pouze informativní charakter a slouží pro zjištění, zda existuje nějaký vzor, který by mohl být použit jako základ pro vývoj nového vynálezu. Databáze je v současné době v procesu aktualizace a její obsah nemusí být zcela aktuální. Údaje byly vloženy do databáze dne 21.10.2004 22:08.

Následující přílohy jsou součástí této stránky

<http://repatrapi.apn.cz/patent/22143> 21.10.2004

539

540

4. ČÁST

CHRÁNĚNÉ STATKY OSOBNOSTNÍ

541

CHRÁNĚNÉ STATKY VŮBEC

1. příroda a životní prostředí
2. lidská osobnost
3. výtvar
4. lidské tělo
5. zvíře
6. věc

542

1. **stránky přirozené osobnosti** člověka
např. život, jméno nebo zdraví aj.
2. **stránky osoby** právnické osoby
např. jméno, dobrá pověst
3. **projevy osobní povahy**
 - i. **obecné**, *např. dopis, hlasový záznam*
 - ii. **tvůrčí**, *např. literární dílo*

543

NEDOTKNUTELNOST

1. lidské bytosti
2. stránek osobnosti vč. soukromí
3. uměleckých nebo vědeckých výtvorů:
 - i. autorských děl
 - ii. uměleckých výkonů

544

1. ŽIVOT

*Vše ve Vesmíru je živé
(podle svého druhu)*

- **Přirozený zákon života**
- 1. **zákaz zabít** vč. zákazu trestu smrti
- 2. **zákaz útrap** duševních nebo fyzických vč. zákazu mučení aj. nelidského zacházení
- 3. **zákaz zasahování** do cizího života

545

- **Vrozené právo každé lidské bytosti na život**
čl. 6 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* (1966), (č. 120/76 Sb.)
- **Přirozené právo dítěte † na život**
uznané čl. 6 (1) *Úmluvy o právech dítěte* (1989)
(č. 104/91 Sb.)
- **Právo na respektování svého života od okamžiku početí**
čl. 4 *Americké úmluvy o lidských právech* (Pakt ze San José, 1969)

546

■ Právo počatého dítěte na život od početí

- ✓ člověk **od početí podmíněným** subjektem práva (pod podmínkou, narodí-li se živý)
= **civilní status podmíněný**
- ✓ člověk **od narození nepodmíněným** subjektem práva
= **civilní status**

547

■ „Lidský život je hoden ochrany již před narozením“

čl. 6/1 věta druhá LZPS

- **Deklarace práv počatého dítěte**
politický akt, Praha 1999

548

2. JMÉNO

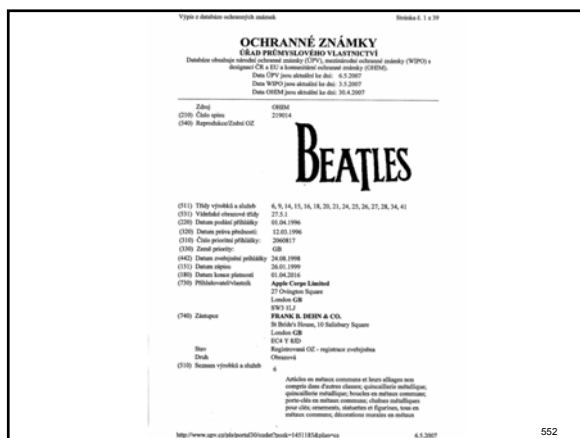
1. **jméno a příjmení člověka**
vč. zdvojeného nebo změněného jména nebo příjmení, rodného příjmení, jména po otci (*отчечество*), přídomku
2. **umělecké jméno** (pseudonym)
vč. společného uměleckého jména
3. **umělecká značka**
4. **přezdívka**
5. **jiné krycí jméno** k utajení totožnosti, např. *svědka, policejního agenta* dle tr. ř.

549

6. **doménové jméno** v elektronické komunikaci
7. **společné jméno** sdružených stran, např. členů *uměleckého tělesa, sdružených podnikatelů, stran konsorcia*
8. **obchodní jméno** (označení), např. *advokáta, lékaře v soukromé praxi*
9. **název právnické osoby**
10. **obchodní firma**, viz *podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku*

551

552

[illegible]

Výpis z daňového záznamu – celkové údaje

Stránka 1 z 1

OCHRANNÉ ZNÁMKY

ČRAD PIVOVAROVÉ VLASTNÍKY

Daňovník obdržel následující ochranné známky: **ČRAD** (VPS), **ČRAD** (VPS), **ČRAD** (VPS), **ČRAD** (VPS) a **ČRAD** (VPS)

designové (ČR, EU) – ochranné známky registrované (OŘM):

Doba (VPS) jsou obdrženy do dne: 23.5.2007

Doba (VPS) jsou obdrženy do dne: 23.5.2007

Doba (VPS) jsou obdrženy do dne: 17.5.2007

Značka	VPV-ČR
(218) Číslo signu	152983
(140) Reprodukce/Značka OZ	ČRAD AND VINS D'ALFONS MUCHA
(111) Číslo signu	227966
(111) Třída výrobků a služeb	33
(220) Datum podání přihlášky	10.03.2000
(230) Datum prvního předložení:	10.03.2000
(130a) Značka prvotní:	CZ
(442) Datum zveřejnění přihlášky	11.07.2001
(111) Datum signu	22.05.2002
(270) Přidělování/vlastník:	TREBAG AG AS TRUSTEE OF MUCHA TRUST
	Reinhold 30
	Schwan 11
(240) Záměr	Adaptace a postupové kancelář VYSOKÝCH, KROŠŮK
	W. KROŠŮK
	W. KROŠŮK
	Vzniklá 18
	První 1 CZ
	10.03.00
	Plány dokument
	Nové
	Získání mezinárodní ochrany
(218) Rozsah výrobků a služeb	(17) Alkoholické nápoje a výrobky pro, vinné destiláty
	(17) Alkoholické beverages with the exception of beers, wines, spirits.

Přidělování právnické osoby Výpis z rejstříkové OZ

UPOZORNĚNÍ

Tento výpis má pouze informační charakter a není právně závazný. Výpis byl získán za účelem poskytnutí informací o osobě, která je v seznamu zveřejněna. Výpis byl získán za účelem poskytnutí informací o osobě, která je v seznamu zveřejněna.

(Odpovědnost za správnost informací nese výpisovatel a ne výpisovatel.)

(Odpovědnost za správnost informací nese výpisovatel a ne výpisovatel.)

560

[illegible]

- Jméno **individuální** ✗ společné
- Jméno **pravé** ✗ krycí
- Jméno **zapisovatelné** ✗ nezapisovatelné
 *úředně např. v knize narození, obchodním
 rejstříku, seznamu advokátů*

aj.

ZAPISOVATELNÁ JMÉNA

- **Právní věci osobního stavu (statusové)**
 1. **Matriční úřad**
zák. č.304/00 Sb., o matr., jménu a příjmení
 2. **Rejstříkový soud**
např. obch. zák.

564

- ☛ jméno **přírozené** jméno jiné
- např. Jan* *např. jméno*
- rodové či obchodní*

565

3. ZDRAVÍ

- **Právo každého na dosažení nejvýše dosažitelné úrovně fyzického a duševního zdraví**
čl. 12 Mezinár. paktu o hospodář., sociál. a kulturních právech (1966), č. 120/76 Sb.
- **Zdraví** = stav duševní, tělesné a sociální pohody
definice WHO v Ženevě
- **Příkaz zdravého pracovního aj. životního prostředí**

566

- **Zákaz poškození zdraví**
- ☛ delikttní **závazek nahrazovací** (reparační)
nebo **zadostiučiniovací** (satisfakční)

567

NEDOTKNUTELNOST LIDSKÉ BYTOSTI

- **Nadřazenost (*primacy*) lidské bytosti zájmům společnosti nebo vědy**
= zásada občanského práva
čl. 2 Úmluvy o lidských právech a biomedicině
- **Lidská integrita**
 1. duchovní
 2. duševní
 3. tělesná

568

SOUKROMÉ, NEBO VEŘEJNÉ

- **Soukromé právo zdravotní**
viz soukromoprávní ochrana integrity lidské bytosti, soukromé zdravotní pojištění
- **Veřejné právo zdravotnické**
např. registrace zdravotnických zařízení, veřejné zdravotní pojištění

569

PRÁVA PACIENTA

1. právo na informace o účelu a povaze zdravotní péče a o výkonu, důsledcích, alternativách a rizicích
2. právo na informace ze zdravotnické dokumentace vč. kopií
3. právo určit osobu k informování o jeho zdravotním stavu nebo zakázat informace komukoli

z. č. 20/66 Sb., o péči o zdraví lidu

570

571

ZDRAVOTNÍ ZÁKROK

■ Souhlas se zákrokem

1. svobodný, viz *každý volní projev*
2. předchozí
3. odvolatelný
4. informovaný o účelu, povaze, důsledcích a rizicích též viz z. č. 79/97 Sb., o léčivech

■ Právní ochrana člověka neschopného dát souhlas

- zákrok jen k jeho přímému prospěchu

572

*„Co je zde platný každý souhlas,
když je dán v neznalosti poměrů na onom světě.“*

*Herbert Vollmann, Svět, jaký by mohl být!
Stuttgart 1988, s. 65. Překl. anonym.*

573

ODBĚR ORGÁNU NEBO TKÁNĚ

■ Souhlas

- ✓ **pisemně s ověřeným podpisem** transplantač. zák. č. 285/02 Sb.

■ Národní registr osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů

574

575

ZÁKAZ KLONOVÁNÍ LIDÍ

- **Zakázaný zákrok k vytvoření lidské bytosti**, která má společný jaderný soubor genů s jinou lidskou bytostí živou nebo mrtvou, *Dodatkový protokol (1998)*
- **Úmyslné vytvoření geneticky shodných lidských bytostí** (vedle přirozeného dělení embrya vedoucího k narození geneticky shodných dvojčat)
 - ✗ lidské důstojnosti
 - ☛ zneužití biologie a medicíny
- **Vynález způsobu klonování lidských bytostí vyloučen z patentování** z. č. 206/00 Sb., o ochr. biotechnolog. vynál.

576

577

4. LIDSKÁ DŮSTOJNOST

- **Zákaz diskriminace** (přímého nebo nepřímého znevýhodňování nebo zvýhodňování) z jiného než věcného důvodu, *např. rasového, náboženského, pohlaví aj.*

§ 16/2-3, § 17 zák. práce

- **Vyvratitelná domněnka dokázaného tvrzení** o diskriminaci v určitých věcech

§ 133a o. s. ř.

578

5. OSOBNÍ SVOBODA

1. **osobní svoboda**, *např. pojmenování, bydliště nebo sídla; srv. privátní autonomie*
2. svoboda **svědomí**, *např. světonázorové hledání a sebeurčení*
3. **náboženská** svoboda
4. **politická** svoboda
5. **hospodářská** svoboda
6. **vědecká** svoboda aj.

579

6. SOUKROMÍ

- **Soukromý a rodinný život**
ostrá hranice mezi **soukromými** poměry každého vč. poměrů **rodinných**
X
veřejnými poměry
- **Souhlas** s odhalením soukromí
- **Omezení zákonných licencí**

580

JUDIKATURA 1

Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.

N 17/98 Sb. nález a usn., sv. 10

581

JUDIKATURA 2

Jestliže mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejího soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob.

⇒

582

Právo na soukromí totiž zahrnuje i právo fyzické osoby vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost.

Protiprávní narušení těchto vztahů ze strany jiného představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý a rodinný život fyzické osoby.

KS Ostrava z 23. 1. 98, sp. zn. 23 C 52/96

583

JUDIKATURA 3

Obchodní společnost nepožívá práva na soukromí a není porušením práva na soukromí tajné filmování na místě, kam má veřejnost volný přístup, není-li filmovaná událost v žádném ohledu soukromá.

Rozs. Queen's Bench Division, 9. 7. 1999

Práv. rozhl. 1999/12

584

7. OSOBNÍ TAJEMSTVÍ 🔒

■ Právně doktrinární definice

= veškeré skutečnosti **osobní povahy** související s dotyčnou osobou, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální **hodnotu**, nejsou běžně dostupné, mají být podle **vůle** dotyčného utajeny a dotyčný odpovídajícím způsobem jejich **utajení zajišťuje**.

■ Obdoba obchodního tajemství

§ 17 – 20 obch. z.

585

8. ČEST

1. osobní
2. občanská
3. stavovská, *např. advokátní, akademická*
4. profesní
5. obchodní
6. vědecká
aj.

586

9. DOBRÁ POVĚŠT

■ Člověk nebo právnická osoba

1. osobní
2. občanská
3. stavovská
4. profesní
5. obchodní
6. umělecká
7. vědecká aj.

■ Věc

1. podniková (*goodwill*)
2. ochranné známky (dobré jméno) aj.

587

10. SVĚTONÁZOROVÉ SEBEURČENÍ

■ Osobní zrání lidského ducha

■ Svoboda:

- a. svědomí
- b. myšlení
- c. vyznání

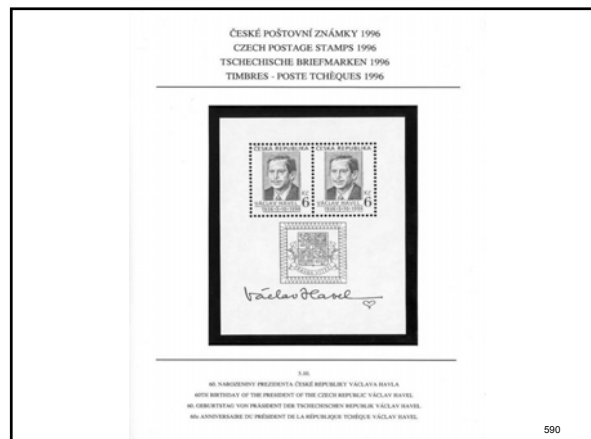
srv. informační sebeurčení

588

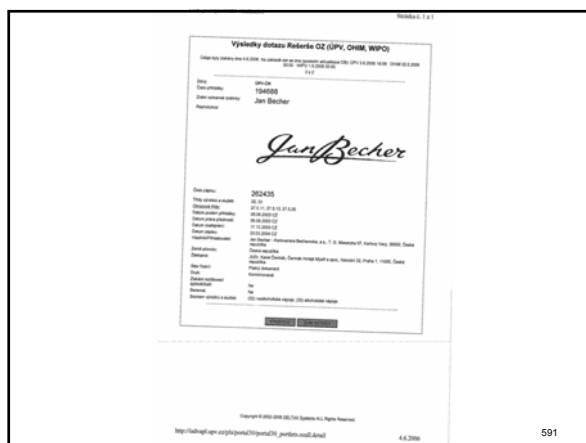
11. PROJEVY OSOBNÍ POVAHY

1. **písemnosti**, např. podpis, osobní dopis, deník
2. **podobizny**, např. malířský portrét
3. zvukové, obrazové nebo zvukově-obrazové **záznamy**, např. záznam hlasu, záznam průmyslové televize nebo bezpečnostní kamery

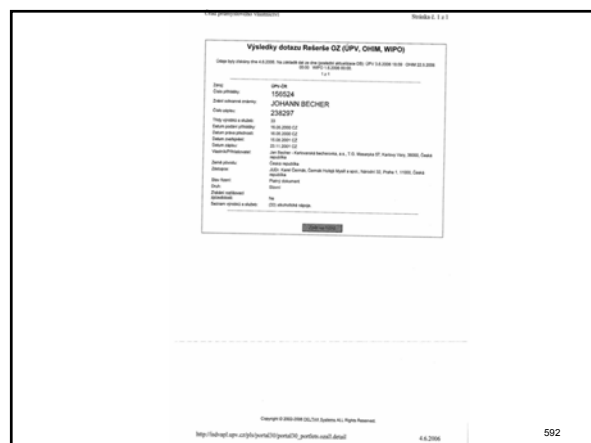
589

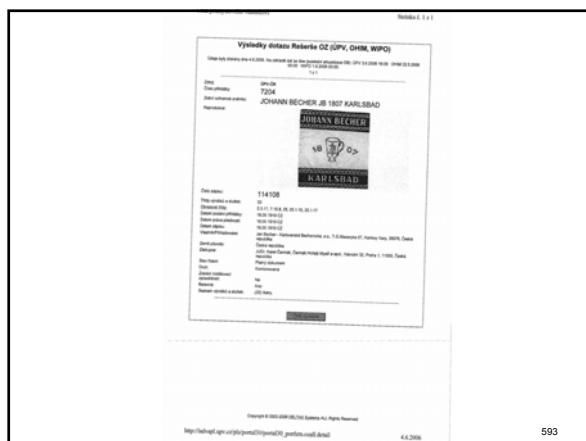
590

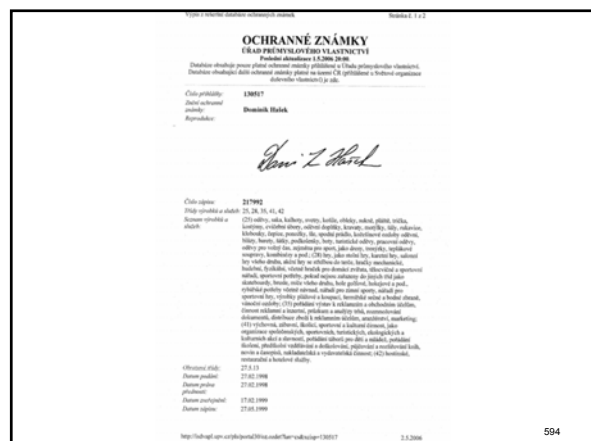
591

592

593

594

Výpis z evidence řádkových výherních sázek		Stránka: 1 z 1	
<i>Základní</i>	Ne		
<i>Řádková příloha čísel</i>	DOHODA708 v.s., Kaulská 9 - I. ét., 1800, Česká republika		
<i>Základní příloha</i>	CZ		
<i>Zápisové</i>	Milán Václav, panovníky sázkový, Příloha 2010, Praha 4, 14800		
<i>Nový řádek</i>	Zápisové sázkový sázkový		
<i>Druh</i>	Sázkový sázkový		
<i>Barva</i>	Ne		
<i>Základní příloha čísel</i>	Ne		
<i>Společnost</i>	Ne		
SPROSTOVÁNÍ			
Tato stránka má pouze informační charakter a může být použita výhradně k účelům sázkového systému, včetně sázkových sázek, které se provádějí na území České republiky.			
Údaje byly získány ze http://www.sazka.cz dne 23.2.2008 10:30			
Nepředkládá se pro účely sázkového systému			

[illegible]

Výpis z evidence služeb poskytnutých klientovi		Stránka 1 z 1	
Kalkulace	Ne		
Účetní příkaznice	EMAGINATION s.r.o., Kambálka 17a, Praha 8 - Libeň, 18000, Česká republika		
Základní údaje:	CZ		
Zápisnice	Miloslav Vlček, pracovníky zápisnice, Filipova 2015, Praha 6, 14800		
Starý účet	Zápisnice včetně zápisů		
Žádné	Komunikace		
Reklama	Ne		
Základní účel služby	Ne		
průběh služby	Ne		
<p>UPOZORNĚNÍ</p> <p>Tento výpis není právní informací sloužící a slouží pro účely vytvoření faktury dle zákona na oči klientovi. Dokumenty k té. In službu lze dle účelu a předmětu služby poskytnout i bez poskytnutí dokumentů. Číslo faktury dle zákona na oči dle 2.3.2009 10.30</p> <p>Název služby a předmět služby dle účelu</p>			

[illegible]

**LIDÉ VEŘEJNÉHO
NEBO OBECNÉHO ZÁJMU**

■ Člověk veřejného zájmu = člověk o své vůli vykonávající veřejný úřad nebo se o něj ucházející	■ Člověk všeobecně známý = člověk, který se stal svým přičiněním nebo z jiného důvodu po své vůli, nebo proti své vůli všeobecně známým alespoň v určitých kružích veřejnosti

např. soudce, notář, soudní
exekutor, státní zástupce,
policista, hejtman, starosta

např. advokát, umělec,
sportovec. oběť násilí

veřejný zájem
na výkonu **veřejného**
úřadu k **veřejnému**
blahu

lze **rozumně očekávat**
zvláštní zájem
veřejnosti o jeho výkon
veřejného úřadu,
a to i skrze média ☺

soukromý zájem:
zvědavost nebo až
slídění po cizích
soukromých poměrech

lze **rozumně očekávat**
zvláštní zájem
obecenstva o jeho
činnost,
a to i skrze média ☹

601

KRITIKA

■ Výkon svobody projevu i kritického

■ Oprávněná kritika

1. věcná *ad rem*
2. pravdivá
3. přiměřená obsahem, rozsahem i formou

✗ nešvar přemrštěného kriticismu

602

JUDIKATURA

*Použití kritiky, ironizování, odsuzování a zavrhování jednání
nebo činnosti fyzické osoby,
opírající se o okolnosti, o nichž je sdělován nepravdivý
údaj, představuje zpravidla citelný neoprávněný zásah
do práva fyzické osoby na ochranu její osobnosti,
přičemž tu jde o značnou intenzitu neoprávněného
zásahu, který bude obvykle mít nepříznivé důsledky pro takto
postiženou osobu co do jejího postavení v rodině a společnosti.*

R 15/96

603

5. ČÁST

SVOLENÍ,
NEBO
ZÁKONNÉ LICENCE

605

POŘÍZENÍ NEBO POUŽITÍ

■ Předmět nakládání

1. písemnosti osobní povahy, *např. deník*
2. podobizny, *např. fotografický portrét*
3. zvukové, obrazové nebo zvukově-obrazové záznamy

týkající se:

1. člověka, *např. rodinný portrét*
2. jeho projevů osobní povahy, *např. záznam hlasu*

606

SVOLENÍ

- **Svolení** = právní titul (právní úkon) k:
 1. pořízení, *např. k vyfotografování*
 2. použití ideálního předmětu, *např. ke knižnímu vydání fotografického portrétu*
- = neformální projev vůle
úplatně ✕ bezúplatně
- **Informovaný** (kvalifikovaný) **souhlas**

607

OMEZENÍ OSOBNOSTNÍHO PRÁVA

1. **dobrovolné** = odvolatelným souhlasem
2. **zákonné** = 4 zákonné licence
(omezení dovolená zákonem)

608

ZÁKONNÉ LICENCE

- **Legálně dovolené zásahy**
 - **výjimečná** soukromoprávní norma **dovolující** cizí zásah do práva
 - právním důvodem (titulem) zásahu je zákon (*ex lege*)
 - **oprávněný** zásah
- **Příkazy**
 1. bezúplatnost
 2. účelovost
 3. přiměřenost

609

DRUHY ZÁKONNÝCH LICENCÍ

1. **úřední na základě zákona**, *např. k použití podobizny na občanský průkaz*
2. **zpravodajská**, *např. k pořízení nebo použití pro zpravodajství*
3. **vědecká nebo umělecká**, *např. obrazový záznam léčebného zákroku pro lékařský vědecký výzkum*

610

4. **zdravotní**
např. neodkladný výkon k záchraně života

§ 23/3-4, § 24 z. č. 20/66 Sb., o péči o zdraví lidu

611

VÝKLAD ZÁKONNÝCH LICENCÍ

- **Zužující** (omezující) **výklad** (restriktivní)
- **Zákaz výkladu způsobem narušujícím**
běžný **výkon** práva a který by byl **neospravedlivě na újmu**
oprávněným zájmům dotčené osoby

612

VÝKON ZÁKONNÝCH LICENCÍ

- **Legální příkaz** výkonu dovoleného zásahu do cizího práva v souladu s:

1. **dobrymi mravy**
2. **oprávněnými zájmy** dotčeného

§ 12/3 a § 3/1 o. z.

613

OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST

1. **svolení** dotčeného
2. **zákonné dovolení**, viz *zákonné licence podle o. z. nebo jiného zákona*
3. **výkon** zákonné povinnosti, *např. podle tr. ř.*
4. **upřednostněný výkon** jiného kolidujícího práva, svobody nebo veřejného dobra, *např. svobody projevu jiného člověka, veřejného zdraví všech lidí*

⇒ test

614

615

Test poměrnosti
cíle a prostředku

verze 1.1

616

Test poměrnosti cíle a prostředku

Předložené shody

Test poměrnosti cíle a prostředku odpovídá právnímu posouzení, které vyplývá z právního rámce práva, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

- 1) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb., Obytné podmínky, vyhl. pod č. 101/1991 Sb., a Zásady práva poskytnout službu a právo na sociální zabezpečení, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., m. s.
- 2) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb.
- 3) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 4) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 5) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

- 1) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb., Obytné podmínky, vyhl. pod č. 101/1991 Sb., a Zásady práva poskytnout službu a právo na sociální zabezpečení, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., m. s.
- 2) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb.
- 3) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 4) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 5) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

© Ivo Tábak, 2006 Datum publikace verze 22. 4. 2007 2

617

Test poměrnosti cíle a prostředku

- 1) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb., Obytné podmínky, vyhl. pod č. 101/1991 Sb., a Zásady práva poskytnout službu a právo na sociální zabezpečení, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., m. s.
- 2) Měsíční platba za užívání a poskytování služeb, vyhl. pod č. 126/1978 Sb.
- 3) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb., a Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 4) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.
- 5) Účast na výkonu služby pro a poskytování služeb, vyhl. pod č. 130/2004 Sb.

Předložené shody

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Předložené shody

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

Test poměrnosti cíle a prostředku dle zásad odpovídá právnímu posouzení, vzhledem k němuž obecně platí, že právo je právo.

618

Test posttestu čílo 3 (posttest)

b) první pasování

První testovací

K rozpočetnosti první otázky jsem použil, kromě obecně známých nebo přímo z přikázání mělo vypládat matematických úkolů, prvního příkladu, prvního úkolu nebo prvního učebního, následně měly být rozloženy k dohledání příkladu, a to:

- a) metoda vzájemného důkazování
- b) metoda postupného rozložení
- c) logické metody odvození a odvození
- d) metoda inverzní konformity
- e) metoda propozicionální
- f) metoda limitací
- g) metoda volání újmy
- h) metoda kolektivního rozhodnutí

1. Část poznámek

1.1. Školník je první z řady, následně se vztahuje k dalším

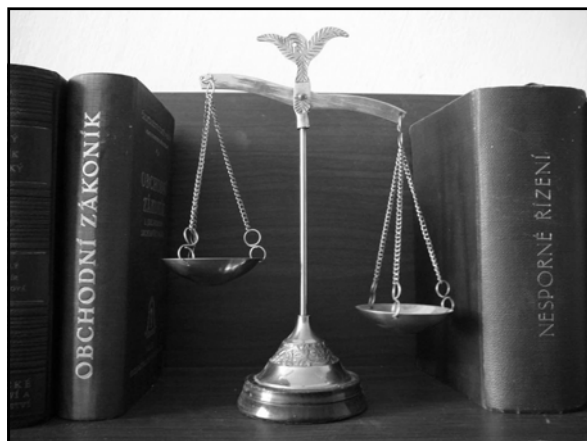
1.2. Použití důkazování újmy (jednotlivé první rozložení)

1.3. První konformita újmy, důkazování vzájemnosti

1.4. První konformita vzájemnosti první, následně se vztahuje k dalším

1.5. Újma a vzájemnost vzájemnosti první a následně se vztahuje k dalším

1.6. Újma a vzájemnost vzájemnosti

[illegible][illegible][illegible]

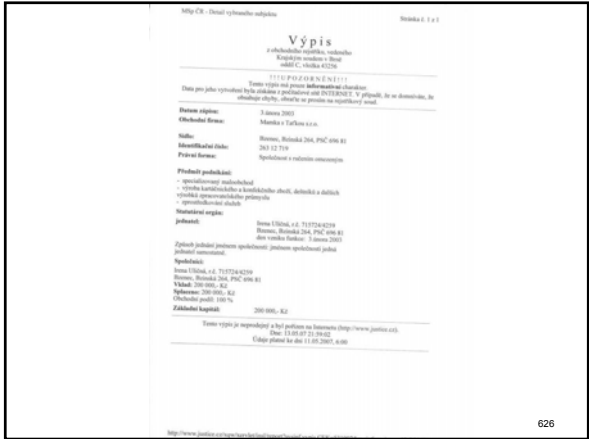
6. ČÁST

OSOBNÍ PRÁVO
PRÁVNICKÝCH OSOB

TŘÍDĚNÍ

1. **právo na název**
2. **právo na dobrou pověst** (dobré jméno)
3. **jiná práva** v o. z. výslovně neuvedená
 - i. **právo na právní život** (existenci), *per analog.*
 - ii. **právo na soukromí** (vnitřní věci), *per analog.*

625

7. ČÁST

PROSADITELNOST PRÁVA

630

SOUKROMOPRÁVNÍ OCHRANNÉ REŽIMY

■ Soukromoprávní ochrana

1. osobnosti každého
2. osobnosti každého tvůrce
3. před zneužitím osobních údajů
4. před zneužitím svobody projevu mediálním sdělením

631

SOUKROMÉ PRÁVO DELIKTNÍ

■ Právo deliktní (právo odpovědnostní)

1. soukromé, viz *soukromoprávní delikty*
2. veřejné, viz *trestné činy, správní delikty*

■ Soukromé právo deliktní

1. závazky z **deliktů**, např. ze škody
2. závazky z **kvazideliktů**, např. z *bezdůvodného obohacení*

632

AKTIVNÍ A PASIVNÍ LEGITIMACE

■ Aktivní

1. postižený
2. po smrti postiženého:
 - i. manžel, partner v registr. partnerství, děti
 - ii. rodiče

■ Pasivní

1. delikvent
např. vydavatel nebo vysílatel jako právnická osoba či novinář ve svobodném povolání nebo čtenář anebo zaměstnanec sám při vybočení (excesu) z práce

633

ZVLÁŠTNÍ SOUKROMOPRÁVNÍ NÁROKY

■ Nalézací soud KS

1. **zakazovací** (zdržovací, zápůrčí), negatorní; zdržet se *např. používání podobizny na reklamních letáčích*
2. **odstraňovací** (obnovovací), restituční; odstranit závadný stav *např. skoupením nebo jiným stažením zboží z trhu*

634

3. **zadostiučiniovací** (satisfakční); dát zadost morálně nebo peněžně za způsobenou **nemajetkovou** újmu

4. jiný nárok

- a. **informační**, *např. sdělit údaj o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny projevu osobní povahy*
- b. **určovací**, viz *uznání protiprávnosti zásahu*

635

■ Ochrana naléhavého právního zájmu

✗ ochrana subjektivního práva ⇐

- ☛ určovací žaloba k OS s prokázáním právního zájmu a jeho naléhavosti

636

JUDIKATURA

Ochrany osobnosti ve smyslu ustanovení § 11 a násl. o. z. lze se vedle žalob domáhajících se zadržetí se neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti a vedle žalob na odstranění následků takových zásahů domáhat také např. žalobami o určení nepravdivosti zásahů tohoto druhu (zejména výroků slovních i písemných) nebo určení, že původce zásahu neoprávněně zasáhl do práva žalobce na ochranu osobnosti. V těchto případech není třeba prokazovat naléhavý právní zájem na takovém určení.

R 46/95

637

OBECNÉ SOUKROMOPRÁVNÍ NÁROKY

■ Nalézací soud (OS)

1. **předstižný** (preventivní)
zakročení před hrozící škodou
2. **nahrazovací** (reparační)
náhrada způsobené majetkové škody
3. **vydávací** (kondikční)
vydání bezdůvodného obohacení

638

NEMAJETKOVÁ ÚJMA

■ Újma

1. majetková (na věci nebo ušlém zisku)
2. nemajetková, např. na pověsti, na okruhu zákazníků

- **Předpokladem** alespoň reálná hrozba způsobení nemajetkové újmy
 - ☛ vystižení nemajetkové újmy

639

- **Způsobení újmy** jinému = skutečnost s právním následkem (právní skutečnost)

■ Právní následek = deliktní závazek

1. **nahradiť** (reparovat) újmu **majetkovou**
2. **dát zadost** (satisfakovat) za újmu **nemajetkovou**

640

STUPŇOVANÉ ZADOSTIUCHINĚNÍ

■ Morální, např.

1. omluva soukromá
2. omluva veřejná

■ Peněžité, nestačí-li u lidí morální

■ Výše zadostiuchinění

1. závažnost újmy
2. okolnosti zásahu
 - i. polehčující
 - ii. přitěžující
 - a. na straně rušitele
 - b. na straně postiženého

641

Nepoměrné obtíže se zjištěním výše nároku nebo nezjistitelná výše nároku

úvaha soudu o určení výše nároku
(arbitrární určení výše)

§ 136 o. s. ř.

642

JUDIKATURA 1

Při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy (§ 13 odst. 2 o. z.) musí mít soud prokázáno, že tu jsou okolnosti dokládající, že v konkrétním případě nestačí zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. 1 o. z., a to zejména z hlediska intenzity, trvání a rozsahu nepříznivých následků vzniklých žalobci vzhledem na postavení žalobce v rodině a společnosti.

R 21/95

643

JUDIKATURA 2

Není vyloučeno, aby se dotčené pozůstalé osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti (§ 11 a násl. o. z.), jestliže jednorázové odškodnění pozůstalých při škodě na zdraví usmrcením podle § 444 odst. 3 o. z. není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech.

Nál. ÚS z 4. 5. 05, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, k 265/05 Sb.; práv. věta aut.

644

SOUKROMOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

- **Objektivní soukromoprávní odpovědnost za výsledek (za protiprávní stav)**
 - = bez ohledu na zavinění:
 - a. **úmyslné** přímé nebo nepřímé
 - b. **nedbalostní** vědomé nebo nevědomé
 - ➔ pojistitelné **hospodářské riziko**
- ✗ **zásadní předpoklad zavinění u majetkové škody** (subjektivní odpovědnostní princip)

645

VĚCNÁ PŘÍSLUŠNOST SOUDU

- **KS v civilních věcech**
 1. ochrany osobnosti
 2. práva autorského a práv souvisejících s právem autorským a práva na vydání souvisícího bezdůvodného obohacení
- **KS v obchodních věcech**
 1. práv průmyslového vlastnictví a práva a na vydání souvisícího bezdůvodného obohacení
 2. práva proti nekalé soutěži
 3. práva na ochranu hospodářské soutěže
 4. práva na název nebo dobrou pověst právnické osoby
 5. práva k obchodní firmě

646

POSMRTNÁ OCHRANA PIETY

- **Zánik osobního práva smrtí**
- **Aktivní legitimace** ve věci práva na ochranu osobnosti a na ochranu ve věci mediální po smrti:
 1. manžel, partner v registr. partnerství nebo děti, podpůrně
 2. rodiče
- ✗ **aktivní legitimace širšího okruhu osob blízkých podle a. z.**

647

NEPROMLČITELNOST PRÁVA

- **Nepromlčitelné absolutní osobní právo** na ochranu osobnosti, vybavené osobním nárokem na osobní zadostiučinění, zrelativizované nepostupitelnou pohledávkou postiženého vůči dlužníkovi (původci zásahu) na osobní plnění, a to ve stupňované podobě morální až peněžní, popř. obojí, bez štěpení zadostiučinění
- ✗
- **Promlčitelná majetková práva** vyjma práva vlastnického

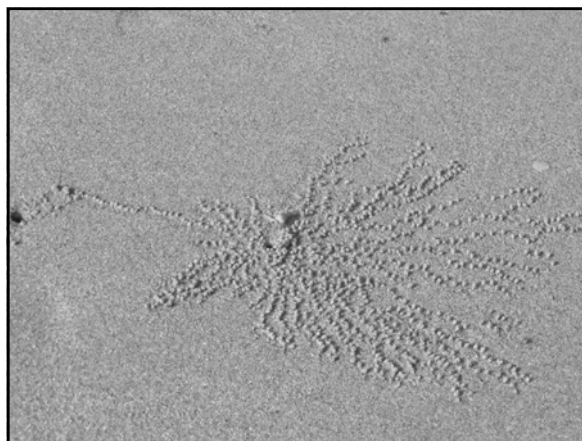
648

JUDIKATURA

*Právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění
za neoprávněný zásah do práva na ochranu
osobnosti se nepřemlčuje.*

*Rozs. NS z 25. 9. 03, sp. zn. 30 Cdo 1542/03,
Balák et al. C 2186, sv. 27, Soud. rozhl., 2004/2.*

649

OCHRANA PRÁVA V KYBERPROSTORU

651

PASIVNÍ LEGITIMACE PŘI UKLÁDACÍ SLUŽBĚ

- **Poskytovatel** (*provider*) **služby ukládání obsahu** (*hosting*), *např. cizích webových stránek*, na svém serveru **není povinen**:

1. dohlížet na ukládaný cizí obsah
2. aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah, *např. na zásah do práva duševního vlastnictví třetí osoby* ⇒

652

- **Poskytovatel** ukládací elektronické služby (*information service provider*), *např. provozovatel internetové diskuse*, **odpovídá** za zásah do práva třetí osoby, pakliže **měl vědět** o protiprávnosti ukládaného obsahu vzhledem k:

- a. předmětu své činnosti a
- b. okolnostem a povaze případu nebo: ⇒

653

- c. **dozvěděl** se o protiprávnosti ukládaného obsahu, *např. elektronickým nahlášením či upozorněním*, a
- d. neprodleně **neučinil** veškeré kroky, které lze po něm požadovat k odstranění nebo znepřístupnění právně závadného obsahu, *např. smazáním*

§ 5 – 6 z. č. 480/04 Sb., o někter. službách informač. společ.

654

8. ČÁST

PRÁVNÍ OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

656

OSOBNÍ ÚDAJE

- **Zvláštní soukromoprávní režim**
- **Souběh** se soukromoprávní ochranou osobnosti a ochranou tiskovou
- **Účelem právní ochrana před zneužitím**

z. č. 101/00 Sb., o ochr. osob. údajů

657

NÁROKY

- **Zvláštní soukromoprávní nároky**
 1. vysvětlovací ➔ ÚOOÚ
 2. odstraňovací, *např. blokovací, opravný, doplňovací nebo likvidační aj.* ➔ ÚOOÚ
 3. satisfakční u nemajetkové újmy ➔ soud
- **Obecné soukromoprávní nároky** ➔ soud
 1. předstízný u hrozby škody
 2. nahrazovací u majetkové škody
 3. vydávací u bezdůvodného obohacení

658

PRAVOMOC

- **Věci soukromoprávní**
 1. soud
 2. ÚOOÚ
 - ☒ výjimka ze soudní ochrany soukromého práva, *srv. též ČTÚ, ÚOHS*

659

660

ÚŘAD PRO OCHRANU ÚDAJŮ OSOBNÍCH ÚDAJŮ
PRÁVA

Oznámení o zpracování (změně zpracování) osobních údajů
podle § 10 zákona č. 101/2000 Sb.

1. ☐ Nové oznámení ☐ Oznámení o změně zpracování ☐ Oznámení o ukončení zpracování

REGISTRAČNÍ ČÁST OZNÁMENÍ

7. Identifikace fyzické osoby: ☐ Identifikace právnické osoby: ☐

8. Účel účelů zpracování:

9. Kategorie subjektů údajů:

10. Kategorie osobních údajů:

11. Zdroje osobních údajů:

12. Způsob osobních údajů:

661

REGISTRAČNÍ ČÁST OZNÁMENÍ - 2. strana

13. Adresa místa poskytnutí zpracování osobních údajů, jejíž adresa od adresy místa poskytnutí zpracování:

14. Příjemce nebo kategorií příjemců, kterým osobní údaje byly poskytnuty či budou poskytnuty:

15. Předpokládané přenosy do jiných států:

16. Pápa spáření a spáření poskytnutí osobních údajů podle § 10 zákona č. 101/2000 Sb.:

17. Prohlášení na předání osobních údajů:

662

9. ČÁST

SOUKROMÉ PRÁVO MEDIÁLNÍ

664

PRÁVNÍ REŽIM

- Zvláštní soukromoprávní ochranný režim
 - ✗ vadnému mediálnímu sdělení
 - ✗ chybějícímu dodatečnému sdělení o výsledku trestního řízení
- Souběh se soukromoprávní ochranou osobnosti a osobních údajů

665

VADNÉ SKUTKOVÉ TVRZENÍ

- Skutkové tvrzení
 1. nepravdivé
 2. neúplné
 3. zkreslující
 - ✗ cti, důstojnosti nebo soukromí člověka, jménu nebo dobré pověsti právnické osoby
- ➔ Soukromé subjektivní právo na odpověď
 - ➔ uvedení na pravou míru
 - ➔ doplnění nebo zpřesnění neúplného nebo jinak pravdu zkreslujícího tvrzení

666

SDĚLENÍ O TRESTNÍM ŘÍZENÍ

- **Uveřejněné sdělení** o pravomocně neskonalém řízení
- ☛ **soukromé subjektivní právo na dodatečné sdělení výsledku řízení:**
 1. forma rovnocenná
 2. rozsah přiměřený napadenému sdělení

667

VÝKON PRÁVA NA OCHRANU

1. písemná žádost do 30 dnů
 2. povinnost provozovatele uveřejnit odpověď nebo dodatečné sdělení do 8 dnů, a to **bez komentáře**
 - ✗ ☛ **žaloba na plnění** do 15 dnů
- **Zákonný zánik** (prekluze) **práva** jeho nevykonáním v zákonné lhůtě

668

LITERATURA

Cirák, Ochrana osobnosti v slovenskom občianskom práve. Bratislava 1994.
Knap/Švestka/Jehlička/Pavlík/Plecitý, Ochrana osobnosti podle občanského práva. Praha 2004.⁴
Mates, Ochrana soukromí ve správním právu. Praha 2006.²
Telec, Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana. Práv. rozhl., 2007/1. Chráněné statky

670

osobnostní. Práv. rozhl., 2007/8. Nároky z přirozeného práva osobnostního. Čas. pro právní vědu a praxi, 2007/4. Přirozené základy soukromého práva. Brno, vyjde.

671

Kašpar, Šubertová (eds.), Svoboda projevu a médií v mezinárodním právu a praxi. Praha 1996.

672

JUDIKATURA

Barinka (ed.), Standardy ochrany svobody projevu. Budapest. B. r.

Doležilek (ed.), Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti. Praha 2008.²

Sb. NS 1980/III-VII, VIII.

Sb. rozh. ve věcech zdravotních, příl. Zdravotnictví a práva.

673

674

Foto:

Obchodná ul., Bratislava, Slovensko 2008

Laurinská ul., Bratislava, Slovensko 2007

Hřensko, Čechy, Česko 2006

Amsterdam, Nizozemí 2006

Vranov u Brna, Morava, Česko 2007

Ríšova ul., Brno-Žebětín, Morava, Česko 2007

Nedvězí, Čechy, Česko 2007

Žďár nad Sázavou, Morava, Česko 2007

Sloní ostrov, Siamský záliv, Thajsko 2549 (2006)

Zátoka sv. Jiří, Kerkyra (Korfu), Řecko 2007

Groningen, Nizozemí 2006

675

OBČANSKÉ PRÁVO

PRÁVO DĚDICKÉ

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.3 (2007)

© Ivo Telec, 2006

677

TEMATICKÝ OBSAH

1. druhy právního nástupnictví
2. zásady, účel a právní povaha, z dějin, zdroje práva dědického
3. autonomie vůle v dědickém právu
4. dědické nástupnictví; dědění ze závěti nebo ze zákona
5. závěť, závětní nadace nebo nadační fond

678

6. notář, správce dědictví a správce vkladu, vykonavatel závěti
7. řízení o dědictví, daň dědická

679

1. ČÁST

PRÁVNÍ NÁSTUPNICTVÍ VŠEOBECNĚ

680

PRÁVO NÁSTUPNICKÉ

1. **právo dědické**
2. **jiné právo nástupnické**
např. nástupnické právo právnických osob, nástupnické právo státu k pozůstalosti bez dědice aj.

681

DRUHY PRÁVNÍHO NÁSTUPNICTVÍ

- **Všeobecné** (univerzální sukcese)
 1. dědický přechod
 2. prodej podniku
 3. splynutí nebo sloučení právnických osob
- **V případě jednotlivého práva nebo dluhu** (singulární sukcese)
 1. přechod nájemního práva k bytu (**ne** k družstevnímu)
 2. postoupení licence
 3. postoupení pohledávky
 4. převzetí dluhu

682

PRÁVNÍ NÁSTUPNICTVÍ PODLE OSOB

1. právní nástupnictví člověka **jednotné**
2. právní nástupnictví právnické osoby
zásadně jednotné s výjimkami
pro některé druhy právnických osob
např. pro nadace

683

SINGULÁRNÍ NÁSTUPNICTVÍ V PŘÍPADĚ SMRTI

- **Přechody majetkových práv mimo univerzální (dědickou) sukcesí na zvláštní nástupce**
 1. nájemní právo k nedružstevnímu bytu
 2. pohledávka na pojistné plnění z pojištění osob
 3. pohledávka z pracovního právního titulu
 4. pohledávka z nemocenského pojištění
 5. pohledávka ze sociálního zabezpečení

684

PRÁVNÍ NÁSTUPNICTVÍ ČLOVĚKA

- **Právní důsledky lidské smrti**
- 1. **zánik** práva osobnostního aj. **osobních** práv a závazků, *např. práva na bolestné*
- 2. **zánik** věcného práva z věcného břemene, **vázaného** na určitou oprávněnou osobu
- 3. **zánik** věcného předkupního práva, **vázaného** na určitou oprávněnou osobu

685

- 4. **přechod majetkových** práv na právní nástupce (sukcesory) zemřelého
 - i. **univerzální sukcese** (dědické nástupnictví)
 - ii. **singulární sukcese** (jiné nástupnictví na jiný okruh nástupců nežli dědiců)

686

687

2. ČÁST

PRÁVO DĚDICKÉ

688

689

ÚČEL

- Účelem všeobecné právní nástupnictví dědice do majetkových práv a závazků zemřelého
- Přechod pozůstalostních aktiv a pasiv v **celistvosti** (univerzálně), jako celek, nikoli kusově (singulárně), na dědice

691

ZÁSADY

1. **zásada privátní autonomie**
srv. právní princip svobodné vůle
 - ✓ zásada **osobní testovací volnosti**
 - ✓ zásada **nevnucení dědictví**
2. **zásada individualizace dědictví**
 - ✗ kolektivizace dědictví kmeni, obci, státu
 - ✗ familiarizace dědictví mezi pokrevními příbuznými a manželem
 - o. z.: právo potomka na dědický podíl, odejmutelné pouze vyděděním

692

PRÁVNÍ POVAHA

- **Absolutní subjektivní majetkové právo**
(oprávnění) člověka nebo právnické osoby (dědice) na dědictví
 - ✓ působí *erga omnes*
 - ✓ přechází na dědice zemřelého původního dědice (transmise dědictví)
- V objektivním pojmovém významu **část práva nástupnického** = část souboru právních norem vyplývajících ze zdroje práva, *např. z předpisu*

693

Z DĚJIN

- **ABGB 1811**
české země Československa před 1951
 - zůstavitelovou smrtí vzniklo právo na ležící pozůstalost (*hereditas iacens*), které se nabízelo dědici
 - dědická přihláška
 - odevzdání (adice) pozůstalosti dědici soudem formou odevzdací listiny ke dni právní moci rozhodnutí

694

ZDROJE

1. čl. 11/1 LZPS: „*dědění se zaručuje*“
2. § 460 - 487, 873 o. z.
3. § 17 - 18 z. č. 97/63 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
4. z. č. 227/98 Sb., o nadacích a nadačních fondech
5. o. s. ř., not. ř.
6. z. č. 357/92 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí
7. nř. č. 258/95 Sb., kterým se provádí o. z.
8. vyhl. č. 196/01 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví

695

AUTONOMIE VŮLE V PRÁVU DĚDICKÉM

- **Právní princip svobody vůle**
 - ☛ soukromoprávní zásada **privátní autonomie**
- 1. **Zůstavitelova svoboda povolání nebo vyloučení dědice**
 - i. poslední pořízení (pořízení závětí)
 - ii. vydědění
 - iii. odpuštění zavrženíhodného jednání
- 2. **Zůstavitelova svoboda nakládání s majetkem**
 - i. povolání správce dědictví
 - ii. založení nadace nebo nadačního fondu
 - iii. příkaz k započtení na podíl závětního dědice

⇒
696

3. Dědicova svoboda přijmout nebo odmítnout dědictví
4. Svoboda dědiců sjednat dohody mezi sebou nebo s věřiteli zůstavitele

697

⇐ EXKURS O PŘÍKAZU V PRÁVU SOUKROMÉM

- Příkazy vyplývající ze smlouvy
např. z příkazní, srv. příkaz klienta advokátovi, z pracovní, ze smlouvy o obchodním zastoupení aj.
- Příkazy bezesmluvní (soudkromoprávně netypické) **× vůli příkazníka**
 1. příkaz zůstavitele k započtení na dědický podíl závětního dědice
 2. jiný příkaz, *např. u darování*

698

DĚDICKÉ NÁSTUPNICTVÍ

- Solidární právní důsledky
 - ☛ více dědiců nabyvá celek dědictví v poměru svých podílů
 - ☛ společně a nerozdílně dědici zavázání věřitelům zůstavitele za přešlé dluhy
- × o. z.: každý dědic odpovídá za dluhy dědictví jen do výše nabytého dědictví podle poměru svého podílu

699

DĚDICKÉ NÁHRADNICTVÍ

- Náhradnictví závětního dědice
 1. **obecné náhradnictví** (vulgární substitute)
= povolání náhradního závětního dědice pro případ předemření původního závětního dědice
 2. **svěřenské náhradnictví** (fideikomisární substitute) **× o. z.**
= závětní dědic (*institut*) nesmí věc zcizit a po jeho smrti připadne náhradnímu závětnímu dědici (*substitutu*), *např. u rodového majetku*

700

OSOBY

- Zůstavitel = právní předchůdce
 - ✓ pořizovatel závěti, vydědění, správcovství
- Dědic = všeobecný právní nástupce i do dluhů, *alter ego* zůstavitele
- Odkazovník (legatář) = singulární právní nástupce jen pro **jednotlivě určená aktiva (bez dluhů)**

701

PŘEDPOKLADY DĚDICKÉHO NÁSTUPNICTVÍ

1. **biologická smrt zůstavitele**
2. **existence dědictví**
 - × majetek nepatrné hodnoty
3. **bytí vč. početí nebo založení dědice**
např. početí nascitura, závětní založení nadace nebo nadačního fondu, jiné založení dosud nevzniklé právnické osoby; člověk i nesvéprávný
 - × odúmrtí státu
4. **dědický titul dědice**
5. **přijetí nebo odmítnutí dědictví dědicem**
 - × odúmrtí státu

702

SMRT JAKO PRÁVNÍ UDÁLOST

- **Smrt** = událost v lidském životě, jež je právně významnou skutečností působící **zánik právní subjektivity** člověka (způsobilosti mít práva a povinnosti)
- **Deklaratorní právní osvědčení smrti**
 1. zápis smrti v knize úmrtí matriční knihy, vedené MÚ ⇔ úmrtní list
 2. rozsudek o prohlášení za mrtvého

703

POZŮSTALOST A DĚDICTVÍ

- **Pozůstalost** (*hereditas, Nachlass*)
 - ⇔ osoba zůstavitele = **jmění** (soubor aktiv a pasiv) zanechané zůstavitelem
 - ✓ přechází děděním **nebo** jinak
např. odúmrtí, přechodem práva nájmu nedružstevního bytu
- **Dědictví** (*Erbschaft*)
 - ⇔ osoba dědice = event. **děditelná část pozůstalosti**
 - ✗ odúmrtí státu
 - ✗ vydání majetku nepatrné hodnoty obstaravateli pohřbu

704

- **Pozůstalost způsobilá ke zdědění**

- **Pozůstalost nezpůsobilá ke zdědění**

např. majetek nepatrné hodnoty vydaný obstaravateli pohřbu bez ohledu na to, byl-li by dědicem

705

PŘEDMĚT PRÁVA DĚDICKÉHO

- **Dědictví** (aktiva a pasiva) = zanechané (zůstavené) **jmění** způsobilé dědického přechodu *mortis causa*, ocenitelné cenou obvyklou (obecnou)
např. pozemek, podnik, obchodní podíl, patent, dluhy
- **Majetek** (aktiva)
 1. **hmotný**
 2. **nehmotný**, *např. majetková práva aj. majetkové hodnoty, např. ochranná známka*

706

NENÍ PŘEDMĚT PRÁVA DĚDICKÉHO

- ✗ singulární sukcese, např.:
- **Odkaz** (*legatum*), *např. sbírka fotografií odkázaná městskému muzeu v rodišti*
- **Odkazovník** (*legatár*) **neodpovídá za dluhy zůstavitele**

✗ o. z.

707

OKAMŽIK NABYTÍ DĚDICTVÍ

- **Smrti zůstavitele**
ipso iure s právem dědictví odmítnout
 - ✗ soudním odevzdáním ležící pozůstalosti dědicům (adiční zásada), ABGB
 - ✗ přijetím dědictví se zpětnými účinky, C. c. aj.
- **Nabytí dědictví podle práva platného v době smrti zůstavitele** ⇐ i podle již zrušených předpisů

708

OSOBY

■ Nezpůsobilý závětní dědic

podíl případně
zákonnému dědici

■ Nezpůsobilý zákonný dědic

povolání jeho potomci

709

PŘEKÁŽKY VZNIKU DĚDICKÉHO PRÁVA

1. Zákonná překážka dědické nezpůsobilosti

- ✓ **objektivní dědická nezpůsobilost** s důvody:
- úmyslný trestný čin **×** zůstaviteli
např. útisk aj. jeho manželu
jeho dětem
jeho rodičům
 - zavrženíhodné jednání proti projevu poslední
vůle, *např. nátlak, zábrana, potlačení,
podvržení, zfalšování*
× zůstavitelovo odpuštění

710

- volní překážka** dle **vůle** zůstavitele
= vydědění potomka zůstavitelem

711

DRUHÝ POŘÍZENÍ PRO PŘÍPAD SMRTI

■ O. z.:

- závěť, vydědění, správceovství

■ **×** o. z.:

- společná závěť, *např. manželů*
- odkaz
- dědická smlouva manželů

712

DĚDICKÉ TITULY

■ Právní důvody nabytí práva dědit

- závěť** (testamentární posloupnost)
- podpůrně **zákon** (intestátní posloupnost)
- závěť** a podpůrně, ve zbytku, **zákon**

713

PRÁVO ODMÍTNOUT DĚDICTVÍ

■ Výraz dědické autonomie vůle

■ Forma

- prohlášení ústní u soudu
- prohlášení písemné zaslané soudu
➔ **nastupuje** dědické právo **potomka**

- ### ■ Zvláštní plná moc zástupce i advokáta
- obsahem **výslovné** oprávnění zástupce

714

JUDIKATURA

Dovolal-li se potomek relativní neplatnosti závěti (§ 479 o. z.) dal tím najevo, že chce dědit, a proto již nemůže dědictví odmítnout (§ 465 o. z.).

KS v Brně 18 Co 324/95, Ad notam, 1996/3.

715

3. ČÁST

ZÁVĚTNÍ NEBO ZÁKONNÝ DĚDIC,
VYDĚDĚNEC
A SPRÁVCE DĚDICTVÍ

717

PRÁVNÍ POVAHA ZÁVĚTI

- **Formální, jednostranný, odvolatelný osobní projev vůle** člověka staršího 15 let, kterému dědici má připadnout pozůstalost nebo její část (svobodná volba dědice)
 - ✗ listina o závěti
 - 1. prostá listina (soukromá listina)
 - 2. právně kvalifikovaná listina (notářský zápis), (veřejná listina)
- **Osobní právní jednání bez zastoupení**

718

FORMA

- **Vždy písemná forma**
- 1. soukromá listina
- 2. soukromá listina se svědky
nebo se svědky a předčitatelem
- 3. veřejná listina notářským zápisem

719

- **Nucená forma notářského zápisu**
- 1. závěť nezletilého staršího 15 let
- 2. závěť nevidomého a neslyšícího
negratného
alt. 3 svědci

720

DRUHY ZÁVĚTÍ

1. **závěť vlastnoruční** (holografní)
psána i podepsána ✗ neplatnost
2. **závěť cizí rukou nebo na počítači ap.** (allografní)
 - i. závěť se svědky svépřípravými a závěťi nepovoláním k dědictví, sepsaná *např. advokátem*
 - ii. závěť s předčítatelem

721

JUDIKATURA 1

Podepsal-li žůstavitel závěť alespoň svým příjmením, je tím splněna náležitost podpisu závěti podle ustanovení § 476 odst. 2 o. z., pokud o totožnosti podpisu žůstavitel nejeví žádné pochybnosti.

R 51/84

722

JUDIKATURA 2

Svědkiem ve smyslu ustanovení § 476b o. z. je jen taková osoba, která je touto funkcí předem pověřena a je s tímto pověřením srozuměna; není tedy tímto svědkem při pořizování závěti ten, kdo byl tomuto úkonu jen náhodně přítomen.

R 59/98

723

OBSAH ZÁVĚTI

- **Podstatná náležitost**
 1. povolání dědice k celému nebo k části majetku, *např. jen k nakladatelskému podniku*
- **Pravidelná nebo nahodilá náležitost**
 1. povolání náhradního dědice pro případ předemřetí původního dědice
 2. příkaz k započtení na podíl závětního dědice
 3. zřízení věcného břemene na nemovitosti
 4. založení nadace nebo nadačního fondu

724

- **Závětní podmínka bez právní ochrany** *např. podmínka péče o ostatní pozůstalé, péče o rodný dům, o hrob, podmínka dostudování aj.*

✗ závěť je platná, ale v této části bez právních důsledků (**závazek morální** bez právního vynucení s postihem morálním odsudkem)

725

Z pořizování závěti **nevyplývá zdržovací závazek** pořizovatele nenakládat se svým majetkem určeným v závěti

➡ rozhodný stav vlastnictví v **době smrti**

726

JUDIKATURA

K posouzení skutečné vůle pisatele závěti, jsou-li o ní pochybnosti, je třeba zjišťovat vedle znění textu listiny (slovního výkladu) všechny okolnosti, za nichž byl projev vůle o ustanovení závětních dědiců učiněn a z nichž lze dovodit skutečnou vůli zůstavitele. Okolnosti případu jsou skutečnostmi existujícími vně vlastního projevu vůle, a to i tehdy, když je předeepsána písemná forma.

Není napravováním neurčitosti projevu vůle, jestliže projev je vykládán se zřetelem k okolnostem případu.

NS ČSR 4 Cz 61/86, Bull. NS 1987/2.

727

ZÁVĚTNÍ ZALOŽENÍ PRÁVNICKÉ OSOBY

1. nadace
2. nadační fond

■ Zápis do nadačního rejstříku až po smrti zůstavitele

- ✓ navrhovatelem zápisu vykonavatel závěti
 - ➔ vznik právnické osoby

z. č. 227/98 Sb. o nad. a nad. фондах

- Nadace „Nadání Josefa, Zdeňky a Marie Hlávkových“, založena 1904 závětí J. Hlávky

728

ZÁVĚTNÍ NADACE NEBO ZÁVĚTNÍ NADAČNÍ FOND

■ Obsahové náležitosti závěti

1. **název**
2. **účel** ve shodě s obecně prospěšným cílem
3. výše nebo hodnota **vkładu** zůstavitele
4. pravidlo pro **omezení nákladů** nebo určení jeho stanovení statutem vydaným správní radou až po smrti
5. náležitosti **nadačních příspěvků** nebo určení jejich stanovení statutem vydaným správní radou až po smrti
6. **vykonavatel závěti**, který provede úkony související se vznikem
7. event. **jmenování členů orgánů**; jinak jmenuje vykonavatel až po smrti

729

ZRUŠENÍ ZÁVĚTI

1. **závěti pozdější**, pakliže závěti **nemohou** obstát vedle sebe pro **obsahové vyloučení**
 - ➔ zásada pozdější závěť samočinně neruší závěť předchozí
2. **odvoláním závěti** v písemné formě jako u pořízení závěti
3. **zničením listiny** o závěti = projev vůle
 - ✗ zničení závěti omylem

730

VEŘEJNOPRÁVNÍ EVIDENCE ZÁVĚTÍ

- **Notářská komora ČR v Praze** not. ř.
neveřejný seznam v elektronické podobě

- **Evidenční právní význam**
- **Dobrovolná veřejnoprávní evidence**

1. závěti
2. listiny o vydědění
3. listiny o správcovství
4. listiny o odvolání ⬆

731

VZOR ZÁVĚTI

Pro případ své smrti pořizuji se svým majetkem takto:

1. vozidlo Bona Lux 456, státní poznávací značky 4 B 2 2851, jakož i zaknibované cenné papíry zdědí (...).
2. ve zbytku povolávám za dědice (...) a pokud by předemřel, povolávám jako náhradního dědice (...).

V (...) dne (...)

(...)

732

PRÁVO DĚDICKÉ MEZINÁRODNÍ

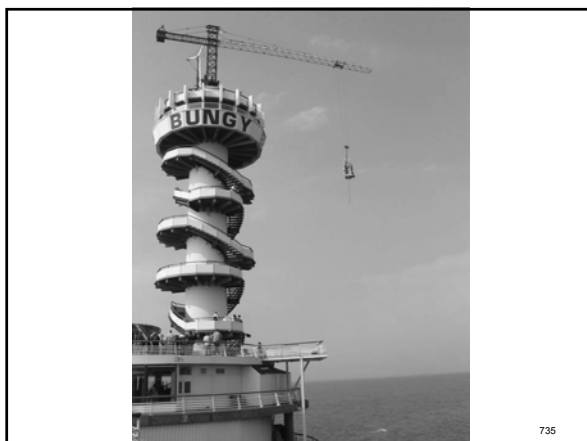
- **Hraniční určovatel** právních poměrů dědických s cizím prvkem
- ✓ **státní příslušnost** zůstavitele nebo pořízovatele pro případ smrti
 - ☛ rozhodný právní řád
- **Formální náležitosti** pořízení pro případ smrti
- ✓ stačí právní řád území pořízení

733

PŘÍKLAD

Účastník zájezdu, *Josef Novotný*, **český státní příslušník**, vlastnoručně sepsal závěť na dovolené v Nizozemí, ve Scheveningenu, blízko Haagu, na pobřeží Severního moře. Závěť se řídí **českým** právním řádem, ač byla napsána v cizině. Pro její formu však **stačí forma** podle **nizozemského** práva.

734

735

OKRUH ZÁKONNÝCH DĚDICŮ

1. **příbuzní v přímé linii**
 - i. potomci (descendenti) pokrevní i osvojení
 - ii. předci (ascendenti) pokrevní i osvojitelé
2. **příbuzní v pobočné linii**
 - i. linie 1. stupně: sourozenci plnorodí i polorodí
 - ii. linie 2. stupně: synovci, neteře
 - iii. linie 3. stupně: strýcové, tety
3. **manžel nebo partner stej. pohl. v reg. part.**
4. **spolužijící osoby** (druh nebo družka aj.)

738

POMĚRY ZÁKONNÝCH DĚDICŮ

■ Osobní poměry k zůstaviteli

1. příbuzenský poměr
2. rodinný poměr manželský
3. registrovaný poměr partnerský stejnopohlavní
4. jiný osobní poměr, *např. druha a družky*

■ Soustavy

1. soustava pokrevního, popř. osvojeného příbuzenství (parentela)
2. jiné uspořádání

739

1. DĚDICKÁ SKUPINA rovným dílem dědí:

■ děti

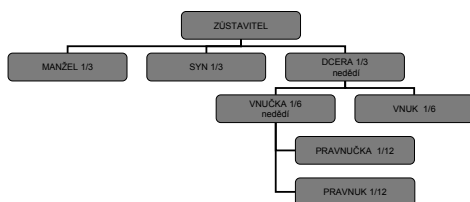
- bez rozdílu původu
- bez rozdílu věku
- právo reprezentace potomků bez omezení
 - × přírůstek podílu (akrescence)

■ manžel nebo partner v reg. part. stejnopohl.

- není nepominutelný dědic
- není výlučný dědic v 1. skupině

příklad ⇨

740

741

2. DĚDICKÁ SKUPINA nedědí-li potomci, dědí rovným dílem:

■ rodiče ■ osoby spolužijící

= osoby, které 1 rok před smrtí zůstavitele žily v jeho společné domácnosti a

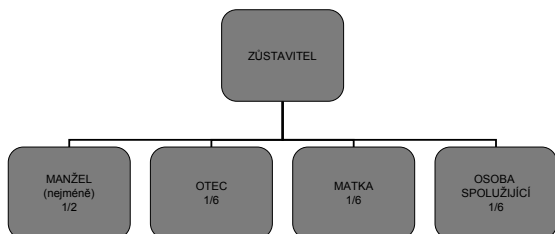
- a. pečovali o domácnost *např. družka,* nebo
- b. byli odkázáni výživou na zůstavitele

■ manžel nebo part. v reg. part. stejnopohl.

- minimálně však 1/2
- může být výlučným dědicem

příklad ⇨

742

743

3. DĚDICKÁ SKUPINA nedědí-li manžel ani rodiče, dědí rovným dílem:

■ sourozenci

- právo reprezentace:
 - ↓
 - synovci a neteře

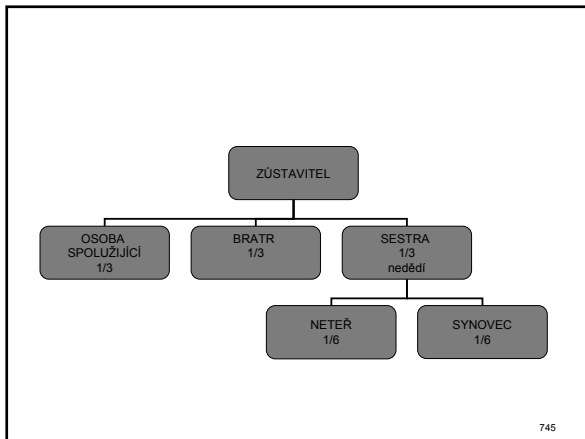
■ osoby spolužijící

= osoby, které 1 rok před smrtí zůstavitele žily v jeho společné domácnosti a

- a. pečovali o domácnost nebo
- b. byli odkázáni výživou na zůstavitele

příklad ⇨

744

JUDIKATURA

Pojem společné domácnosti ve smyslu § 474 odst. 1 o. z. je nutno vykládat tak, že zpravidla předpokládá společné bydlení.

Doba jednoho roku se počítá zpět ode dne úmrtí zůstavitele.

R 12/68

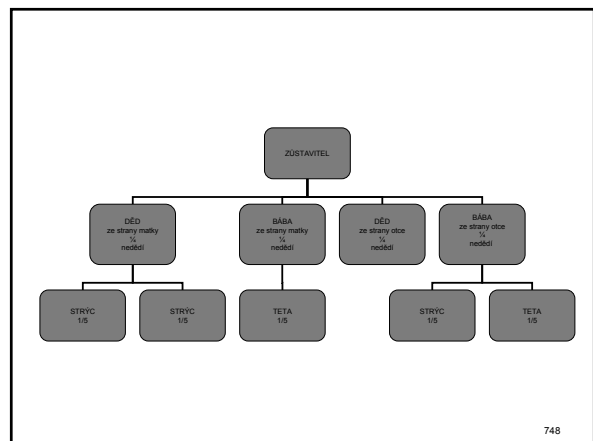
746

4. DĚDICKÁ SKUPINA nedědí-li dědic ve 3. skupině, dědí rovným dílem:

- prarodiče ze strany matky i otce
- právo reprezentace:
 - ↓
 - děti prarodičů = strýcové, tety

příklad ⇔

747

DĚDICKÉ PRÁVO POTOMKA

- **Potomek** = nepominutelný dědic ☺

1. **nezletilý nevyděděný potomek**
 - ☛ min. tolik, kolik činí dědický podíl ze zákona
2. **zletilý nevyděděný potomek**
 - ☛ min. 1/2 dědického podílu ze zákona

749

DĚDICKÉ PRÁVO MANŽELA

- **Výhradní dědic jen ze závěti**
- **Není nepominutelný dědic** ☹
- **Společný zákonný dědic** v 1. skupině nebo se zvýhodněním min. 1/2 ve 2. skupině, i kdyby nežil ve společné domácnosti se zůstavitelem
 - ✗
- **Oprávněný z titulu práva manželského** ke své části smrti zaniklého společného jmění manželů, pokud existovalo ke dni úmrtí

750

MANŽELSKÉ A DĚDICKÉ PRÁVO MANŽELA

- Smrt manžela ➡ zánik manželství a zánik SJM
- Manželské právo pozůstalého manžela na vypořádací podíl na zaniklém SJM
 - ↓
 - vypořádání zaniklého SJM
 - ✓ zůstavený vypořádací podíl zemřelého manžela součástí pozůstalosti
- Dědické právo pozůstalého manžela k dědictví vč. zůstavenému vypořádacímu podílu zemřelého manžela na zaniklém SJM

751

PRÁVO STÁTU

- Stát právním nástupcem zůstavitele:
 1. dědic ze závěti
 2. nabyvatel odúmrti
- ✓ odúmrt' = **nedědický pojem nástupnického práva státu** (*caducum*)
- ✓ **zákonný nabývací titul státu k pozůstalosti bez dědice** (jmění bez pána)

752

- **Hospodaření s majetkem státu**
Úřad pro zast. st. ve věcech majet.
- **Výkon majetkových práv autorských a majetkových práv výkonných umělců** vlastním jménem:
 1. Státní fond kultury ČR
 2. Státní fond ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie

§ 26/2, 74 a. z.

753

Založení příslušnosti určité organizační složky státu

- ➡ výslovné označení, *např. v závěti: „Česká republika – Ministerstvo kultury“*

✗ není-li, ➡ ÚZSVM

754

GYDĚDĚNÍ POTOMKA

- **Zákonné důvody** (skutkové podstaty):
 1. v rozporu s dobrými mravy **neposkytnutí** potřebné **pomoci** v nemoci, ve stáří aj.
 2. trvalé **neprojevování** opravdového zájmu
 3. **odsouzení pro úmyslný** trestný čin k odnětí svobody min. 1 rok
 4. trvalé vedení **nezřízeného** života

755

PŘÍKLAD 1: Ponechání na holičkách

Syn se snachou zanechali nevléčitelně nemocného ovdovělého a bezmocného otce a tchána v domku na samotě, odkázaného jen na pomoc vzdálených sousedů. Stav otce vyžadoval denní péči. Tvrdili, že otci stačí důchod a sociální dávky s tím, že oni sami mají tři děti, které chtějí zaopatřit, a že podnikání je stojí peníze. Volný pokoj ve svém domě ponechávali pro hosty. Otec syna vydědil.

756

PŘÍKLAD 2: Nezřízenec

Syn vrcholného manažera již více než 15 let utrácí svůj majetek včetně toho, co dříve dostával na výživném, za alkohol a za pitky s kamarády do němoty na veřejnosti. V opilosti ničí cizí věci, přičemž tím budí veřejné pohoršení, a nehradí způsobené škody. Dvakrát již kvůli tomu přišel o zaměstnání. Otec syna vydědil.

757

- **Právo zůstavitele rozšířit** důsledky vydědění i na děti vyděděného potomka a na jejich potomky v celé linii
- **Skutkové podstaty vydědění** ⇐
 - ☛ protidůkaz vyděděného potomka

758

■ Zánik vydědění

1. odvoláním
2. zničením listiny o vydědění = volní projev
 - ✗ např. omylem
3. povoláním vyděděného za závětního dědice

759

JUDIKATURA 1

Jestliže potomek trvale neprojevuje o zůstavitele zájem proto, že zůstavitel neprojevoval zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění.

R 23/98.

760

JUDIKATURA 2

Pro posouzení důvodů vydědění podle ustanovení § 469 odst. 1 písm. b) o. z. je třeba rovněž zjišťovat, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevít opravdový zájem, který by jako potomek měl projevít, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stykat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy.

R 23/98.

761

SPRÁVCE DĚDICTVÍ

- **Člověk nebo právnická osoba i stát** až do skončení projednání dědictví soudem
 1. stanoven zůstavitelem
 2. stanoven rozhodnutím soudu
- **Svěření zůstaveného majetku správci**
 - ☛ výkon práv, jež příslušela zůstaviteli, vlastním jménem správce

762

PŘEDMĚT SPRÁVY

1. **veškerý** majetek spadající do dědictví
2. **část** majetku:
 - i. podnik, *např. nakladatelství*
 - ii. nemovitost, *např. nájemní dům*
 - iii. jiná část, *např. zvířata*

763

■ Obvyklé hospodaření

- ✗ úkony nad obvyklé hospodaření,
např. prodej spravované cestovní kanceláře
 - ☛ souhlas dědiců
 - ☛ svolení soudu

764

- Průběžné zprávy a konečná zpráva správce o své činnosti
- Odměnu a náhradu výdajů hradí dědic dle usnesení soudu;
u předluženého dědictví hradí stát

765

4. ČÁST

POTVRZENÍ NEBO VYPOŘÁDÁNÍ
DĚDICTVÍ,
DLUHY DĚDICTVÍ, VĚŘITELÉ,
PRAVÝ DĚDIC

768

POTVRZENÍ NEBO VYPOŘÁDÁNÍ

- **1 dědic**
 - ☛ soudní **potvrzení** nabytí dědictví
- **2 a více dědiců**
 - ☛ **dohoda o vypořádání dědictví schválená soudem**
 - ✗ odpor zákonu
 - ✗ odpor dobrým mravům

769

JUDIKATURA

(...) Rozpor dohody o vypořádání dědictví se zákonem či s dobrými mravy není bez dalšího v tom, že dědic má podle ní nabyt méně, než na co by měl dle zákona či závěti nárok, ani v tom, nepřevzme-li podle dohody z dědictví žádný majetek.

Usn. MS v Praze 24 Co 106/94, Ad notam 1995/3.

770

DĚDICKÉ DOHODY

1. dohoda o vypořádání dědictví ⇐
2. dohoda o přenechání předluženého dědictví věřitelům k úhradě dluhů zůstavitele

771

VYPOŘÁDÁNÍ DĚDICŮ BEZ DOHODY

- **2 a více dědiců bez dohody**
 - ☛ soudní **potvrzení** nabytí dědictví podle dědických podílů, *např. každý 1/2*

772

ZAPOČTENÍ

- **Započtení na dědický podíl závětního dědice (kolace)**
 1. **volní příkaz** zůstavitele k započtení *např. v závěti*
 2. **legální zákaz** neodůvodněného **zvýhodnění** již obdarovaného dědice vůči potomku zůstavitele

773

- **Započtení na dědický podíl zákonného dědice**

soud na dědický podíl **zákonného** dědice započte, co za života zůstavitele od něho **bezplatně** obdržel on nebo předek dědicího dítěte, *např. otec zákonného dědice, a to např. cenu darovaného pozemku*

- ✗ **obvyklá darování**, *např. vánoční dar*

774

ZŮSTAVITELOVY DLUHY

- **Přechod celé pozůstalosti** (jmění), aktiv i pasiv, na dědice
- **Omezená odpovědnost dědice** za přešlé zůstavené dluhy **a za přiměřené náklady pohřbu jen do výše svého dědického podílu**
 - ✗ solidární odpovědnost dědiců (společně a nerozdílně)

775

- ✗ **osobní závazky** zůstavitele zanikající smrtí

např. závazek vyživovací, kromě dlužných dávek, závazek vytvořit fotografické dílo nebo herecky nastudovat divadelní roli aj.

776

NÁKLADY POHŘBU

- **Přiměřené náklady spojené s pohřbem**

nř. č. 258/95 Sb.

např. náklady na pomník nebo desku do 10 000 Kč, cestovní výlohy, 1/3 nákladů smutečního ošacení nejbližším příslušníkům rodiny a domácnosti

777

PŘEDLUŽENÉ DĚDICTVÍ

- **Dohoda dědiců a věřitelů o přenechání předluženého dědictví věřitelům**

- ☛ schválení soudem
 - ✗ zákon
 - ✗ dobré mravy

- ✗ bez dohody ☛ **likvidace dědictví**

778

JUDIKATURA

Při uzavření dohody o tom, že předlužené dědictví se přenechá na úhradu dlužníků, závisí výběr věřitelů na dědicích;

při schvalování této dohody je třeba brát zřetel na to, zda tento způsob skončení věci nebude v rozporu se zákonem a zda nebude na újmu těch, kteří by mohli být při likvidaci dědictví ve svých právech uspokojeni. (...)

R 18/85

779

PRAVÝ DĚDIC

- **Právo pravého dědice na vydání dědictví**
např. dědice ze závěti, nalezené po pravomocném rozhodnutí o dědictví, se zpětnými účinky k okamžiku úmrtí zůstavitele

- ☛ **lepší právo dědické**
 - ✗ nepravý dědic s horším dědickým právem ☹
např. jen zákonným nebo ze starší závěti, jež neobstojí vedle novější závěti

780

- **Promlčení majetkového práva pravého dědice**
 - ✓ obecná **3 letá** doba \neq od právní moci rozhodnutí o děd.
 - ✗ nepromlčitelnost práva vlastnického
- **Legální závazek vydat dědictví**
 - ✗ \downarrow
- **Žaloba na vydání dědictví** *in natura*
event. žaloba na zaplacení peněžité náhrady

781

- **Předmět vydávacího závazku**
 1. **dědictví**
 2. **užitky** z něho, pakliže nepravý dědic věděl nebo mohl vědět, *mala fide*, že pravým dědicem je jiný
např. výnosy z pronájmu, úroky z vkladu aj. plody, kupř. mláďata nebo úroda
 - ✗ užitky zůstanou nepravému *bona fide*

782

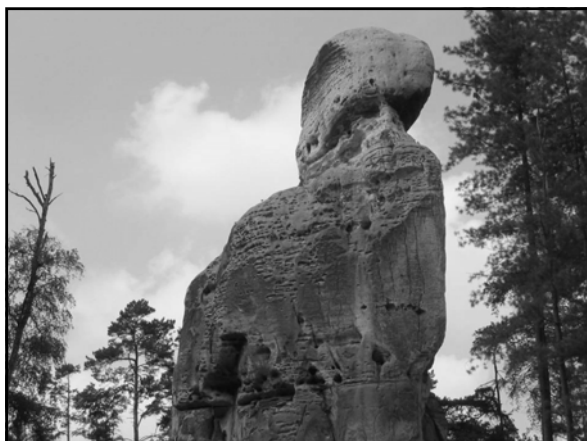
- **Právo nepravého dědice na náhradu veškerých nákladů** na majetek z dědictví vůči pravému dědici
např. na zlepšení domu novou fasádou
 - ✗ právo jen **nutné** náklady, *např. na krmení zvířatům nebo na havarijní opravu*, věděl-li nebo mohl-li vědět, že pravým dědicem je jiný

783

- **Nabytí od nepravého dědice třetí osobou**
např. koupě vozidla od nepravého dědice
 - ✓ nabytí v **dobré víře**
 - ☛ nabytí jako od pravého (řádné)
viz právní princip dobré víry

784

5. ČÁST

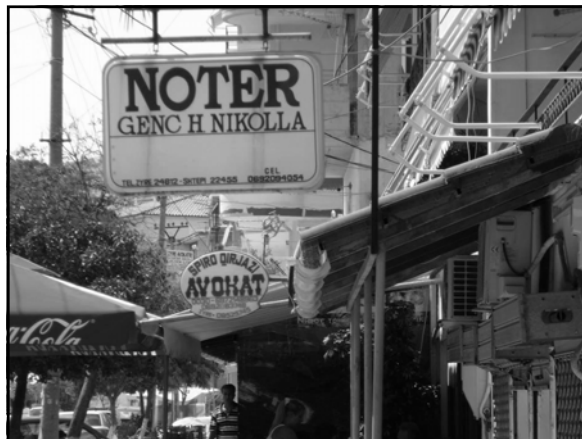
SOUVISLOSTI

786

NOTÁŘ

- Notář jako soudní komisař v dědickém procesu
- Notář sepisující závěti a beroucí je do úschovy
- Veřejný úřad notářský

787

789

SPRÁVCE VKLADU

- Správa pořizovatelova majetkového vkladu do závětní nadace nebo závětního nadačního fondu
- ✓ správce vkladu určený závětí na dobu od projednání dědictví
podpůrně
vykonavatel závěti určený závětí

790

VYKONAVATEL ZÁVĚTI

- Legislativní zkratka
- Určen pořizovatelem závěti o založení nadace nebo nadačního fondu
 1. jmenuje první členy orgánů
 2. spravuje vklad zůstavitele, ledaže je v závěti určen jiný správce vkladu
 3. provádí další úkony související se vznikem, *např. navrhuje zápis do nadačního rejstříku*

791

EXKURS: CIVILNĚ PROCESNÍ NÁSTUPNICTVÍ

- Civilní řízení (o. s. ř.)
 - smrt účastníka řízení
 - ✦ dědici jeho procesní nástupci, popř. ti z nich, kteří převzali právo nebo povinnost, o níž běží řízení
 - ✗ povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení
např. statusová věc
 - ✗ zákon jinak

792

EXKURS: DĚDICKÉ ŘÍZENÍ

- **Zvláštní druh civilního řízení nesporného**
 - úřední ingerence soudu do soukromého práva dědického
- **Zahájení**
 1. z vlastního podnětu soudu, *ex offio*, *na základě dojití úmrtního listu od MÚ*
 2. na návrh

793

- **Soudní pověření notáře jako soudního komisaře** k provedení úkonů za odměnu
např. ke zjištění okruhu dědiců, k vypořádání zaniklého společného jmění manželů, ke zjištění rozsahu a ceny dědictví aj.
- **Zpětná účinnost veškerých úkonů soudu** ke dni smrti zůstavitele

794

EXKURS: DAŇ DĚDICKÁ

- **Poplatníkem** dědic
- **Předmětem** nabytí majetku děděním
- **Základ daně**
cena majetku **snížená** o přešlé dluhy, přiměřené náklady pohřbu, osvobozený majetek, odměnu notáře aj.
- **Sazba daně** dle I. – III. skupiny poplatníků
- **Osvobození od daně** v I. skupině poplatníků
= příbuzní v řadě přímé a manžel nebo partner stejného pohlaví v reg. part. ➤ nepodává se daňové přiznání

795

LITERATURA

Mikeš, Muzikář, Dědické právo. Praha 2007.³

Svoboda, Dědické právo. Praha 1946.³

796

JUDIKATURA

Fiala (ed.), Přehled judikatury ve věcech dědických. Praha 2006.

797

Z beletrie:

Brázda, Notářský pitaval. Praha 1987.

Nový notářský pitaval. Praha 1992.

798

799

Poděkování

Děkuji Zdeňce Králíčkové za vytvoření
grafických příkladů dědění ze zákona.

800

Foto:
Korfu (Kerkyra), Řecko, 2007
Severní Thajsko, 2006
Scheveningen, Nizozemí, 2006
Sloní ostrov, Siamský záliv, Thajsko, 2006
Český ráj, Čechy, Česko, 2006
Saranda, Albánie 2007
Zlatý roh, Galata, Istanbul, Turecko, 2007

801

OBČANSKÉ PRÁVO

ZÁVAZKY Z KVAZIDELIKTŮ

- **ZÁVAZEK Z BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ**
- **ZÁVAZEK Z JEDNATELSTVÍ BEZ PŘÍKAZU**
- **ZÁVAZEK Z NEZAVINĚNÉ ŠKODY**

803

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.3 (2008)

© Ivo Telec, 2006

804

PŘEHLED TÉMATU

1. všeobecně o soukromém právu deliktním
2. bezdůvodné obohacení
3. přirozený základ a smysl
4. soukromoprávní význam, zákonný účel, zásada, zdroje
5. povaha, obsah a promlčení práva
6. osoby, předmět; dobrá nebo špatná víra
7. skutkové podstaty
8. jednání bez příkazu
9. skutkové podstaty

805

1. ČÁST - EXKURS

VŠEOBECNĚ O SOUKROMÉM PRÁVU DELIKTNÍM

806

SOUSTAVA PRÁVA DELIKTNÍHO

1. **delikty** nebo **kvazidelikty** soukromoprávní
např. delikty škody, porušení pracovní povinnosti, kvazidelikt bezdůvodného obohacení aj.
2. **delikty veřejnoprávní**
 - i. **soudní**, viz *trestné činy, velezrada prez. rep.*
 - ii. **správní**, viz *přestupky, kupř. přestupek proti majetku, jiné správní delikty, disciplinární delikty, např. advokáta, pořádkové delikty*

807

SOUKROMOPRÁVNÍ DELIKTY NEBO KVAZIDELIKTY

- **Delikt např.:**
 1. ohrožení nebo porušení práva
např. práva osobnostního nebo vlastnického
 2. vady (vadného plnění)
 3. prodlení
 4. škody
 5. nekalé soutěže
 6. porušení pracovní kázně
- **Kvazidelikt např.:**
 1. bezdůvodné obohacení
 2. jednání bez příkazu

808

KVAZIDELIKTY

- **Zavazovací důvody**
 1. bezdůvodné obohacení
 2. jednání bez příkazu
 3. upotřebení cizí věci ve prospěch jiného
versio in rem
✗ o. z. (✗ návrh nového o. z.)
 4. škoda nezaviněná

809

810

2. ČÁST

VŠEOBECNĚ O BEZDŮVODNÉM OBOHACENÍ

811

DEVÍZA

*„Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí,
musí obohacení vydat.“*

§ 451/1 o. z.

812

PŘÍKLAD: Peníze na cizí účet

Objednatel opravy topení omylem zaslal dlužnou cenu za opravu na jiný účet než na účet opraváře (věřitele).
Třetí osoba, majitel účtu, se bezdůvodně obohatila na úkor opraváře.

813

PŘÍKLAD: Turista šetřílek

Turista se na hradě nenápadně přidal ke skupině návštěvníků s placeným průvodcem a využil jeho provedení hradem s výkladem.

Turista se bezdůvodně obohatil na úkor průvodce.

814

PŘÍKLAD: Ukradený nápad

Známý přednesl známému nápad, jak a v čem by mohli společně podnikat.
Adresát sdělení na to nic neřekl, nicméně nápad následně hospodářsky využil pro sebe, čímž si majetkově polepšil.
Zdroj polepšení byl nepoctivý.
Adresát nápadu je zavázán vydat známému bezdůvodné obohacení spočívající v získaném majetkovém prospěchu.

§ 451 an. o. z.

815

PŘIROZENÁ PODSTATA

■ Skutek bezdůvodného obohacení na úkor jiného (k újmě jinému)

- ☛ porušení **přirozeného zákona rovnováhy** braní a dávání (beru, aniž jsem dostal nebo směl brát)
- ☛ narušena rovnováha
 - ☛ **porucha** soukromých poměrů

816

- **Rušící děj** (protiprávní jednání nebo událost)

✗ **přirozený svět nastaven vyváženě**

☛ **přirozeně zákonitá odezva**

soukromoprávní důsledek

☛ vydání bezdůvodného obohacení
postiženému (věřiteli)

817

PŘIROZENÝ SMYSL

Je **všeobecně dobré**, jestliže obohacení,
získané **bez právního důvodu** nebo **nepoctivě**,
je obohacenému **odčerpáno**
ve **prospěch** toho,
na jehož **úkor** bylo získáno,
čímž je **obnoven, vyvážen a napraven**
narušený **stav**.
Opak by nebyl spravedlivý.

818

PŘIROZENÉ PRÁVO

- **Právo na vydání bezdůvodného obohacení**

= subjektivní lidské **přirozené právo**
vyplývající z **přirozeného zákona**
vyrovnání braní a dávání

srv. preambuli LZPS a slib soudců ÚS

819

SOUKROMOPRÁVNÍ VÝZNAM

- **Jeden z pilířů práva soukromého**, vyjádřený
v **obecném** soukromém právu (právu
občanském)
- **Protiprávní stav obohacení**
 - ✗ stav obohacení po právu, *např. výtěžkem*
- **Vyloučení bezprávních nebo nepoctivých zdrojů** obohacení z právního uznání

820

ZPŮSOBY VZNIKU

1. **protiprávním jednáním**, *např. obohacením se z nepoctivých zdrojů*
2. **jednáním omylem**, *např. přijetím peněz na svůj účet v mylném domnění, že mi patří*
3. **právním nebo protiprávním jednáním třetího** (plněním za jiného), *např. zhotovitelovo přijetí platby ceny za dílo, avšak při dlužníkově padělání příkazu k úhradě z účtu třetí osoby*

821

ZÁKONNÝ ÚČEL

- **Ochrana majetkových hodnot prostředky soukromého práva**
- **Sbírání právnosti a mravnosti chování**
viz např. bezdůvodné obohacení příjmy ze šizení zákazníka nebo z nekalé soutěže na úkor postiženého soutěžitele

822

1. **odstraňovací** (obnovovací); odčerpání prospěchu, o který se dlužník obohatil; odstranění poruchy
 - a. *in natura*, podpůrně
 - b. *in reūto*vč. pocitu dání zadost; odčerpáno jen to, oč se dlužník obohatil; něco navíc ➡ **jiný právní důvod**
např. nárok zadostiučňovací z práva osobnostního
2. **odrazovací** (předstížný, preventivní); hrozba [postižní (sankční)], viz a. z. s *dvojnásobkem*
= soukromá pokuta

823

POJEM

- **Bezdůvodné obohacení**, *unjust enrichment*, na úkor jiného; římskoprávní původ
 - = **právně významná skutečnost** (následek něčeho, soukromoprávní kvazidelikt), z níž vzniká **závazek** (dluh) obohaceného
 - vydat** bezdůvodné obohacení tomu, k jehož újmě se obohatil (věřiteli)

824

ZÁSADA

- **Nikdo se nesmí bezdůvodně obohatit na úkor jiného, i kdyby to nezavinil**

bezdůvodně = **právně bezdůvodně**
(neospravedlnitelně) nebo nepoctivě

vydávací závazek kvazidelikt ní právní povahy
(kvazidelikt ní obligace)

825

DŮVODNOST OBOHACENÍ

1. **věcný důvod**, *např. osobní nebo hospodářská potřeba (causa)*
2. **právní důvod** (právní titul), **právnost**:
 - a. **právní jednání** (volní projev), *např. nájemní smlouva či veřejný příslib*
 - b. **zákon**, *např. zákonná licence zpravodajská u osobnostního práva*
 - c. **konstitutivní rozsudek soudu**, *např. soudu o zřízení věcného břemene, výjimečně konstitutivní rozhodnutí správního úřadu*
3. **poctivost** (mravní důvod), **mravnost**

826

PŘÍČINY

- a. **subjektivní projev vůle obohatit** se na úkor něko ho jiného
např. krádeží jeho vozidla, přisvojením si autorství jeho vědeckého díla, s odpovědností za **následek** bez ohledu na zavinění a bez zproštění odpovědnosti
- b. **objektivně nastavší stav obohacení** se na úkor něko ho jiného **bez vůle** k tomu
např. naplavením cizích kaprů z horního rybníka jiného vlastníka do spodního rybníka v důsledku protržení hráze živelní pohromou, i kdyby o tom obohacený nevěděl.

827

PRÁVNÍ SKUTEČNOST

- **Protiprávní stav**
 - = vznik bezdůvodného obohacení (nastání **následku** bez dalšího)
 - ➡ **zavazovací důvod**
 - ➡ **vydávací závazek dlužníka**
 - ➡ **pohledávka věřitele** na plnění vydávacího závazku

828

VČASNOST VYDÁNÍ

- **Generální legální příkaz splnit dluh řádně a včas**
- **Doba splnění** vydávacího závazku
= první den poté, co byl dlužník o vydání věřitelem požádán
- ✗ **prodlení dlužníka**
 - ☛ právo věřitele na úroky z prodlení

829

JUDIKATURA

Bezdůvodné obohacení zakládá závazkový právní vztah; vznikl z něj dluh (povinnost vydat bezdůvodné obohacení) spočívající v platební povinnosti, jde o dluh peněžitý, s jehož řádným a včasným nesplněním je spojen nepříznivý důsledek vzniku prodlení na straně dlužníka s právem věřitele požadovat vedle plnění i úroky z prodlení.

Balák/Páry C. 261.

830

BEZDŮVODNÉ OBOHACENÍ v. ŠKODA

■ Bezdůvodné obohacení	■ Škoda
1. obohacení	1. ---
2. bezdůvodnost	2. bezdůvodnost
3. úkor (újma, škoda)	3. škoda (újma, úkor)
4. i bez zavinění	4. zásadně předpoklad zavinění, i bez zavinění výjimkou

831

3. ČÁST

KONDIKČNÍ PRÁVO

833

POJEM

- *Condictio* (kondikce)
- **Subjektivní právo** (oprávnění) postiženého věřitele na plnění (vydání)
- **V objektivním právním významu** součást soukromého práva kvazideliktního

834

POVAHA A OBSAH PRÁVA

- **Relativní majetkové právo věřitele na plnění**
(na vydání bezdůvodného obohacení),
= pohledávka věřitele vůči dlužníkovi
- **Ocenitelné, postupitelné, zastavitelné, zděditelné aj. přecházející na nástupce viz pohledávka**

835

- **hmotněprávní nárok** (žalobní nárok, žalovatelnost)
vyplývající z práva na vydání bezdůvodného obohacení
↓
- **Žaloba na plnění** (vydání, popř. na peněžitou náhradu)
- **Žaloba na určení předmětu** bezdůvodného obohacení
nebo **osoby** obohaceného (žalovaného)
při prokázání naléhavého **právního zájmu** na určení

836

JUDIKATURA

Je-li žalobou uplatněn nárok na peněžitě plnění, vycházející ze skutkového tvrzení, že na základě smlouvy o nájmu žalovaný užíval nebytové prostory a neposkytl za to žalobci smluvené protiplnění (nájemné), avšak podle názoru soudu je nájemní smlouva neplatná a jiný důvod užívání není tvrzen, není změnou skutkového stavu vymezeného v žalobě, posoudí-li soud nárok žalobce na zaplacení požadované částky podle hmotněprávních norem upravujících nárok na vydání plnění z bezdůvodného obohacení.

R 78/04

837

PROMLČENÍ PRÁVA

- **Majetkové právo věřitele** na vydání bezdůvodného obohacení (pohledávka)
 - ✗ **námítka promlčení**, projevená obohaceným dlužníkem
↓
- promlčení práva** ve zvláštní (kratší)
subjektivní promlčecí době **2 let** od dozvědění se;
objektivně za 3 roky, u úmyslu za 10 let, od vzniku

838

JUDIKATURA 1

Ustanovení § 3 občanského zákoníku, dle kterého výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy, platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení.

nál. ÚS z 15. 1. 97, č. 6 Sb. nál. a usn., sv. 7, sp. zn. II. ÚS 309/95.

839

JUDIKATURA 2

Vznesení námítky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje; mohou však nastat situace, kdy uplatnění této námítky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil.

nál. ÚS z 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, Práv. rozhl., 2006/1, s. 34 an.

840

JUDIKATURA 3

Důvodnost námitky promlčení soud zkoumá ve vztahu k nároku uplatněnému žalobou; není významné, jak účastníci nárok kvalifikovali po právní stránce a z jakých právních důvodů byla námitka promlčení vznesena.

R 13/05

841

■ Dlužníkovu namítnutí promlčení věřitelova práva na plnění dluhu (právní úkon)

= dobrovolný výkon subjektivního, zákonem přiznaného, soukromého práva (oprávnění) dlužníka namítat promlčení svého dluhu

■ Generální legální příkaz výkonu soukromých práv v souladu s dobrými mravy § 3/1 o. z.

842

ZDROJE PRÁVA

1. § 107, 451-9, § 489 o. z.
2. § 40/3, § 74, 78, 82, 86, 94, 100a/1-2 a. z.
3. § 324 z. p. ☛ o. z.
4. § 101 z. rod.
5. § 394/1,2 obch. zák.

843

ČESKÁ LEGÁLNÍ SYSTEMATIKA

1. **obecná úprava** v obecném právu soukromém (právu občanském)
2. **přednostní zvláštní úpravy** ve zvláštních právech soukromých s **podpůrným** použitím úpravy obecné viz *právo autorské a práva související s právem autorským, právo pracovní*

844

■ Skutková otázka vzniku bezdůvodného obohacení

= **předběžná** (prejudiciální) **otázka**

↑ skutkové tvrzení žalobce

- ☛ mezitímní rozsudek
- ☛ jiný procesní způsob přezkoumatelného zodpovězení dle procesní úvahy soudce

845

4. ČÁST

PODMĚT
A
PŘEDMĚT

847

OSOBY

věřitel (postižený, oběť)

X

dlužník (obohacený, pachatel, delikvent)

848

AKTIVNÍ VĚCNÁ LEGITIMACE STÁTU

■ Právo státu při bezdůvodném obohacení jako:

1. postiženého (věřitele)
2. náhradníka (věřitele)
 - postiženého nelze zjistit
*např. pro neznámý okruh ošizených
spotřebitelů*

■ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

849

PŘEDMĚT

■ Majetkový prospěch:

1. hodnota sama o sobě
2. delikventovy užítky z ní *mala fide*

hmotný, *např. vozidlo*, **nehmotný**, *např. patent či užívací
právo, výkon, viz čerpání osobní služby asistenční, služby
telekomunikační, majetková výhoda, viz neoprávněná
soutěžní výhoda*

1. **zvětšení** majetku, *např. o ukradené vozidlo*
2. **uspoření** majetku, *např. o nepoctivě získanou slevu
vstupného nebo jízdného*

850

PŘÍKLAD: Host a hrušky

Host zahradní slavnosti svévolně snědl
plody ovocného stromu hostitele.
Obohatil se o hodnotu plodů, hrušek,
aniž k tomu měl právní důvod,
například v nabídce hostitele.

851

PŘÍKLAD: Fotomoto

Provozovatel internetového portálu *Fotomoto*
na něm zpřístupnil fotografie motorových vozidel
různých fotografiů **bez autorskoprávní licence**
ke sdělování fotografických děl veřejnosti
prostřednictvím telekomunikačních sítí.

Provozovatel je proto **zavázán vydat** každému
fotografovi bezdůvodné obohacení za plnění
bez právního důvodu spočívající v **užití fotografií
bez licence**, a to ve výši **dvojnásobné** odměny,
obvyklé v době nakládání s fotografiemi.

852

PŘÍKLAD: Podvodný student

Student v červnu ukončil studium. Měsíc poté, již jako zaměstnanec mající své povolání, uplatnil coby cestující studentskou slevu z jízdného u dopravce na základě studentského průkazu, který si ponechal. Jednal tím nepoctivě k újmě dopravce. Bezdůvodně se obohatil o uspoření výdajů ve výši rozdílu mezi plným a zlevněným jízdným. Skutečnost, že tento rozdíl byl malý, je soukromoprávně i morálně bezvýznamná.

853

JUDIKATURA

V případě hodnot vynaložených na cizí nemovitost je pohledávkou z bezdůvodného obohacení nikoli hodnota vynaložených prostředků, nýbrž rozdíl mezi hodnotovou nemovitostí před adaptací a po ní, protože podle ustanovení § 458 odst. 1 věta první o. z. musí být vydáno vše, co bylo neoprávněně získáno.

R 26/75, s. 144.

854

PŘEDMĚT NEZPŮSOBILÝ K VYDÁNÍ

- **Závazek vydat vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením**
 - ✗ předmět nezpůsobilý k vydání z důvodu:
 1. **obohacení se o výkon**, např. o vymalování místnosti, o hlídání domu aj.
 2. **jiného**, např. pro pevné zabudování trezoru do zdi bytu nebo z důvodu zničení či spotřebování věci
 - **podpůrně peněžitá náhrada**

855

JUDIKATURA

Podílovému spoluvlastníku, který užívá společnou věc nad rozsah svého spoluvlastnického podílu, vzniká bezdůvodné obohacení, za které musí ostatním spoluvlastníkům poskytnout peněžitou náhradu jako ekonomickou protihodnotu toho, co nemůže být vráceno.

NS: 25 Cdo 2616/99, Balák/Páry C. 261.

856

DOBŘÁ v. ŠPATNÁ VÍRA

■ Předpokládaná dobrá víra obohaceného
<i>bona fides</i> <li style="text-align: center;">↓ vydává pouze předmět bezdůvodného obohacení a stává se vlastníkem oddělených užitek z něj | <ul style="list-style-type: none"> ■ Dokázaná špatná víra obohaceného
<i>mala fides</i> <li style="text-align: center;">↓ vydává předmět bezdůvodného obohacení a užitky z něj |
|--|--|

857

pohledávku lze uspokojit i z věci dlužníkem **nabytých**, např. koupených, z bezdůvodného obohacení, i když nepodléhají exekuci, např. i z obvyklého vybavení domácnosti dlužníka

- rozhodnutí soudu o určení věci
 - zákaz nakládání s nimi

858

ŠPATNÁ VÍRA OBOHACENÉHO

- Špatná víra až zlá víra v úmyslu přímém
 - ☛ závazek vydat:
- 1. obohacení jako takové (100%)
- 2. užitky (výnosy) z něj získané, *např. zisk z užívání nebo z prodeje, zemědělská úroda, ovocné plody, civilní plody (úroky z vkladu), přírůstky, kupř. mláďata, aj.*

859

PRÁVO NA NÁHRADU NÁKLADŮ

- Právo bezdůvodně obohaceného (dlužníka) na náhradu nutných nákladů vynaložených na věc
 - např. na nutnou opravu vodovodní havárie v bytě užívaném bez právního důvodu*
 - ✗ *např. na změnu věci dle obliby obohaceného*

860

3 VÝJIMKY Z REŽIMU BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ

1. přijetí dluhu již promlčeného, jestliže je i přesto dlužníkem nabídnut věřiteli
2. přijetí dluhu neplatného jen pro nedostatek formy ☛ zásada autonomie vůle a zásada neformálnosti
3. přijetí dluhu ze sázky nebo hry mezi lidmi nebo vrácení peněz půjčených do hry nebo sázky ☛ *naturnální práva a naturnální obligace, bez nároků na soudní vymahatelnost*

861

5. ČÁST

SKUTKOVÉ PODSTATY BEZDŮVODNÉHO OBOHACENÍ

863

SKUTEK

- Pojmové znaky skutkové podstaty kvazideliktu bezdůvodného obohacení
- 1. vznik majetkového prospěchu
- 2. bezdůvodnost tohoto prospěchu
- 3. újma jinému (na úkor i neznámého)
- 4. příčinná souvislost mezi vznikem majetkového prospěchu a újmou jinému

864

SKUTKOVÉ PODSTATY

1. **Obecná skutková podstata (generální klausule)**
zákazu bezdůvodného obohacení
např. plnění za účelem přičítám se dobrým mravům
§ 451/1 o. z.
2. **5 zvláštních skutkových podstat** § 451/2, § 454 o. z.
 - i. plnění bez právního důvodu
 - ii. plnění z neplatného právního úkonu
 - iii. plnění z odpadnuvšího právního důvodu
 - iv. obohacení z nepoctivých zdrojů
 - v. plnění za jiného, co měl po právu plnit sám

865

BEZDŮVODNÉ PLNĚNÍ

- **Plnění:**
 1. **konání** něčeho
např. kořistění z majetkové výhody, kupř. ze slevy či z ušetření výrobních nákladů, nebo užívání cizího bytu či požívání plodů
 2. **dání** něčeho někomu
např. zaplacení splátky dluhu omylem třetí osobě nežli věřiteli

866

1. PLNĚNÍ BEZ PRÁVNÍHO DŮVODU

- *např. užívání cizí místnosti bez práva nájmu*
- *vydání cizího literárního díla bez nakladatelské licence od autora*
- *zaplacení nájemného bývalému vlastníkovu domu v důsledku omylu v osobě věřitele*
- *zaplacení odměny za dílo na cizí bankovní účet v důsledku omylu v čísle účtu*
- *zaplacení členského příspěvku v mylném domnění členství ve spolku (plnění nedluhu)*

867

2. PLNĚNÍ Z NEPLATNÉHO PRÁVNÍHO ÚKONU

- **Důvody neplatnosti**
 - a. **nesvéprávnost** nebo **neschopnost**
k určitému jednání při duševní poruše
 - b. **nenáležitost** právního úkonu (nesvoboda, nevážnost, neurčitost, nesrozumitelnost, nemožnost plnění, pochybnost o významu při chybách v psaní nebo počtech)
 - c. **vadnost obsahu** nebo **účelu** právního úkonu (odpor nebo obcházení zákona, rozpor s dobrými mraví) **✗ ne** pouze formy

868

JUDIKATURA

Výši bezdůvodného obohacení záleží na užívání nebytových prostor na základě neplatné nájemní smlouvy určí soud peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobných nebytových prostor, zpravidla právě formou nájmu, a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen plnit podle nájemní smlouvy.

Bylo-li nájemné v posuzovaném období regulováno cenou, nemůže výše bezdůvodného obohacení přesáhnout částku omezenou cenovými předpisy.

R 53/00

869

3. PLNĚNÍ Z ODPADNUVŠÍHO PRÁVNÍHO DŮVODU

- **Původně sice existoval právní důvod, avšak v době plnění již odpadl**
např. užívání obchodní místnosti i po zániku práva nájmu výpovědí pronajímatele, zaplacení za dílo na základě pravomocného rozsudku, zrušeného dovolacím rozhodnutím

870

4. OBOHACENÍ Z NEPOCTIVÝCH ZDROJŮ

- **Nepoctivý zdroj**, postrádající morální ospravedlnění, *např. z nekalé činnosti*
- a. **nepoctivost i protiprávnost**
např. zdroj ze šizení zákazníka, z vydávání použitého zboží za nové, z předražování, ze záměny prvotřídního zboží za druhořadé, zdroj z neoprávněně ušetřených výrobních nákladů napodobením cizího výrobku
- b. **nepoctivost bez ohledu na protiprávnost**
např. i bez ohledu na milost nebo amnestii

871

- **Nepoctivý zdroj**
- a. **souběžně i jinak soukromoprávně deliktní**
např. výnos z nekalé soutěže
- b. **souběžně soudně nebo správně trestný**
např. zdroj z trestného činu krádeže, únosu nebo kuplířství či z přestupku aj. správního deliktu; srv. např. výkupné
- c. **souběžně jinak veřejnoprávně postižitelný**
např. živnostenskoprávně
- d. **bez souběžného jiného právního postižení**

872

- **Soukromoprávně rozhodný znak nepoctivosti zdroje**, nikoli nutně ve znacích trestného činu *např. podvodu, zpronevěry aj.*
- **Nepoctivost zdroje obohacení**
 - = objektivní **právní** pojem (řád právní)
 - = souběžně **morální** pojem (veřejná morálka) (řád morální)

873

JUDIKATURA

Při hodnocení nepoctivosti zdrojů je třeba mít na zřeteli, že tu platí domněnka poctivosti zdrojů majetkového prospěchu.

Proto nepoctivost zdroje musí prokázat ten, kdo se domáhá vydání tohoto majetkového prospěchu.

R 25/86

874

EXKURS: ZÁKAZ PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ

- **Zákaz legalizace výnosů z trestné činnosti**

z. č. 253/08 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

875

5. PLNĚNÍ ZA JINÉHO

- **Plnění za jiného, co po právu měl plnit sám**

např. zaplacení hostinské útraty za známého, který omylem odešel bez placení

876

*např. zaplacení výživného na dítě
manželem matky, jemuž svědčila zákonná
domněnka otcovství*

§ 101 z. rod.

877

DŮSLEDKY NEPLATNÉ NEBO ZRUŠENÉ SMLOUVY

- **Smlouva, např. nájemní, neplatná nebo zrušená, např. dohodou či odstoupením**

závazek každé strany vrátit druhé vše, co
podle smlouvy dostala
(vzájemné restituční závazky)
*např. vrátit majetkový prospěch z užívání
najatého bytu oproti vrácení nájemného*

878

EXKURS: PRÁVO DAŇOVÉ

- **Daňový přeplatek na úkor poplatníka**
= daňově bezdůvodné obohacení státu
- **Vrácení daňového přeplatku FÚ**
ve veřejnoprávním režimu veřejné správy
daní a poplatků

879

EXKURS: TRESTNÍ PROCES

- **Poškozený s právem na náhradu škody**
způsobené trestným činem v adhezním
řízení (připojeném k trestnímu řízení)
- ✗ postížený věřitel bez práva na vydání
bezdůvodného obohacení
způsobeného trestným činem
v adhezním řízení

R 7/78-III tr., R 30/83 tr.

880

LITERATURA

Korecká, Neoprávněný majetkový prospěch v občanském právu. Brno 1981.

Švestka, Základní teoretické otázky občanskoprávní odpovědnosti za neoprávněně získaný majetkový prospěch. Acta. univ. car., Iur., 1978/3/4.

Ovečková, Neoprávněný majetkový prospěch v hospodářském práve. Bratislava 1978.

Vaněk, Neoprávněný majetkový prospěch. Praha 1987.

881

DALŠÍ LITERATURA

Schrage (ed.), Unjust Enrichment. The Comparative Legal History of the Law of Restitution. Berlin 1999.²

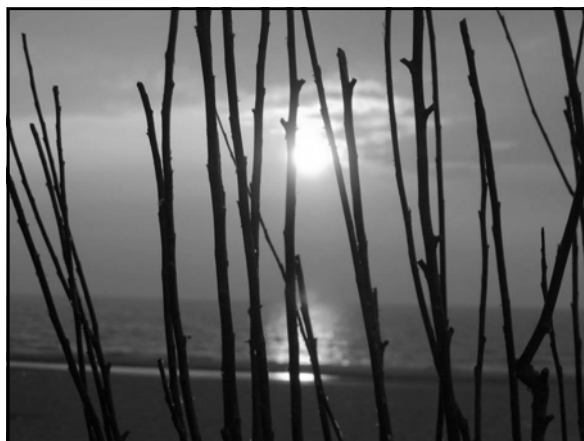
Virgo, The Principles of the Law of Restitution. Oxford 2006.²

882

JUDIKATURA

Lavický (ed.), Přehled judikatury ve věcech bezdůvodného obohacení. Praha 2006.

883

6. ČÁST

VŠEOBECNĚ
O JEDNATELSTVÍ BEZ PŘÍKAZU

885

PŘIROZENÝ ZÁKLAD

Princip (přirozenost) vzájemného
podporování

886

PŘÍKLAD: Zachránci

Náhodní svědci dopravní nehody odvrátili hrozící ztrátu končetiny její oběti tím, že zraněného člověka na své útraty, spočívající v nákladech na použití jejich vozidla, sami hned převezli do nemocnice.

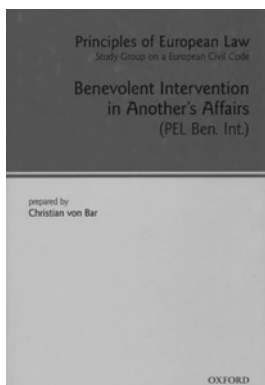
887

PŘÍKLAD: Spadlý eternit

Nesvéprávný soused o své vůli obstaral opravení střešní krytiny stodoly druhého souseda, aby do ní nezatékalo, protože z ní po zimě vypadl kus eternitu.

Učinil tak tím, že o opravu požádal třetího souseda, který je pokrývačem.

888

889

POJEM

- *Management of another's affairs, unauthorised administration, negotium gestio*

vědomá dobrovolná činnost pro **jiného** a v zájmu **jiného** na svou **vlastní** odpovědnost a nebezpečí

bez vázanosti příkazem k činnosti za účelem, aby **jiný** nebyl poškozen nebo aby měl prospěch
např. pomoc bližnímu v havárii, v nesnázích, při zařizování běžných záležitostí aj.

✗ příkazní smlouva s vázaností příkazem

890

1. obstarání **cizí** záležitosti v **cizím** zájmu
2. nedostatek příkazu nebo jiného oprávnění jednatele

např. domnívá-li se jednatel bez příkazu, že by obstaraný s obstaráním své záležitosti souhlasil

891

- **Obstarání cizí záležitosti, aniž by byl jednatel bez příkazu k tomu oprávněn:**

1. souhlasem
2. jiným právním důvodem
např. rozhodnutím soudu jako opatrovník nebo poručník nebo ze zákona

892

DEVÍZA

Nikdo se nemá vmísit do cizích záležitostí

- **Zásada privátní autonomie**
 - ✗ vnucenost cizího zásahu do svých osobních nebo majetkových záležitostí
 - ☛ právní ochrana svobody
- **2 výjimečné prolamující skutky** ➡

893

PRÁVNÍ SKUTEČNOST

- **Skutek spočívající v obstarání cizí záležitosti bez dalšího**
 - = zavazovací důvod
 - ☛ **uhrazovací závazek obohaceného**
 - co do nákladů nepřikázaného jednatele

894

ZDROJE PRÁVA

1. § 742 - 746 o. z.
2. § 33/2 o. z.

895

OSOBY

jednatel bez příkazu
(nepřikázaný jednatel, obstaratel, věřitel,
negotiorum gestor)

×

obohacený
(dlužník, pán záležitosti, *dominus negotii*)

896

PŘEDMĚT

- **Plnění bez příkazu**
= konání (obstarání cizí záležitosti) **bez** příkazu
- ✓ **právní jednání**, např. obstarání koupě jízdenky, rezervace ubytování, objednání taxislužby, a to ve prospěch cizího
- ✓ **prosté jednání** (faktická činnost)
např. postarání se o děti ve prospěch jejich rodičů

897

MAJETKOVÝ PROSPĚCH

- **Předmět**
= prospěch z **nákladů** obstaravatelského výkonu nepřikázaného jednatele, např. z nákladů na obstarání vstupenky nebo na obstarání ohlídání dětí
 - ☛ úhradový **závazek obohaceného** (dlužníka) co do **nákladů** věřitele (nepřikázaného jednatele)

898

Nejde-li o některou ze 2 skutkových podstat:

- ☛ **bez práva** nepřikázaného jednatele na náhradu nákladů, avšak s právem vzít si, co pořídil vlastním nákladem, aby se obstaraní o to neobohatil
 - ×
 - nemožnost vzetí si, např. pro zánik obstarané rezervace letenky a pro její prodej třetímu

899

NÁKLADY OBSTARÁNÍ

1. nutné náklady při odvracení hrozící škody cizímu
 2. náklady při prospěšnosti cizímu
- **Účelnost nákladů** (rozumnost, přiměřenost)
např. náklady na zaplacení hlídání dětí, cestovní náklady, náklady na vlastní odměnu nepřikázaného jednatele při výkonu jeho povolání v obvyklé výši, kupř. jako řemeslníka, veterinárního lékaře, aj.

900

ZÁKONNÉ ZÁVAZKY JEDNATELE BEZ PŘÍKAZU

1. závazek **dokončit** jednání, *např. dohasit požár při odvracení hrozící škody*
2. závazek podat o jednání **vyúčtování** *srv. náklady nepřikázaného jednatele*
3. závazek **převést vše získané** na toho, jehož záležitost obstaral bez příkazu *např. převést vlastnictví obstarané divadelní vstupenky*

901

ODPOVĚDNOST JEDNATELE BEZ PŘÍKAZU ZA ŠKODU

■ Zvláštní skutková podstata odpovědnosti za škodu zásahem do záležitosti jiného:

1. bez odvracení hrozící škody
2. proti projevené vůli, *např. nic neobstarávat*

■ Odpovědnost i za náhodu (náhodnou škodu), ledaže by beztak vznikla

902

7. ČÁST

SKUTKOVÉ PODSTATY JEDNATELSTVÍ BEZ PŘÍKAZU

904

2 SKUTKOVÉ PODSTATY

■ Skutek obstarání cizí záležitosti bez příkazu (*negotiorum gestio*)

1. **odvracení hrozící škody**, *např. obohacený sám nestačí na odvracení požáru nebo o hrozící škodě ze žvlů neví*
2. **jednání k užítku jiné osoby**, ale **bez** jejího zpravení o tom a **bez** vyčkání jejího souhlasu *např. obstarání „co mu na očích viděl“*

905

1. ODVRACENÍ HROZÍCÍ ŠKODY

■ Předpoklad souhlasu obohaceného

- ☛ jednatel bez příkazu nemusí mít souhlas

■ Závazek obohaceného nahradit nutný náklad jednatele bez příkazu, i když se **výsledek** (odvracení hrozící škody) **nedostavil** (bez ohledu na úspěšnost), aniž by neúspěšnost jednající zavinil

906

2. PROSPĚCH CIZÍHO

- Nikdo nesmí být proti své vůli k ničemu nucen
- Hledisko právnosti nepřikázaného jednání ve prospěch cizího:

Zda by pán svých záležitostí vzhledem ke všem okolnostem souhlasil s převzetím obstarání své věci jiným?

907

LITERATURA

Bar v., Benevolent Intervention in Another's Affairs. (PEL Ben. Int.). Oxford 2006.

Židlická, Negotiorum gestio. Brno 1998.

909

910

Foto:

Fryšava pod Žakovou horou, Morava, Česko 2006
Pravčická brána, České Švýcarsko, Čechy, Česko, 2006
Scheveningen, pobřeží Severního moře, Nizozemí, 2006
Národní park Tsavo East, Keňa 2007
Chiang Mai, severní Thajsko, 2549 (2006)

911

OBČANSKÉ PRÁVO

PRÁVO PRÁVNICKÝCH OSOB

VÝBĚR

*Snímky slouží k orientaci posluchačů přednášek
a k činění si poznámek.
Nenahrazují přednášky, učebnice ani cvičebnice.*

verze 1.1 (2008)

© Ivo Telec, 2008

2

PŘEHLED TÉMATU

1. Všeobecně
2. Spolkové právo

3

1. ČÁST

VŠEOBECNĚ

4

OSOBA V PRÁVNÍM SMYSLU

1. člověk (osoba fyzická) †
2. odvozená osoba právní („právníká“)
 - = právní smyšlenka (fikce) osoby
 - srv. věc v právním smyslu*
 - ➔ právní teorie fikce právníké osoby

5

RŮZNÉ PRÁVNÍ TEORIE PRÁVNICKÝCH OSOB

- ✓ teorie fikce
- ✓ teorie reality
- ✓ teorie spontánnosti
- ✓ teorie podstatných znaků

6

PROČ ZAKLÁDAT PRÁVNICKOU OSOBU?

- **Právnícká osoba**
 - statusové právo
 - donucující (kogentní) právní normy
- **Právně volné společenství**
např. smlouvou o sdružení
 - obligační právo (společné závazky)
 - dispozitivní právní normy

7

PODSTATNÉ NÁLEŽITOSTI

1. právní subjektivita (způsobilost mít práva a povinnosti)
2. svéprávnost (způsobilost právně jednat, brát na sebe práva a zavazovat se)
3. deliktní způsobilost (způsobilost k protiprávním jednáním)
4. název
5. sídlo

8

6. jednatelství
7. organizace (vnitřní tvorba vůle)
8. samostatný majetek

9

STATUSOVÉ PRÁVO

= soukromé právo osobního stavu:

1. lidí
 2. právníckých osob
- donucující (kogentní) právní normy
- ➔ veřejný pořádek v osobních stavech

10

DRUHY PRÁVNICKÝCH OSOB

- **Právnícké osoby soukromého práva**
 1. právnícké osoby občanského práva
 2. právnícké osoby obchodního práva
- **Právnícké osoby veřejného práva**
- **Stát, např. Česká republika, Švédské království**

11

- **Soukromoprávní**
např. obchodní společnosti či nadace
- **Veřejnoprávní**
např. státní fondy, veřejné vysoké školy, příspěvkové organizace (veřejné ústavy), státní podniky
- **Hledisko založení:**
 1. soukromoprávní úkon
 2. zákon či veřejnoprávní úkon

12

STÁT

1. svébytný vrchnostenský útvar veřejné moci
2. právnická osoba ve věcech soukromoprávních

■ Organizační složky ČR, např.:

- Česká republika – Nejvyšší soud
- Česká republika – Ministerstvo vnitra
- Česká republika – Akademie věd ČR
- Česká republika – Policie ČR

z. č. 219/00 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích

13

TŘÍDĚNÍ SOUKROMOPRÁVNÍCH PRÁVNICKÝCH OSOB

■ Společenství osob

(korporace)

universitas personum

corporate law

■ Společenství statků (majetku)

(fundace)

universitas bonorum

foundation law

14

1. Korporace:

- i. společnosti **civilní**
např. spolky, náboženské společnosti
- i. společnosti **obchodní**
např. a. s., [družstva]

2. Fundace:

např. nadace, nadační fondy, o. p. „s.“

15

EVROPSKÉ PRÁVNICKÉ OSOBY

■ Evropské korporace:

1. evropská společnost a holdingová evropská společnost
2. evropské družstvo
3. evropské hospodářské zájmové sdružení

nař.

16

ZDROJE

■ *Hard law*

1. mezinárodní smlouvy
2. nařízení ES ⇐
3. § 18 – 20a o. z.
4. zvláštní zákony s předností před o. z.
např. z. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

17

■ *Soft law*, např.:

1. doporučení Rady ministrů Rady Evropy členským státům o právním postavení jiných než státních organizací v Evropě, CM/Rec(2007)14

18

ÚČEL ZALOŽENÍ

1. soukromě prospěšný
 2. veřejně prospěšný, viz o. p. „s.“
-
1. podnikatelský, např. a. s.
 2. jiný nežli podnikatelský (nonprofitní)
např. „o. s.“, ale i a. s., s. r. o., družstvo

19

1. vyznávání náboženské víry
 2. jiný než výdělečný
-
1. trvalý
 2. dočasný

20

SOUKROMOPRÁVNÍ ZPŮSOBY ZALOŽENÍ

1. **smlouva** v písemné formě
viz *společenskou smlouvu*
2. **zakládací listina** 1 zakladatele
3. **jinak** dle zvláštního zákona
viz *založení nadace závětí*

21

NĚKTERÉ POJMOVÉ ZNAKY

1. Název
2. Sídlo
3. Statutární orgán

× předmět činnosti
(zásada neomezené svéprávnosti)
× IČ
× DIČ

22

ZÁSADY NÁZVŮ

1. **jedinečnost** (neopakovatelnost, unikátnost)
2. **jednotnost**
× zkratky, akronymy a překlady **jen**
mimo právní jednání, např. při propagaci
osoby nebo v reklamě na zboží
3. **nezaměnitelnost** (způsobilost rozlišit
totožnost různých právnických osob)
× shodnost nebo podobnost v silných prvcích

24

4. **výstižnost právní formy**, *např. názvový dodatek s. r. o., v. v. í., „o. s.“*
 5. **uživací povinnost** při **právních jednáních**
 6. **obsahová volnost**
 - ✗ povinné vystižení předmětu činnosti
či jména společníka
např. „investiční společnost“
- **Souběh názvu a ochranné známky**

25

zrušení matriky názvů obcí ☹️💣

- ✗ jedinečné názvy katastrálních území
vyhláškou

26

SÍDLO

- **Skutečné sídlo** ✗ jen pošt. příhr.
= adresa správy a styku s veřejností
- dovolání se skutečného sídla namísto
uváděného místa, *např. při plnění dluhu*
- **Sídlo v bytě:**
1. slučitelnost s účelem právnické osoby
 2. dle povahy a rozsahu činnosti
- společenská smlouva jen: *např. Praha 1*

27

JEDNATELSKÉ PRÁVO

1. statutární orgány
2. zaměstnanci nebo členové:
 - a. vnitřní předpisy
 - b. obvyklost vzhledem k pracovnímu
zařazení, *např. obchodní manažer,*
při **překročení** závazné jen tehdy, týká-li se:
 - i. předmětu činnosti
 - ii. 2. strana o překročení nemohla vědět

28

PRÁVNÍ OSOBNOST PRÁVNICKÉ OSOBY

1. **právo na název**
2. **právo na dobrou pověst** (dobré jméno)
3. **jiná práva** v o. z. výslovně neuvedená
 - i. **právo na právní život** (existenci), *per analog.*
 - ii. **právo na soukromí** (vnitřní věci), *per analog.*

29

30

ZÁSADY VZNIKU

1. **zásada právní volnosti** (státní uznání)
srv. privátní autonomie
2. **zásada legality** (státem stanovené předpoklady)
 - nárok na vznik při splnění legálních předpokladů
např. nezakázanost
 - posouzení předpokladů soudem či správním úřadem
viz církev a náboženské společnosti
3. **zásada povolovací** (státní koncese)
 - volné soudní či správní uvážení povolení vzniku

91

PRÁVNĚ TEORETICKÉ MODELY VZNIKU

1. **Svobodný:**
 - a. volný (jen dle pojmových znaků)
 - b. ohlašovací (jen pořádkově evidenční)
viz odborové organ., organ. zaměstnavatelů
2. **Veřejno mocensky konstitutivní**
(rozhodovací):
 - a. zápisný, *např. s. r. o.*
 - b. správně registrační, *např. spolky*
 - c. správně povolovací (koncesní)

32

ZALOŽENÍ A VZNIK

- **2 fáze:**
 1. **Soukromoprávní zakládací jednání**
např. sjednání společenské smlouvy
 2. **Zápis či jiný veřejnoprávní vrchnostensky konstitutivní úkon:**
 - a. zápis do rejstříku, *např. obchodního*
 - b. registrace správním úřadem
 - c. evidence (vzetí ohlášení na vědomí)

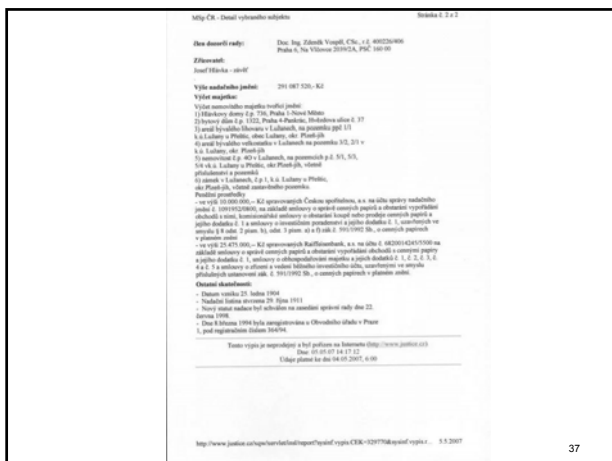
33

DRUHÝ REJSTŘÍKŮ PRÁVNICKÝCH OSOB

- **Soudní (KS):**
 1. obchodní rejstřík
 2. nadační rejstřík
 3. rejstřík obecně prospěšných „společností“
 4. rejstřík společenství vlastníků „jednotek“ (bytů nebo nebytových prostor)
- veřejné **sbírky listin**

34

[illegible][illegible]

➡

■ **Správní:**

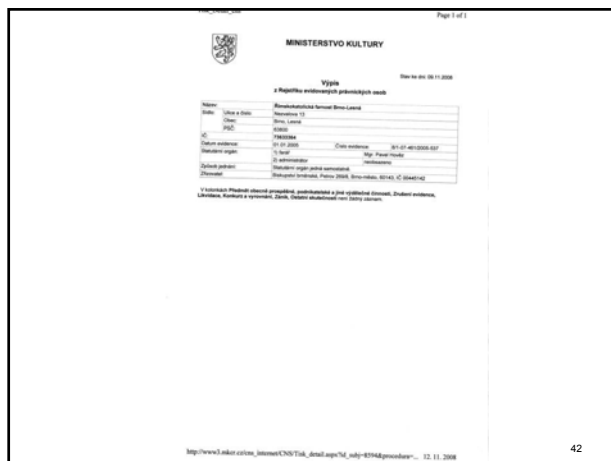
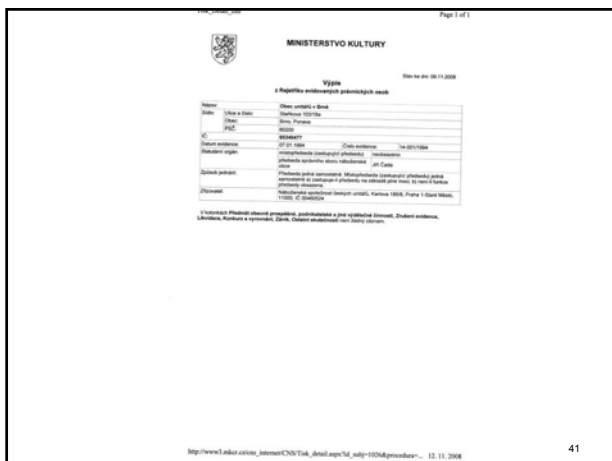
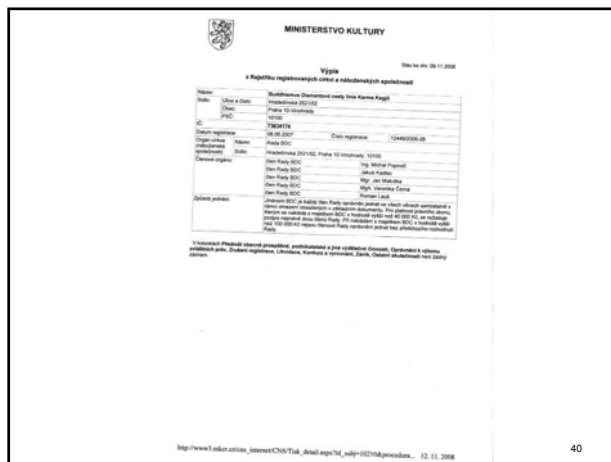
1. církví a náboženských společností (MK)
2. svazů církví a náboženských společností (MK)
3. evidovaných právnických osob založených církvemi a náboženskými společnostmi (MK)
4. politických stran a politických hnutí (MV)
5. školských právnických osob (MŠMT)
6. veřejných výzkumných institucí, v. v. i., (MŠMT)

➡

7. veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení, v. n. ú. z. z., (MZd)
8. zájmových sdružení právnických osob (KÚ)
9. honebních společenstev (OÚ obcí s rozšířenou působností)

✗ spolky ☹

✗ čs. (rak.) spolkový katastr ☹

REG-žátek - nové údaje v daních ČR Page 1 of 1

Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES

Číslo evidenční listy: 10.0.0000
Tento výpis má pouze informační charakter, jeho obsah není závazný pro právní vztahy.

Základní údaje

IC: 00404001
obchodní firma: JARU - nové stavby a stavby ČR
právní forma: 10 - Státní podnik, státní podnik (MIS, MČ)
datum vzniku: 28.12.1992
adresa: 15467 Praha 1 - Nová Město (Praha 1), Servisní nájezd 24
PSČ: 150004 - Praha 1
oblast: CZ0100 - Praha

Statistické údaje

Indukční kód: 10000 - Nezávislé podniky domácností
velikostní kód, dle počtu zaměstnanců: 10 - 10 (přibližně)

Klasifikace ekonomických činností - dle OKEČ

812100 - Činnosti organizací národní

Tento výpis byl vygenerován dne 12.11.2008 v 10:00:00
Vytvořeno v rámci projektu: REG-žátek - nové údaje v daních ČR

<http://www.ares.mfcr.cz/cgi-bin/ares/ares.cgi?form=00404001&query=detail&id=1> 12.11.2008 49

REG-žátek - nové údaje v daních ČR, Ministerstvo financí ČR Page 1 of 1

Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARES

Číslo evidenční listy: 10.0.0000
Tento výpis má pouze informační charakter, jeho obsah není závazný pro právní vztahy.

Základní údaje

IC: 00404001
obchodní firma: JARU - nové stavby a stavby ČR, obchodní firma Jaru
právní forma: 10 - Státní podnik, státní podnik (MIS, MČ)
datum vzniku: 28.12.1992
adresa: 15467 Praha 1 - Nová Město (Praha 1), Servisní nájezd 24
PSČ: 150004 - Praha 1
oblast: CZ0100 - Praha

Statistické údaje

Indukční kód: 10000 - Nezávislé podniky domácností
velikostní kód, dle počtu zaměstnanců: 10 - 10 (přibližně)

Klasifikace ekonomických činností - dle OKEČ

812100 - Činnosti organizací národní

Tento výpis byl vygenerován dne 12.11.2008 v 10:00:00
Vytvořeno v rámci projektu: REG-žátek - nové údaje v daních ČR

<http://www.ares.mfcr.cz/cgi-bin/ares/ares.cgi?form=00404001&query=detail&id=1> 12.11.2008 50

VEŘEJNÁ PROSPĚŠNOST

- **Soukromoprávně významný osobní stav** (omezení majetkoprávního chování)
 - ✓ **zákaz rozdělení zisku a likvidačního zůstatku**
 - ✓ **příkaz použití zisku** na veřejně prospěšnou činnost či na vlastní správu
- srv. o.p.s., nadace, nadační fondy a návrh o. z.*

„neziskovost“, *public benefit*

51

PŘEMĚNY

1. **fúze** vnitrostátní nebo přeshraniční
 - a. sloučení
 - b. splynutí
2. **rozdělení**
 - a. rozdělení se vznikem nových právnických osob
 - b. rozdělení sloučením
 - c. kombinace
 - d. rozdělení odstěpením a jeho formy
3. **převod jmění na společníka**
4. **změna právní formy**
 - z. č. 125/08 Sb., o přeměnách obch. spol. a družstev
 - z. č. 227/97 Sb., o nadacích a nadačních fondech
 - z. č. 248/95 Sb., o obec. prospěš. spol.

52

ZRUŠENÍ A ZÁNİK

- **Zpravidla 2 fáze:**
 1. **Soukromoprávní zrušovací jednání**
např. usnesení valné hromady ke dni (...)
 2. **Výmaz či jiný veřejnoprávní mocenský úkon:**
 - a. výmaz z rejstříku, *např. z obchodního*
 - b. zrušení registrace správním úřadem

53

- **2 druhy zániku:**

1. **s** likvidací **bez** právního nástupce
2. **bez** likvidace **s** právním nástupcem, nabývajícím celé jmění

54

LIKVIDACE

- Soukromoprávně významný osobní stav (omezení činnosti)
- Jmenování likvidátora
- Legální likvidační pravidla (postup)

55

PŘECHOD LIKVIDAČNÍHO ZŮSTATKU

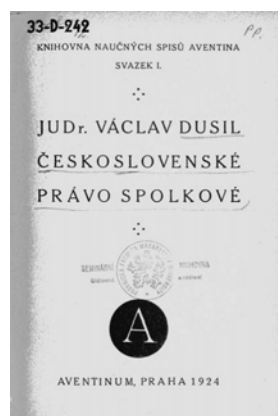
1. **Libovolný** podle vůle zrušené právnické osoby (na **kohokoli**)
2. **Druhově předurčený**
u nadací a nadačních fondů, o. p. s.,
církví a náboženských společností,
jejích právnických osob a svazů

56

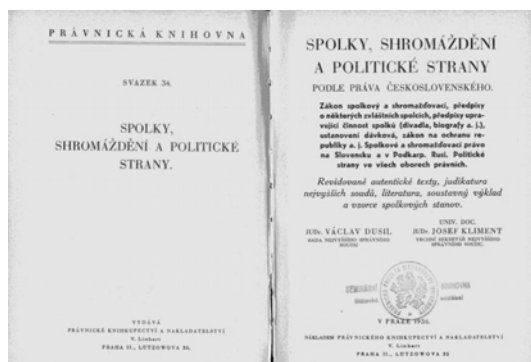
2. ČÁST

SPOLKOVÉ PRÁVO

57

58

59

ÚČEL

- **Výkon** subjektivního ústavního práva
spolčovacího v **soukromých** (horizontálních)
poměrech právně rovných stran
(výkon práva založit soukromoprávní
právnickou osobu korporacní a osobně se v ní
účastnit)

60

PRÁVNÍ POVAHA

- **Soukromoprávní** povaha spolkového práva
 - spolek = „prototyp“ soukromoprávní korporace
srv. též návrh o. z.
- **Civilní status** (soukromé právo osobního stavu)
- **Základ práva společenstevního** (korporačního)
corporate law

61

ZÁSADY SPOLKOVÉHO PRÁVA

1. odluka spolku od státu, *srv. odluku církve od státu*
2. dobrovolnost (zásada smluvní, dobrovolný svazek)
 - ✗ nucené svazky
srv. Komoru patentových zástupců ČR
3. osobní členství
4. samospráva (zájmová)
5. účelovost založení (jiná než podnikání)
6. absence majetkové účasti (členského podílu) člena na základním kapitálu
7. právní subjektivita, svéprávnost a procesní způsobilost

62

8. oddělení osob a majetku zakladatelů a členů od osoby a majetku spolku
9. neodpovědnost a neručení členů za spolkové závazky
10. veřejný pořádek; *srv. zaniklý spolkový katastr*
11. soukromá nebo veřejná prospěšnost
12. [nerozdělitelnost zisku, majetku či likvidačního zůstatku členům (neziskovost)]
13. [způsobilost k veřejné podpoře]

63

ZDROJ

1. čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, 1966
(č. 120/76 Sb.)
2. čl. 11 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, 1950
(č. 209/92 Sb.)
3. čl. 20 LZPS
4. z. č. 126/92 Sb., o ochraně názvu a znaku Červ. kříže a o Čs. červeném kříži
5. z. č. 83/90 Sb., o sdružování občanů
6. O. Z.

64

STANOVY

- = soukromoprávní **dohoda o založení** spolkové právnické osoby (korporace)
- **Podstatné obsahové náležitosti:**
 1. název, o. s.
 2. sídlo
 3. cíl činnosti
 4. práva a povinnosti členů, *např. právní síla hlasů, srv. hlas rozhodný, či poradní*

65

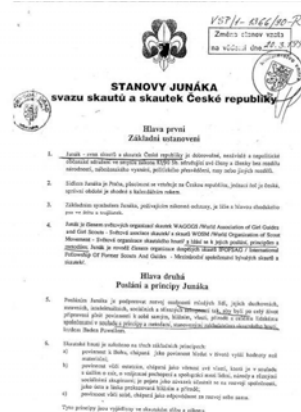
5. spolkové orgány a způsob jejich ustanovování, *např. volbou, či jmenováním, určení orgánů a funkcionářů oprávněných jednat jménem spolku, např. vůdce, či předseda výboru*
6. [organizační jednotky - vedlejší spolky jako právnické osoby]
např. místní nebo věcné pobočky

66

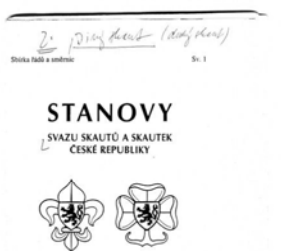

7. zásady hospodaření, např.:
- zásada soukromých zdrojů činnosti**
kupř. z členských příspěvků (z vlastních zdrojů) či z darů třetích osob, sm. fundraising, nebo z dědictví
 - zásada spolufinancování činnosti z veřejných zdrojů, např. účelové dotace**
 - zásada smíšeného financování, dále kupř. naložení s likvidačním zůstatkem**

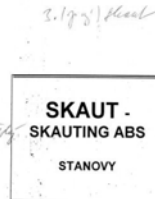
67

68

69

70

ČLENSKÉ OSOBNÍ PRÁVO

- **Soukromoprávní subjektivní**
členské osobní právo
 - ✗ soukromá práva majetková
- **Relativní** právní povaha mezi členem a spolkem
 - stanovy či zákon [právní titul (důvod)]
- **Vybavenost nárokem určovacím, konstatacím, bez důkazu naléhavého právního zájmu**

71

ČLENSKÝ OSOBNĚ ZÁVAZKOVÝ POMĚR

- **soukromoprávní stanovy či zákon**
- **Osobní soukromý poměr nepeněžitý, vyjádřen institutem spolkového členství**
- Ev. i osobní soukromý poměr peněžitý
viz ev. peněžitý závazek k členskému příspěvku
- **Soukromoprávní zásada ochrany slabší strany**

72

OBSAH

1. **Smluvní či zákonná osobní práva:**
 - i. osobovat si členství (být brán za člena)
 - ii. účastnit se spolkové činnosti a mít z ní osobní prospěch
 - iii. vystoupit ze spolku; právo *ex lege*
srv. nikdo nemůže být nucen setrvávat ve společenství
 - iv. [volit a být volen do spolkové samosprávy (osobní právo na příležitost být činovníkem)]

73

- v. na informace o spolkovém ruchu
- vi. na podněty nebo připomínky či protesty
- vii. [na ochranu členského práva spolkovým orgánem (právo na soukromoprávní, **mimosoudní**, opravný prostředek)]
- viii. event. i jiné oprávnění (členské právo)

74

2. **Smluvní osobní nepeněžitě, popř. i osobní peněžitě závazky:**
 - i. dodržovat stanovy
 - ii. dodržovat soukromoprávní rozhodnutí spolkových orgánů vyplývající ze stanov
např. volební řád právní formou usnesení členské schůze
 - iii. [platit členské příspěvky]

75

- iv. přičinit se o sledování spolkového cíle podle svých sil, schopností a možností
- v. být čestný vůči spolku
- vi. event. i jiný osobněprávní závazek

76

- ☛ **vázanost práva a závazku na osobu člena** (věřitele či dlužníka) a na **trvání členství**
 - ☛ neprohlášenost ✕ majetková práva
 - ☛ nepřevoditelnost
 - ☛ zánik smrtí člena
- ✕ reparační závazek spolku

77

SOUDNÍ OCHRANA ČLENSKÉHO OSOBNÍHO PRÁVA

- Soukromoprávní zásada ochrany slabší strany
- Soukromoprávní rozhodnutí spolkového orgánu, *např. usnesení členské schůze o vyloučení člena či o rozúčtovacím řádu vybraných odměn podle a. z.*
 - ✕ zákonu, *např. a. z.*
 - ✕ stanovám

78

- **Podpůrná soudní ochrana práva:**
 1. **opravný prostředek** podle **stanov**, pak:
 2. **určovací civilní žaloba** k OS na určení **souladu** soukromoprávního rozhodnutí se zákonem či stanovami (soudní deklarace platnosti právního úkonu)
- **Propadné žalobní lhůty:**
subjektivní 30 dnů,
objektivní 6 měs. od rozhodnutí

79

ÚČAST VEŘEJNOSTI

- **Veřejná členská schůze spolku**
- **Právo účasti kohokoli**
např. nečlenského nositele práv podle a. z., spravovaných spolkem, s povinností účastníka shromáždění
- **Zákaz zásahu do jednání**
X jiné rozhodnutí předsedajícího

80

LITERATURA

Hurdík, Právnícké osoby. Obecná právní charakteristika. Brno 2001. Právnícké osoby a jejich typologie. Praha 2003.
Hurdík/Telec, Zákon o nadacích a nadačních fondech. Komentář. Praha 1998.
Jemelka/Břeň, Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem. Praha 2007.
Ronovská, Spolkové a nadační právo. Brno 2008.
Telec, Spolkové právo. Praha 1998. Vzor spolkových stanov. Brno 1998.

82

83

Foto:
Nedvězí, Čechy, Česko, 2007
Schneeberg, Dolní Rakousy, Rakousko 2007

84

Test poměrnosti cíle a prostředku

Prohlášení shody

Test poměrnosti cíle a prostředku odpovídá právním požadavkům, které vyplývají pro řešení střetu práv, svobod nebo obecných dober zejména z:

- a) *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech*, vyhl. pod č. 120/1976 Sb., *Opčního protokolu*, vyhl. pod č. 169/1991 Sb., a *Druhého opčního protokolu týkajícího se zrušení trestu smrti*, vyhl. pod č. 100/2004 Sb. m. s.
- b) *Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech*, vyhl. pod č. 120/1976 Sb.
- c) *Úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod, ve znění protokolů č. 3, 5 a 8*, vyhl. pod č. 209/1992 Sb., *dodatkového protokolu a protokolů č. 2, 4, 6 a 7*, vyhl. pod č. 209/1992 Sb., a *protokolu č. 9*, vyhl. pod č. 41/1996 Sb.
- d) *Listiny základních práv a svobod*, vyhlášené jako součást ústavního pořádku České republiky pod č. 2/1993 Sb.
- e) *zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku*, ve znění pozdějších předpisů,
- f) *§ 16 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce*, ve znění pozdějších předpisů.

Test poměrnosti cíle a prostředku dále zásadně odpovídá právní argumentaci obsažené v odůvodněních následujících právních rozhodnutí, a to v:

- a) *nálezu Ústavního soudu v Brně ze dne 12. 10. 1994*, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, zveř. pod č. nál. 46 Sb. n. a u., sv. 2, vyhl. pod č. 214/1994 Sb., *ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení trestního řádu*
- b) *nálezu Ústavního soudu v Brně ze dne 9. 10. 1996*, sp. zn. Pl. ÚS 15/96, zveř. pod č. nál. 99 Sb. n. a u., sv. 6, vyhl. pod č. 280/1996 Sb., *ve věci návrhu na zrušení ustanovení zákona o vlastnictví bytů a ústavní stížnosti proti rozhodnutí Ministerstva obrany ve věci žádosti o souhlas s prodejem bytů ozbrojených složek*
- c) *nálezu Ústavního soudu v Brně ze dne 17. 2. 1999*, sp. zn. Pl. ÚS 16/98, zveř. pod č. nál. 25 Sb. n. a u., sv. 13, vyhl. pod č. 68/1999 Sb., *ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona o střelných zbraních*

Test poměrnosti cíle a prostředku

- d) *nálezů Ústavního soudu v Brně ze dne 21. 3. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01, zveř. pod č. nál. 37 Sb. n. a u., sv. 25, ve věci ústavní stížnosti proti rozsudku Vrchního soudu v Praze v řízení o ochraně osobnosti*
- e) *nálezů Ústavního soudu v Brně ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 41/02, zveř. pod č. nál. 10 Sb. n. a u., sv. 32, vyhl. pod č. 98/2004 Sb., ve věci návrhu na zrušení ustanovení zákona o ochraně utajovaných skutečností*
- f) *nálezů Ústavního soudu v Brně ze dne 11. 6. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 40/02, zveř. pod č. nál. 88 Sb. n. a u., sv. 30, vyhl. Pod č. 199/2003 Sb., ve věci návrhu na zrušení ustanovení zákona o kolektivním vyjednávání*
- g) *nálezů Ústavního soudu v Brně ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04, zveř. pod č. nál. 223 Sb. n. a u., sv. 39, zveř. v Soudních rozhledech, 2006, č. 2, s. 49 – 53, ve věci ústavní stížnosti proti rozsudku Okresního soudu v Ostravě v řízení o omezení způsobilosti k právním úkonům*
- h) *nálezů Ústavního soudu v Brně ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06., ve Sb. n. a u. dosud nezveřejněný, vyhl. pod č. 116/2008 Sb., ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákoníku práce.*

Položená právní otázka

Pomocí testu má být zodpovězena následující právní otázka:

Tato otázka mi byla položena zadavatelem, jímž je:

Předložené podklady

Při posuzování zadané právní otázky jsem vycházel z následujících podkladů:

Podklady mi byly předloženy _____

Za svá jsem vzal skutková tvrzení, obsažená ve shora uvedených podkladech, o jejichž věrohodnosti jsem neměl pochyb, a bez nichž by nebylo lze učinit závěr o právní otázce.

Hlediska

Východiskem dosažení právního závěru mi byly následující skutečnosti (hlediska):

- a) skutkové okolnosti a jejich vzetí za své
- b) právní posouzení.

Použité metody

K zodpovězení právní otázky jsem použil, krom obecně uznávaných nebo právně přikázaných metod výkladu mezinárodních smluv, právních předpisů, právních úkonů nebo právních rozhodnutí, následující metody, vedoucí k dosažení právního závěru, a to:

- a) metodu uznání skutkových tvrzení
- b) metodu popisnou a roztřídňovací
- c) logické metody vyvození a rozboru
- d) metodu ústavní konformity
- e) metodu proporcionality
- f) metodu šetrnosti
- g) metodu vnímání újmy (objektivní způsoblosti újmy)
- h) metodu celkového hodnocení.

1. Část popisná

1.1 Označení případu

1.2 Skutkový popis zásahu do práva, svobody nebo všeobecného dobra

1.3 Podřazení skutkového děje (zásahu) právní kvalifikaci
--

- 1.4 Popis zamýšleného cíle, sledovaného zásahem
- 1.5 Právní kvalifikace zasaženého práva, svobody nebo všeobecného dobra (právního principu) vč. vymezení jeho podstaty a smyslu
- 1.6 Právní kvalifikace vykonaného práva, svobody nebo uplatněného všeobecného dobra (právního principu), jehož výkonem či uplatněním došlo nebo může dojít k zásahu, vč. vymezení jeho podstaty a smyslu
- 1.7 Údaje o nositeli zasaženého práva či svobody nebo o poživatelích všeobecného dobra
- 1.8 Údaje o původci zásahu
- 1.9 Popis zásahu z toho hlediska, zda se dotýká podstaty a smyslu zasaženého práva, svobody nebo všeobecného dobra

2. Část rozborová

- 2.1 Spravedlivost cíle zásahu (legimita cíle); (opakem svévolné zásadní snížení celkového standardu práv, svobod nebo všeobecných dober)
- 2.2 Spravedlivost důvodu (nezbytnost) dosažení cíle zásahu (legimita důvodu)
- 2.3 Objektivní způsobilost zásahu dosáhnout zamýšleného cíle (dosažitelnost cíle)
- 2.4 Popis event. jiných způsobů (variant prostředků), jimiž bylo nebo by bylo možno objektivně dosáhnout stejného nebo srovnatelného cíle šetrněji¹ (popis alternativních způsobů)
- 2.5 Věcná nebo právní možnost použití event. šetrnějšího (alternativního) způsobu
- 2.6 Spravedlivost způsobu zásahu [šetrnost (vhodnost) použitého prostředku zásahu, zvoleného z více event. možných prostředků při vyloučení nebo omezení újmy či jiného záporného dopadu (minimalizace záporného dopadu) včetně popisu záporného dopadu (legimita způsobu)]

¹ Donucující právní příkaz aplikační šetrnosti vyplývá z čl. 4 odst. 4 věty první Listiny základních práv a svobod a zní takto: „*Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetrně jejich podstaty a smyslu.*“. Na základě podobnosti tento příkaz platí též pro šetrné omezení kolidujících práv a svobod navzájem, a to nejen základních, nebo pro šetrné omezení kolidujících obecných dober.

2.7 Přiměřenost zásahu zamýšlenému cíli [přiměřenost (vážení) v užším smyslu]; viz část 3.

3. Část důkazní²

- 3.1 Důkaz empirický (např. rozsah zásahu, následky aj. skutkové okolnosti případu)**
- 3.2 Důkaz systémový (zhodnocení zařazení zasaženého práva, svobody nebo všeobecného dobra v právním řádu)**
- 3.3 Důkaz kontextový (zvážení dalších záporných dopadů, k nimž by došlo upřednostněním jednoho práva, svobody nebo všeobecného dobra před jiným)**
- 3.4 Důkaz hodnotový (zvážení podstaty, smyslu a významu střetnuvších se hodnot v obecně uznávané hierarchii hodnot)**
- 3.5 Zhodnocení všech důkazů přiměřenosti zásahu k cíli, které jsou jednotlivě zhodnoceny výše, v jejich vzájemné souvislosti**

4. Závěr

Upřednostnění výkonu / ochrany _____

před _____

bylo/bude / nebylo/nebude

ve výše popsáném případě právně možné.

² Důkazy přiměřenosti zásahu zamýšlenému cíli (důkazy přiměřenosti v užším smyslu); viz bod 2.7. Jedná se jednak o právní odůvodňování (právní otázku), jednak o dokazování skutkového děje (skutkovou otázku).

Doložka

Prohlašuji na svou odbornou a stavovskou čest, že k výše uvedenému právnímu názoru jsem dospěl podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávislé na jiných osobách, pouze na základě výše uvedených podkladů, hledisek, metod a právních norem vyplývajících z citovaných pramenů.

Shora podaný závěr vyjadřuje právní názor posuzovatele, který je argumentačně podložen, jak je výše uvedeno.

Test poměrnosti cíle a prostředku, obsahující právní názor z něho vyplývající, je předložen bez rozporů.

Tento test obsahuje **sedm** číslovaných a v jednu listinu spojených stran bez příloh.

Posuzovatel:

V _____ dne _____

Test přiměřenosti zadostiučnění za nemajetkovou újmu

Prohlášení shody

Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu odpovídá právním požadavkům (pojmovým znakům), které na spravedlivé zadostiučinění kladou právní normy vyplývající zejména z:

- a) *Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod*, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., resp. z právních aktů z ní odvozených, jmenovitě z procesního pokynu předsedy Evropského soudu pro lidská práva stanoveného podle čl. 32 jednacího řádu Evropského soudu pro lidská práva dne 28. března 2007, upravujícího podání žádostí o spravedlivé zadostiučinění,
- b) *Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*, přílohy *Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*, vyhlášené pod č. 191/1995 Sb.,
- c) *Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském*, vyhlášené pod č. 33/2002 Sb. m. s.,
- d) *Smlouvy o založení Evropského společenství*, vyhlášené pod č. 44/2004 Sb. m. s., resp. z právních aktů z ní odvozených, jmenovitě ze *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 19. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví* (Úř. věst. č. L 157, 30. 4. 2004, s. 45),
- e) *zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku*, ve znění pozdějších předpisů,
- f) *zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů*, ve znění pozdějších předpisů,
- g) *zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorského zákona)*, ve znění pozdějších předpisů,
- h) *zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích*, ve znění pozdějších předpisů,
- i) *zákona č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků*, ve znění pozdějších předpisů,
- j) *zákona č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně práv k odrůdám)*, ve znění pozdějších předpisů,

Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu

- k) zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví),*
- l) zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů,*
- m) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.*

Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu zásadně odpovídá právní argumentaci obsažené v odůvodněních následujících právních rozhodnutí:

- a) náleží Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2001 ve věci sp. zn. IV. ÚS 581/99, č. nál. 83 Sb. n. a u., sv. 22*
- b) náleží Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2004 ve věci sp. zn. III. ÚS 281/03, č. nál. 32 Sb. n. a u., sv. 32*
- c) usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 1993 ve věci sp. zn. 5 Co 18/93, uveřejněné pod č. 21/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (civ.)*
- d) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2002 ve věci sp. zn. 29 Cdo 652/2001*
- e) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003, ve věci sp. zn. 30 Cdo 2005/2003*
- f) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2006 ve věci sp. zn. 32 Odo 474/2006*
- g) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2919/2006*
- h) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2007 ve věci sp. zn. 30 Cdo 2206/2006*
- i) rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 12. 2001 ve věci sp. zn. Cmo 210/99, uveřejněné pod č. 28 Sbírky soudních rozhodnutí ve věcech práv k duševnímu vlastnictví, [Jakl, L. (ed.)], s. 65 – 73; portál veřejného informačního systému Prosažování práv z duševního vlastnictví dle stavu ke dni 22. 5. 2008*
- j) rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 4. 2005 ve věci sp. zn. 2 Cm 96/2000, uveřejněné pod č. 35 Sbírky soudních rozhodnutí ve věcech práv k duševnímu vlastnictví, [Jakl, L. (ed.)], s. 86 - 94; portál veřejného informačního systému Prosažování práv z duševního vlastnictví dle stavu ke dni 22. 5. 2008.*

- k) *rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998 ve věci sp. zn. 23 C 52/96, uveřejněný v Právních rozhledech, 1998, roč. 6, č. 5, s. 258 – 260.*

Položená právní otázka

Pomocí testu má být zodpovězena následující právní otázka (právní kvalifikace):

_____.

Tato otázka mi byla položena zadavatelem, jímž je:

_____.

_____.

Předložené podklady

Při posuzování zadané právní otázky jsem vycházel z následujících podkladů:

_____.

Podklady mi byly předloženy _____.

Za svá jsem vzal skutková tvrzení, obsažená ve shora uvedených podkladech, o jejichž věrohodnosti jsem neměl pochyb, a bez nichž by nebylo lze učinit závěr o právní otázce.

Hlediska

Východiskem dosažení právního závěru mi byly následující skutečnosti (hlediska):

- a) skutkové okolnosti a jejich vzetí za své
- b) odborné posouzení skutečností, k nimž je třeba
- c) právní posouzení (právní kvalifikace).

Použité metody

K zodpovězení právní otázky jsem použil, krom obecně uznávaných nebo právně přikázaných metod výkladu mezinárodních smluv nebo právních předpisů, následující

metody, vedoucí ke zjištění přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu vyplývající z právního řádu, a to:

- a) metodu uznání skutkových tvrzení
- b) metodu popisnou a roztříd'ovací
- c) logické metody odvození a rozboru
- d) metodu hodnocení významu
- e) metodu hodnocení přiměřenosti
- f) metodu (ukazatel) fiktivního průměrného člověka a jeho běžného pocit'ování nemajetkové újmy (metoda objektivní způsobilosti pocit'ování), resp. metodu analogického použití tohoto postupu na osobu právnickou
- g) metodu intuitivně hodnotového rozboru včetně situačního vcítění.

Metodologický základ použitých metod spočívá v obecném hermeneutickém pojetí neboli v obecné metodologii humanitních věd, mezi něž patří věda právní. Z tohoto metodologického základu byla vybrána objektivistická hermeneutika v klasickém subjekt – objektovém schématu. Tento gnoseologický přístup jsem shledal metodologicky případný k aplikovanému zkoumání objektivních právních pojmů právního řádu (práva v objektivním právním smyslu), aniž by bylo toto zkoumání zároveň omezeno na pouhý jazykový nebo jazykovědný rozbor textu předpisu (analyticko hermeneutický přístup) a na jeho exegetické použití.

Nicméně s ohledem na zkoumaný předmět a jeho povahu byl po způsobu vzájemného doplnění použit i dílčí metodický postup fenomenologické hermeneutiky, a to pokud jde o mimologický, resp. mimorozumový intuitivní proces týkající se lidského citu, resp. pocítění nemajetkové újmy, jenž je metodicky uveden pod bodem g) a částečně též pod bodem d).

Účelem vzájemného doplnění obou zvolených metodologických postupů, tj. modelu objektivistické a fenomenologické hermeneutiky, které je příznačné pro celistvé zkoumání právních jevů z hlediska právního řádu a spravedlnosti, bylo dosáhnout ontologicky neomezeného zkoumání zadané právní otázky v souladu se smyslem pro spravedlnost, které by zároveň vyloučilo nebo alespoň omezilo subjektivistickou svévoli.

Ačkoli se uvedený postup – již s ohledem na povahu zkoumaného předmětu – neobejde bez intrasubjektivních prvků, má souhrnně metodicky dosažený cíl sloužit

k intersubjektivnímu porozumění objektivnímu právnímu jevu nemajetkové újmy a jejímu odčinění.

1. Část údajová (základ věci)

1. Označení případu

1.2 Popis zásahu (skutku) a druhu zásahu (ohrožení nebo porušení), (např. časopisecké vydání literárního díla způsobem snižujícím jeho hodnotu aj.)

1.3 Situační význam (kontext) zásahu (např. rodinný, obchodní, pracovní, umělecký, politický aj.)

1.4 Druh zasaženého práva

1.5 Údaje o vlastníkově nebo jiném držiteli (nositeli) práva (oběti)¹

1.6 Údaje o pachateli (ohrožovateli nebo porušovateli)

1.7 Právní kvalifikace skutku (právního deliktu)

1.8 Okolnosti vylučující protiprávnost skutku [upřednostněný výkon jiného práva, svobody nebo požívání obecného dobra,² nutná obrana, krajní nouze, použití zákonného dovolení (zákonné licence) nebo použití úředního dovolení (nucené licence) či výkon zákonné povinnosti]

1.9 Jiné

1.10 Zhodnocení skutku (zásahu) z hlediska objektivní přijatelnosti v civilizované společnosti [objektivní přijatelnost, či nepřijatelnost zásahu z hlediska rozumného člověka (člověka průměrného rozumu)]

1.11 Popis následku zásahu [popis nemajetkové (osobní, soutěžní aj.) újmy]³ a jeho příčinné souvislosti se zásahem [(např. nepříjemné citové prožívání stavu po zásahu a vztahu k zásahu, křivda, bezmoc, vystavení pomluvě nebo výhrůžce, šok, emoční vypětí nebo

¹ Pojem oběť a dále pojem pachatel je použit proto, že tvrzený skutek je soukromoprávním deliktem podle příslušného zákona, a to bez ohledu na to, jak různé zákony tyto osoby označují.

² Viz Test poměrnosti cíle a prostředku.

³ Nemajetkovou újmu lze právo vědně určit jako druh újmy, vedle újmy majetkové, ekologické či jiné, spočívající v exaktně vědecky neměřitelné, nicméně popsatelné, přímo nebo nepřímo projevené, nepříznivé změně osobnostního stavu člověka nebo zhoršení lidských funkcí, aniž se jedná o majetkový úbytek; podobně u osoby právnické.

rozrušení, smutek, úlek, neštěstí, pohanění, narušení kvality života, duševního klidu, tvůrčího prostředí, životní pracovní či hospodářské nebo jiné pohody (ztráta pohody), nepřátelské, ponižující nebo zneklidňující pracovní prostředí (atmosféra), duševní ponížení, úzkost, zneuctění, ztráta rodinného nebo jiného osobního společenství, ztráta manželství, partnerství, přátelství, společenství, ztráta soukromí, postavení do falešného světla, vyobcování, vytlačení z pracoviště nebo z trhu, bojkot, zraněné cítění, citová ztráta, propad odbytu, odpor, rozpaky, zděšení, zklamání, vystavení posměchu, pronásledování, sexuální obtěžování, omezení soukromí v souvislosti s elektronickými komunikacemi, zahlcení informační struktury v souvislosti s elektronickými komunikacemi, starost, zátěž při běžném chodu hospodaření, ztráta přízně, ztráta důvěry, ztráta postavení, odliv zákazníků nebo přetažení zaměstnanců, ztráta zdrojů nebo odbytiště, snížení konkurenceschopnosti, ztráta image (dojmu, obrazu), ztráta dobré pověsti (dobrého jména) oběti nebo jejího zboží, zmařená investice, ztráta naděje, ztráta legitimního očekávání toho, co by za běžného chodu věcí nastalo, nemožnost náležitě se věnovat rodině, práci nebo hospodaření, zvýšené úsilí k zajištění běžného chodu věcí, znevýhodnění v právně rovném zacházení (diskriminace), znevýhodnění neoprávněnou soutěžní výhodou pachatele aj.]

- 1.12 Druh (sféra) nemajetkové újmy [např. všeobecná osobnostní vč. duševní (psychické) újmy, umělecká vč. újmy na pověsti výkonného umělce, hospodářsko soutěžní aj.]
- 1.13 Druh statku dotčeného újmou [např. život, zdraví, občanská či profesní čest, lidská důstojnost, soukromí, svoboda vč. svobody rozhodování, umělecké nebo vědecké dílo, umělecký výkon či jiný výtvar, pracovní síla, účastenství (síla) v hospodářské, pracovní nebo politické soutěži aj.]
- 1.14 Objektivně (smysly) vnímatelná podoba vyjádření nemajetkové újmy (přímý nebo nepřímý projev), vydatnost (intenzita) projevu a délka jeho trvání do odeznění (např. stav nespavosti, nevolnosti, třesu, rozechvělosti hlasu, pracovní neschopnosti nebo snížené pracovní schopnosti, nesoustředěnosti, zvýšeného úsilí k zajištění dosavadního života či chodu podnikání, hledání nového osobního nebo obchodního partnera či náhradních hospodářských nebo pracovních řešení anebo zaměstnanců aj.)
- 1.15 Zhodnocení, zda objektivně lze od rozumného člověka (člověka průměrného rozumu) očekávat, aby způsobenou nemajetkovou újmou snesl nebo snášel; obdobně u osoby právnické
- 1.16 Jiné

- 1.17 Důvod nepostačení pouze morálního zadostiučinění (jiného zadostiučinění než v penězích) formou omluvy anebo jinou nepeněžitou formou jako je např. samotné uznání či soudní konstatování zásahu do práva (důvodnost

zadostiučinění v penězích)⁴

- a) značná míra snížení důstojnosti fyzické osoby**
- b) značná míra snížení vážnosti fyzické osoby ve společnosti**
- c) jiný důvod [např. zavinění pachatele, příjem nebo jiný užitek pachatele z protiprávní činnosti alespoň v hrubém odhadu, odrazení pachatele (odrazující či odstrašovací prostředek)⁵ od opakování, pokračování nebo od dalšího podobného skutku vůči oběti v budoucnu aj.]**

2. Část znaková

Hlediska přiměřenosti výše zadostiučinění v penězích

2. Závažnost vzniklé nemajetkové újmy⁶

- a) žádná nebo zanedbatelná**
- b) malá**
- c) střední**
- d) velká**

2.1 Objektivní způsobilost odčinění újmy a míra jeho obtížnosti

2.2 Objektivní hodnota újmou postiženého statku (např. životní, umělecká, vědecká, tržní aj.)

⁴ § 13 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

§ 21 odst. 5 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 40 odst. 1 písm. e) bod 2. též ve spojení s § 74, 78, 82, 86 a 94 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorského zákona), ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Čl. 41 (1) Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, přílohy Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), vyhlášené pod č. 191/1995 Sb.

čl. 14 (2) Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, vyhlášené pod č. 33/2002 Sb. m. s.

čl. 3 (2) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. č. L 157, 30. 4. 2004).

⁶ § 13 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

§ 21 odst. 5 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 40 odst. 1 písm. e) bod 2. též ve spojení s § 74, 78, 82, 86 a 94 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorského zákona), ve znění pozdějších předpisů.

§ 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

- 2.3 Vědomí pachatele o objektivní hodnotě újmou postiženého statku
- 2.4 Význam újmou postiženého statku pro oběť (např. zvláštní obliba, podstatný význam pro konkrétní život oběti nebo pro její podnikání aj.)
- 2.5 Vědomí pachatele o významu újmou postiženého statku pro oběť
- 2.6 Vědomí pachatele o obvyklých následcích zásahu na straně oběti
- 2.7 Vědomí pachatele o zvláštních následcích zásahu na straně oběti s ohledem na její konkrétní osobní nebo majetkové poměry či její stav
- 2.8 Způsob zásahu (vzniku nemajetkové újmy), (např. zvlášť zavrženíhodný, zlovolný, bolestivý, pobuřující, urážlivý, výhružný, škodolibý, zákeřný, lstivý, zneužívající duševní poruchy nebo jiné nemoci či nedospělosti, nezralosti, nemohoucnosti, nezkušenosti, důvěry, lásky, odbornosti, pracovní nadřízenosti, početní převahy, hospodářského postavení vč. hospodářské závislosti nebo tržní síly, hospodářské tísně aj.)
- 2.9 Rozsah újmy
 - a) územní (např. místní, přeshraniční, mezinárodní, celosvětový aj.)
 - b) časový (doba trvání zásahu a trvalé zachycení zásahu)
 - c) množstevní (např. počet rušebních předmětů aj.)
 - d) jiný (např. jednorázovost, četnost či hromadnost zásahu, okruh obeznámených osob vč. uměleckých, vědeckých, politických či obchodních kruhů aj.)
- 2.10 Míra zátěže oběti v poměru k běžnému životu nebo chodu věci
- 2.11 Trvání a šíře ohlasu nemajetkové újmy a jeho vliv na postavení a uplatnění oběti

3. Okolnosti, za nichž došlo k zásahu do práva⁷

3.1 Okolnosti na straně pachatele

⁷ § 13 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

§ 21 odst. 5 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 40 odst. 1 písm. e) bod 2. též ve spojení s § 74, 78, 82, 86 a 94 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorského zákona), ve znění pozdějších předpisů.

§ 5 odst. 4 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví).

§ 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

- a) osoba pachatele a její osobní a majetkové poměry, jakož i její činnost související se zásahem, a to ve vztahu k citelnosti zadostiučinění v penězích (citelnost výše)
 - b) míra zavinění ve formě úmyslu přímého nebo nepřímého či nedbalosti vědomé nebo nevědomé
 - c) pohnutka (motiv), (např. nenávist, nesnášenlivost)
 - d) okolnosti právní (např. právní omyl pachatele)
 - e) okolnosti skutkové
 - ea) okolnosti polehčující (např. ukončení zásahu po upozornění, odstranění následků, účinná lítost aj.)
 - eb) okolnosti přitěžující (např. pokračování ve skutku i přes upozornění nebo přes předběžné opatření soudu, plánovanost, spolčení, lstivost, obmyslnost, zneužití závislosti, nadřízenosti nebo tržní moci aj.)
 - f) jiné okolnosti na straně pachatele [např. dobrá víra (nezaviněná nevědomost), výnosnost (rentabilita) zásahu]
- 3.2 Okolnosti na straně oběti (např. odpuštění skutku, újma též zaviněním oběti, lehkomyšlnost, vyzývavost, ponoukání, provokace, zneužití tržní dominance, nadřízenosti nebo jiného postavení na úkor pachatele aj.)**
- 3.3 Jiné okolnosti (další hospodářská a jiná hlediska)**
- a) nežádoucí hospodářské důsledky včetně ztráty zisku oběti
 - b) neoprávněné zisky pachatele
 - c) jiná než hospodářská hlediska (např. morální újma oběti)
- 3.4 Zvláštní konkrétní okolnosti nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem⁸**
- a) celková délka řízení
 - b) složitost řízení
 - c) jednání oběti, kterým přispěla k průtahům v řízení
 - d) využití dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení obětí
 - e) postup orgánů veřejné moci během řízení
 - f) význam předmětu řízení pro oběť
 - g) jiné zvláštní hledisko (např. průtahy řízení v jednom stupni nebo více stupních, pochybení oběti, postavení oběti, postavení pachatele, místní hospodářská situace⁹)

3.5	Další hledisko přiměřenosti (např. chování pachatele po zahájení soudního řízení o žalobě oběti ve věci zásahu či po zahájení trestního stíhání aj.)
3.6	Objektivní způsobilost výše přiměřeného zadostiučinění v penězích vyrovnat zásahem (skutkem) porušenou rovnováhu v poměru mezi pachatelem a obětí (způsobilost odčinit skutek)
3.7	Objektivní přiměřenost mezi skutkem pachatele a zadostiučňovacím břemenem (závazkem), které má pachatel nést
3.8	Objektivní přiměřenost mezi citelností výše přiměřeného zadostiučinění a majetkově či soutěžně likvidačním následkem na straně pachatele
3.9	Celkové zhodnocení účelnosti a účinnosti výše zadostiučinění v penězích

Hlediska nepřiměřenosti výše zadostiučinění v penězích

4.	Odveta (pomsta) oběti vůči pachateli
5.	Peněžitý trest (veřejná pokuta) či soukromá pokuta pachateli
6.	Šikana pachatele obětí
7.	Alespoň potencionálně majetkově nebo soutěžně likvidační následek na straně pachatele
8.	Nadměrná finanční zátěž pro pachatele s ohledem na jeho osobní a majetkové poměry
9.	Výdělečný cíl oběti
10.	Obcházení obsahu nebo účelu zákona obětí, pokud jde o náhradu škody na majetku včetně náhrady ušlého zisku (majetkovou újmu) nebo o vydání bezdůvodného obohacení, a to výkonem práva na přiměřené zadostiučinění v penězích za nemajetkovou újmu, nejde-li o stanovení paušální částky z více právních důvodů ¹⁰
11.	Jiné hledisko nepřiměřenosti

⁹ Bod I. procesního pokynu předsedy Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. března 2007, upravujícího podání žádosti o spravedlivé zadostiučinění.

¹⁰ § 5 odst. 2 nebo 3 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví).

Hlediska přiměřenosti zadostiučinění morálního i v penězích (hlediska obou forem zadostiučinění souběžně)

12. Okolnosti svědčící pro obě formy přiměřeného zadostiučinění souběžně

13. Celkové zhodnocení účelnosti a účinnosti obou forem přiměřeného zadostiučinění souběžně

Jiné

14. Objektivní zjistitelnost výše nároku na přiměřené zadostiučinění v penězích jen s nepoměrnými obtížemi nebo její nezjistitelnost vůbec¹¹

Závěr (právní názor)

Na základě shora podaného metodického posouzení právní věci vyslovuji následující právní názor, jímž odpovídám na položenou právní otázku:

- **Přiměřeným (spravedlivým) zadostiučiněním ve výše popsané právní věci je:**

alt.:

- **Výše popsané zadostiučinění je / není přiměřené (spravedlivé),**

a to ve smyslu _____

¹¹ Právním následkem tohoto stavu je určení výše nároku na zadostiučinění v penězích soudem dle jeho úvahy (§ 136 o. s. ř.).

D o l o ŷ k a

Prohlašuji na svou odbornou a stavovskou čest, že k výše uvedenému právnímu názoru jsem dospěl podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávislé na jiných osobách, pouze na základě výše uvedených podkladů, hledisek, metod a právních norem vyplývajících z citovaných pramenů.

Shora podaný závěr vyjadřuje právní názor posuzovatele, který je argumentačně podložen, jak je výše uvedeno.

Test přiměřenosti zadosťučnění za nemajetkovou újmu obsahující právní posouzení shora popsaných skutečností, jakož i právní názor z něho vyplývající, je předložen bez rozporů.

Tento test obsahuje **trináct** číslovaných a v jednu listinu spojených stran **bez příloh**.

Posuzovatel:

V _____ dne _____

Struktura akademického eseje

A. Úvod

- Představení problému (hlavní myšlenky a jejího významu)
- Vymezení cíle a položení (formulace) vlastních otázek (tvrzení, teze), (*thesis statement*), které mají být zodpovězeny
- Všeobecné informace o zvoleném jevu a jeho výměr, popř. též jeho kořeny nebo vývoj
- Shrnutí dosud známých poznatků, popř. dosavadních překážek řešení

B. Jádru úvahy (rozbor)

- Vlastní logicky strukturované úvahy, vyjadřující osobní postoj, jakož i argumentace pro a proti, potvrzující, nebo vyvracející úvodní tvrzení
- Každý argument musí mít vlastní odstavec s tím, že má být větně uvozen podstatou argumentace (*topic sentence*). Další věty již mají být rozvedením argumentu. Zásadně platí jeden odstavec, jedna myšlenka. Zpravidla by měly být obsaženy alespoň tři argumenty

C. Závěr

- Shrnutí výsledků úvah, resp. dokazování (argumentace), aniž by již byly snášeny nové důkazy
- Vyvození důsledků (nalezení východiska nebo alespoň náznak cesty k němu), popř. nastínění budoucích řešení anebo přeformulování problému či jeho zasazení do nového kontextu
- Zamyšlení nad širšími důsledky zkoumaného jevu (zobecnění)

D. Použitá literatura, judikatura, předpisy nebo jiné prameny